

Ñ'oom naya cantyja 'naaⁿ Jesucristo na seiljeii Mateo

*Nn'aⁿ tsjaaⁿ na tuiiñe Jesucristo
(Lc. 3:23-38)*

¹ Luaa ñ'oom na matseijndaa'ñena' tsjaaⁿ nn'aⁿ na tuiiñe Jesucristo, na wjaac'oomna' David ñequio Abraham na jndyowicantyjoo' jona na tue'cañoomna' jom.

² Abraham, jom tsotye Isaac, Isaac tsotye Jacob, Jacob tsotye Judá ñequio ntyjee tsaⁿñeeⁿ.

³ Judá ñequio yuscu na jndyu Tamar, ndana Fares ñequio Zara. Fares tsotye Esrom, Esrom tsotye Aram. ⁴ Aram tsotye Aminadab, Aminadab tsotye Naasón, Naasón tsotye Salmón. ⁵ Salmón ñequio yuscu Rahab, ndana Booz, Booz ñequio scoom'm Rut, ndana Obed, Obed tsotye Isaí. ⁶ Isaí tsotye David tsaⁿ na tyoluiiñe rey, David to'ñoom scuu' ts'oo Urías, t'oom ndana Salomón.

⁷ Salomón tsotye Roboam, Roboam tsotye Abías, Abías tsotye Asa. ⁸ Asa tsotye Josafat, Josafat tsotye Joram, Joram tsotye Uzías. ⁹ Uzías tsotye Jotam, Jotam tsotye Acáz, Acáz tsotye Ezequías. ¹⁰ Ezequías tsotye Manasés, Manasés tsotye Amón, Amón tsotye Josías. ¹¹ Josías tsotye Jeconías ñequio ntyjee tsaⁿñeeⁿ. Jona tuiindyena tiempo quia ty'e nn'aⁿ Israel na p̄aso ndyuaa Babilonia nc'e na ticanaⁿndye nn'aⁿ Israel ndia' ñ'eⁿ nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ. Ty'echo naⁿñeeⁿ jona na tyondye'ntjomtyeⁿna.

¹² Jnda teinom na ty'echo nn'aⁿ Babilonia nn'aⁿ Israel ndyuaana, tuiiñe jnda Jeconías ndyuaa'ñeeⁿ. Jndyu tsaⁿ'ñeeⁿ Salatiel, Salatiel jom tsoty'e Zorobabel. ¹³ Zorobabel tsoty'e Abiud, Abiud tsoty'e Eliaquim, Eliaquim tsoty'e Azor. ¹⁴ Azor tsoty'e Sadoc, Sadoc tsoty'e Aquim, Aquim tsoty'e Eliud. ¹⁵ Eliud tsoty'e Eleazar, Eleazar tsoty'e Matán, Matán tsoty'e Jacob. ¹⁶ Jacob tsoty'e José, José saa' María. Ndo' María'ñeeⁿ na seincueⁿ Jesús na cwiluiiñe Cristo.

¹⁷ Jnda^a' canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿ'na' Abraham, tue'cañoomna' hasta David. Ndo' cwiicheⁿ canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿ'na' David, tue'cañoomna' tiempo quia na ty'e nn'aⁿ Israel na praso ndyuaa Babilonia. Ndo' cwiicheⁿ canchoo'ñequiee ndii' tsjaaⁿ na jndyowicantyjoo', jnaⁿ'na' quia ty'echo nn'aⁿ Babilonia nn'aⁿ Israel, tue'cañoomna' hasta xjeⁿ na tuiiñe nquii na cwiluiiñe Cristo.

*Luaa waa na tuiiñe Jesús
(Lc. 2:1-7)*

¹⁸ Luaa waa na tuiiñe Jesucristo. Quia waacheⁿ ñomcaa' tsoñeeⁿ María ñequio José, ndo' cwii tjoocheⁿ na nntjomndyena, teitquioo' na majndeiñe María cantyja najndei Espíritu Santo. ¹⁹ Ndo' José, tsaⁿ na nluiiñe saa' María, jom ts'aⁿ na ñequii'cheⁿ tyocantyjaa' ts'om na nts'aa yuu na maty'iomyana'. Tical'ue ts'oom na nlui'jnaaⁿ'ñe tsaⁿ'ñeeⁿ, jo' chii seitoom na cwe' ñemaaⁿ' nntyuii' ñomca. ²⁰ Yocheⁿ na luaa' matseitoom, tsoom'm ndaa na teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa' Ty'o^ots'om nnoom. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ:

—'U José na cwiluiindy' tsjaaⁿ David na jndy-owicantyyoo' tinty'ue' na nncó'ñom' María na nlu-
iñê scu'. Ee cantyja najndei Espíritu Santo jo'
na jndeiñê. ²¹ Nntseincueⁿ cwii yu'ndaa na
tsaⁿs'a. Ndo' 'u nntseicajndy' juu Jesús. Ee
na tseixmaaⁿ na nncwji'n'maaⁿñê nn'aⁿ na m'aⁿ
cantyja 'naaⁿaⁿ. Nntseicanoom'm jnaⁿ na la'xmaⁿ
naⁿñeeⁿ.

²² Cha'tso nmeiⁿ tuii cha catseicandaa'ñena'
ñ'oom na seineiⁿ Ty'oo^{ts}'om ñequio ñ'oom 'ndyoo
profeta. ²³ Tso tsaⁿñeeⁿ:

Queⁿyo' cwenta, ndeiñê cwii yuscundyua.

Nntseincueⁿ cwii tyochjoo ndo' njndy Emanuel.
Ñ'oom Emanuel matsona': Ty'oo^{ts}'om m'aaⁿ
ñ'eⁿndyo jaa.

²⁴ Jnda na lcwii ts'om José na tsoom'm ndaa,
quia jo' seicanaaⁿ ñ'oom na saⁿtjom ángel cwen-
taa' Ty'oo^{ts}'om, to'ñoom María na scoom'm. ²⁵ Saa
ticatjomndyena na mandiñoom' hasta quia jnda
seincuii scoom'm yu'ndaa'ñeeⁿ. Quia jo' José se-
icajñoom yu'ndaa'ñeeⁿ Jesús.

2

Nn'aⁿ na jndo' n'om ty'ena Belén

¹ Ncuae na tyom'aaⁿ Herodes rey, tuiñê
Jesús tsjoom Belén ts'ondaa Judea. Luaa tuii,
tquie'cañom nn'aⁿ na jndo' n'om Jerusalén, na jnaⁿ
jo ndo' na macalui' ñe'quioom'.

² Tyota'x'eendyena:

—¿Yuu m'aaⁿ nqueⁿ na tuiñê rey cwentaa nn'aⁿ
judíos? Ee já jnda nty'iaayâ na teitquioo'ñe caxjuu
cwentaaⁿaⁿ na ndicwaⁿ m'aaⁿyâ ndyuaayâ jo ndo'

yuu na macalui' ñe'quioom'. Jo' na tquiioyâ na nlat'maaⁿndyô jom.

³ Quia na jndii Herodes ñ'oomwaa', jeeⁿ seiñ'eeⁿñena' jom ndo' mati cha'tso nn'aⁿ Jerusalén. ⁴ Jo' chii seitjoom cha'tso ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Ndo' tax'eeñê ndaã naⁿñeeⁿ yuu tsona' na nluiiñe juu na cwiluiiñe Cristo. ⁵ Naⁿñeeⁿ jluena nnoom:

—Ndi', matso ljeii na tsjoom Belén ts'ondaa Judea, jo' jo' nluiiñê. Ee luaa waa na seiljeii profeta:

⁶ O nn'aⁿ tsjoom Belén, ts'ondaa Judá, meiⁿchjoo ticju'cjena' tsjom'yo' quii'ntaaⁿ njoom nt'maⁿ cha'waa ts'ondaa Judá.

Ee quii'ntaaⁿyo' nlui' cwii ts'aⁿ na nluiitquieñe na nteix'ee nn'aaⁿya Israel.

⁷ Quia jo' cwe' nty'iu tqueeⁿñe Herodes nn'aⁿ na jndo' n'om na jnaⁿ jo ndo' na macalui' ñe'quioom'. Tcuu tcuu tax'eeñê ndaãna 'ñeeⁿ xjeⁿñeeⁿ na tei'tquiioo'ñe caxjuu. ⁸ Jnda jo' jñoom joona na c'oona tsjoom Belén. Tsoom ndaãna:

—Catsa'yo', ndo' cata'x'ee'jndaa'ndyo' yuu m'aaⁿ tyochjoo'ñeeⁿ. Ndo' quia na jnda jliu'yo' jom, quiola'candii'yo' ja, cha mati ja nncjo, nntseit'maaⁿndyo jom.

⁹ Naⁿñeeⁿ, quia na jnda jndyena ñ'om'ndyoo rey Herodes'ñeeⁿ mana ty'ena. Ndo' juu caxjuu na tei'tquiioo'ñe ndaãna na ndicwaⁿ m'aⁿna ndyuaana jo ndo' na macalui' ñe'quioom', tjajndyena' jo ndaãna hasta tue'cañoomna' ndyeyu yuu na m'aaⁿ tyochjoo'ñeeⁿ. ¹⁰ Jeeⁿ tjawee'

n'omna quia nty'iaannnda'na caxjuu'ñeeⁿ. T'maⁿ tquiaana' na neii^{na}. ¹¹ Quia ty'equie'na naquii' w'aa, nty'iaana juu tyochjoo ñequio tsoñeeⁿ María. Ty'ecata'na cantyena na tyola't'maaⁿndyena jom. Tjeii'na 'naⁿ na jnda na cwilei'chona. L'ana naya jom s'om cajaan' ñ'eⁿ suu ndo' ñ'eⁿ nasei cachi na tuiina' ñ'eⁿ ntsuee' ts'oom mirra. ¹² Jnda chii cwiicheⁿ nato ty'elcwee'na ndyuaa tsjoomna ee s'aa Ty'oots'om na tsoona ndaa, jo' na seijndo'na' n'omna na tic'oolcwee'na na m'aaⁿ Herodes'ñeeⁿ.

Cwilei'nomna, cwi'oona ndyuaa Egipto

¹³ Jnda na jlui' naⁿñeeⁿ, teitquioo'ñe cwii ángel cwentaa' Ta Ty'oots'om nnom José xjeⁿ na tsoom'm ndaa. Tso ángel'ñeeⁿ nnoom:

—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo ñequio tsoñeeⁿ. Calei'nom'yo', catsa'yo' ndyuaa Egipto, ndo' jo' jo' c'om'yo' hasta xjeⁿ na nntseicandiiya. Ee nl'ue Herodes tyochjoo na nntseicueⁿeⁿ juu.

¹⁴ Quia jo' teicantyyaaⁿ, ndo' cwe' natsjom tjañ'oom tyochjoo ñequio tsondyee. Ty'ena Egipto.

¹⁵ Jo' jo' t'omna hasta na tue' Herodes. Na tuii na luaa' seicandañ'ñena' ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñequiaa profeta. Matsona': “Tjeii'a Jndaaya na m'aaⁿ ndyuaa Egipto.”

Herodes sa'ntjoom na cwje tyocanch'u

¹⁶ Juu Herodes, jnda na ljeiiⁿ na joo nn'aⁿ na jndo' n'om ticala'ñ'oom'ndyena jom, seiw'iiyayaaⁿ. Jñoom sondaro tsjoom Belén ndo' cha'waa ndiocheⁿ yuu na m'aⁿ nn'aⁿ. Sa'ntjoom na cala'cwjee naⁿñeeⁿ cha'tso tyonch'u na we ndyuu ndo' na cjeti m'aⁿ. Ee laa'ti' tjeiiⁿeⁿ cwenta cwanti xuee na teitquioo'ñe jndyee caxjuu'ñeeⁿ

cantyja 'naaⁿ ñ'oom ndyuee nn'aⁿ na jndo' n'om.
 17 Ndo' na luaa' s'aaⁿ, seicandaa'ñena' ñ'oom'
 Ty'ooots'om na seiljeii profeta Jeremías. Ee seineiiⁿ
 ñ'oom tjañoom' chiuu seichjoo'na' n'om yolcu
 judías tsjoom Belén na jla'cwjee sondaro ndana.

18 Tsoom:

Teic'uaa naquii' tsjoom Ramá na cwityuee
 londyee yocanch'u.

Jndeei cwila'xuaana,

cwityueena cantyja 'naaⁿ ndana

meiⁿ taleiquiaana' na nnjoomna, ee tja ndana.

19 Jnda na tue' Herodes, quia jo'
 teitquioo'ñennda' ángel cwentaa' Ty'ooots'om nnom
 José xjeⁿ na tsoom'm ndaa. Ndicwaⁿ m'aⁿna
 ndyuaa Egipto.

20 Tso nnoom:

—Quicantyja', cja'ñ'oom' tyochjoo ñequio
 tsoñeeⁿ. Tsalcwe'yo' ndyuaa nn'aⁿ Israel. Ee
 jnda tja nn'aⁿ na ñel'uee'ndye na ñe'cala'cuee'
 jom.

21 Quia jo' teicantyjaaⁿ, tjañ'oom tyochjoo ñ'eⁿ
 tsondyee. Ty'elcwee'na ndyuaana ndyuaa Israel.

22 Joo ncuue'ñeeⁿ m'aaⁿ Arquelao ts'iaaⁿ ts'ondaa
 Judea yuu na tyotsa'ntjom tsotyeeⁿ Herodes. Saa
 quia na jndii José na ljo', t'oom na nquiaⁿaⁿ
 na nncjaⁿ Judea. Mati s'aannda' Ty'ooots'om na
 tsoom'm ndaa na tancjaⁿ jo' jo'. Jo' chii tjaaⁿ cwi-
 icheⁿ ntyja, ts'ondaa Galilea. 23 Tjaaⁿ cwii tsjoom
 na jndyu Nazaret. Jo' jo' ljoo'ñê. Na tuii na luaa'
 seicandaa'ñena' ñ'oom' Ty'ooots'om na tyoñe'quia
 profetas na nntseicajndyuna' Jesús ts'aⁿ Nazaret.

3

Juan mañequiaaⁿ ñ'oom ndaaⁿ nn'aⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Tue'ntyjō xuee na teitquioo'ñe Juan, tōōⁿōⁿ na tyotseits'oomñê nn'aⁿ. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom ndaaⁿ ts'ondaa Judea jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om.

² Tyotsoom:

—Calcwe' n'om'yo' ee juu na matsa'ntjom Ty'ōōts'om mandyocwje'cañoomna' 'o.

³ Cantyja 'naaⁿ Juan'ñeeⁿ na tyotseineiⁿ profeta Isaías, tsoom:

M'aaⁿ cwii ts'aⁿ jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'oom na jndei matseineiⁿ ndaaⁿ. Matso tsaⁿñeeⁿ:

“Calajndaa'ndyo' naquii' n'om'yo' cha'cwijom cwii nato na juu jo' nndyocwje'cañoom nquii na cwiluiñe na nntsa'ntjom 'o.

Cata'ndyo'xcwe'yo' cha'cwijom na cwilayo'yo' nato na ññoom.”

⁴ Juan'ñeeⁿ tyocweⁿ liaa na tuii ñequio soo' camello. Tyochu'tyeⁿ tsiaⁿ'aⁿ ñequio cwii tjaⁿ. Ndo' nantquie na tyocwaaⁿ'aⁿ calcaa ntyue' ñequio tsiom' jndaa. ⁵ Ndo' jndye nn'aⁿ tsjoom Jerusalén ñequio nn'aⁿ na m'aⁿ cha'waa ts'ondaa Judea ndo' mati nn'aⁿ na m'aⁿ cantsu 'ndyoo jndaa Jordán, tyo'oona na m'aaⁿ. ⁶ Seits'oomñê joona ts'om jndaa Jordán jnda na lcwe' n'omna jnaaⁿna.

⁷ Saaⁿ quia na nty'iaaⁿ'aⁿ na jndye nn'aⁿ fariseos ñequio saduceos tquiona na m'aaⁿ na ñe'cwits'oomndyena, quia jo' tsoom ndaaⁿ:

—'O cwiluiindyoy' cha'na canduu na cwilei'nom'yo' na nquiaayo' na nnt'uiwi'na'

jooyo'. Ee 'o cwinquio'yo' na m'aaⁿya na nquia'yo' na nntseiw'ii Ty'o^oots'om 'o. ¿'Ñeeⁿ t'moⁿ ndaa'yo' na waa na nnda^a nlui'n'maaⁿndyo' nawi' na quia nndyo? ⁸ Ca'ndye'yo' na tis'a ndo' cal'a'yo' yuu na ya, quia jo' m'moⁿna' na mayuu'cheⁿ cwilcwe' n'om'yo'. ⁹ Meiⁿ ticalas'andyo' cheⁿncjo'yo' naquii' n'om'yo' na nndu'yo': "Jaa tjaa na teincuu' nacjooya ee Abraham cwiluiiñê weloo welooya." Candye'yo' nntsjo^o, meiiⁿ cwe' ljo'meiiⁿ nnda^a nntseicwaqueⁿ Ty'o^oots'om na nluiindyena' tsjaaⁿ Abraham na jndyowicantyjo^o, quia jo' n'ndiina' 'o. ¹⁰ 'O matseijomna' cha'cwijom n'oom na tis'a t^a cwil'a. Ndo' manquiu'yo' n'oom na tical'a t^a naya, maxjeⁿ nnt'uana'. Ndo' xeⁿ jnda' t'ua n'oom'ñeeⁿ nntioom nn'aⁿ joona' quii' chom. Maluaa' matseijomna' nnts'aa Ty'o^oots'om ñ'eⁿndyo' 'o xeⁿ tical'a'yo' yuu na ya. ¹¹ Ja mayuu' matseits'o^ondyo' 'o ñequio ndaatioo ee na cwilcwe' n'om'yo'. Saa mandyontyjo nqueⁿ na nntseits'oomñê 'o ñequio Espíritu Santo naquii' n'om'yo' ndo' ñequio chom. Nqueⁿ t'maⁿti tseixmaaⁿ, nchiiti ja. Meiⁿ ticatseixmaⁿya na cwe' ja nnt'uiya lcoom'm na ñnequiaya joona' na nñjoom. ¹² Jnda' jaawindyoo' na nntu'xeⁿndyo' ee laxmaⁿ'yo' cha'cwijom lqueeⁿ na ndicwaⁿ cwajndii. Luaa ts'iaaⁿ cantyja 'naaⁿ lqueeⁿ. Matseicueeñe ts'aⁿ lqueeⁿ hasta na nlju'ñ'eⁿ. Jnda' chii nntseiw^e lqueeⁿ na ya naquii' w'aa. Saa nchuaa'na' njñoom chom. Maluaa' matseijomna' na nnts'aa Ty'o^oots'om. Nn'aⁿ na ya cwil'a maco'ñoom joona saa nn'aⁿ na tis'a cwil'a, nntseicoom joona ñequio chom na tijoom canduu'.

*Teits'oomñe Jesús**(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)*

¹³ Quia jo' jnaⁿ Jesús ts'ondaa Galilea, tjaaⁿ jndaⁿ Jordán na nntseits'oomñe Juan jom. ¹⁴ Saa tiñe'nquiaañe Juan na caluii na ljo'. Tsoom:

—Cwa jnda tyje'cañoom' ja na catseits'oomndyo 'u meiiⁿ na matsona' na 'u catseits'oomndyu' ja.

¹⁵ T'o Jesús, matsoom nnom:

—Je' quiaandyu'to' na caluii na ljo'. Ee macaⁿna' na laa'ti' calacandaa'ndyo cha'tso cantyja na maty'iomyana'.

Ndo' tancuee' Juan. ¹⁶ Jnda na teits'oomñe Jesús, jlueeⁿeⁿ quii' ndaa. Ndo' seicanaaⁿñena' tsjo'luee. Nty'iaaⁿaⁿ Espíritu na cwiluiiñe Ty'oqots'om ndyocue cha'cwijom catu'. Jndyocaljo nacjoom'm. ¹⁷ Ndo' nandye cañoom'luee teic'uaa na seineiⁿ Ty'oqots'om. Tsoom:

—Luaañe Jndaaya na jeeⁿ candya' ts'oqⁿ. Cantyja 'naaⁿ jom mañequiaana' na neiⁿya.

4*Ñe'queⁿ tsaⁿjndii xjeⁿ Jesús**(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)*

¹ Jnda jo' tjañ'oom Espíritu Santo Jesús jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om. Jo' jo' tyoqueⁿñe tsaⁿjndii na nnts'aa xjeⁿ jom.

² Tyom'aaⁿ wen'aaⁿ xuee ndo' wen'aaⁿ tsjom tícwaaⁿaⁿ, jnda chii jndyo na ñejnoom'm. ³ Ndo' tyje'cañoom tsaⁿjndii na mach'ee xjeⁿ nn'aⁿ. Tso nnoom:

—Xeⁿ mayuu'cheⁿ cwiluiindyⁿ Jnda Ty'oqots'om, cwa catsaⁿntjom' ljo'meiiⁿ na catseicwaqueⁿna' tyoo' joona' na nlcwa'.

⁴T'ò Jesús:

—Ja xocats'aa na ljo' ee waa ljeii 'naaⁿ Ty'òots'om na matsona': “Nchii cwe' cantyja 'naaⁿ tyoo' na wando' ts'aⁿ, saa cantyja 'naaⁿ cha'tso ñ'oom na mañequiaa Ty'òots'om.”

⁵Jnda jo' tjañ'oom tsaⁿjndii Jesús Jerusalén tsjoom na lju' cwentaa' Ty'òots'om. Tqueeⁿ juu xqueⁿ tsiu' wats'om t'maⁿ. ⁶Tsoom nnom Jesús:

—Xeⁿ mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' Jnda Ty'òots'om, cwa cju'ndyu' jo nacje. Ee luaa matso ñ'oom 'naaⁿaⁿ:

Nquii Ty'òots'om ññequiaaⁿ 'u luee ángeles cwentaaⁿaⁿ na cal'ana cwenta 'u.

Ndo' nntyjee' lueena 'u

cha tincjaacañjom ljo' nc'e'.

⁷Quia jo' t'ò Jesús nnom, tsoom:

—Ja tijoom cats'aa cha'na matsu' luaa' ee mati waa cwiiicheⁿ ljeii 'naaⁿ Ty'òots'om na matsona': “Tintsa' xjeⁿ Ta Ty'òots'om cwenta'.”

⁸Jnda chii tjañ'oom tsaⁿjndii Jesús cwii sjo nandye. Jo' jo' t'mooⁿ nnom cha'tsoti n'iaaⁿ t'maⁿ na m'aⁿ nn'aⁿ tsjoomnancue, ñequio na t'maⁿ matseit'maaⁿñena' joo. ⁹Ndo' tsoom nnom:

—Cha'tso nmeiⁿ nntioo l'ò' xeⁿ nlco' xtye' na nntseit'maaⁿndyu' ja.

¹⁰Ndo' t'ò Jesús nnoom, tso:

—Quindyoo' nacañomya 'u Satanás, ee ñ'oom' Ty'òots'om na teiljeii matsona': “Catseit'maaⁿndyu' nquii Ta Ty'òots'om cwenta', ndo' macanda nnom nqueⁿ candi'ntjom'.”

¹¹Quia jo' 'ndii tsaⁿjndii jom. Ndo' tqwie'cañom ángeles, tyondye'ntjomna nnoom.

*Mato' Jesús ts'iaaⁿ 'naaⁿaⁿ ts'ondaa Galilea
(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)*

¹² Quia jndii Jesús na jnda mam'aaⁿ Juan práso, tjalcweeⁿeⁿ ts'ondaa Galilea. ¹³ Tjaaⁿ tsjom'm Nazaret, saa taticaljoo'ñê jo' jo'. Tjaaⁿ na nljoo'ñê tsjoom Capernaum na m'aaⁿna' 'ndyoo ndaalúee. Jo' jo' ndyuaa cwentaa nn'aⁿ tmaaⁿl Zabulón ñequio Neftalí. ¹⁴ Ndo' joo ndyuaa'ñeeⁿ tyom'aaⁿ cha nnt-seicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, matsona':

¹⁵ Nntseixueeñena' jo ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuaa cwentaa' Zabulón ndo' jo ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuaa cwentaa' Neftalí.

Nntseixueeñena' jo ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ ndyuaa 'ndyoo ndaalúee, ñequio ndyuaa xndyaa' jndaa Jordán, ñequio ts'ondaa Galilea yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ judíos.

¹⁶ Naⁿ'ñeeⁿ m'aⁿna nacje 'naaⁿl najaaⁿñe, saa je' je' jnda teitquioo' cwii na jeeⁿ caxueeñe jo ndaana.

Ndo' mati m'aⁿna na manchjena' joona na wi' cwitjoomna, saa je' jnda seicaxueeñena' jo ndaana.

¹⁷ Xjeⁿ'ñeeⁿ jnaⁿna' na to' Jesús na tyoñequiaaⁿ ñ'oom. Tsoom:

—Calcwe' n'om'yo', ee juu na matsa'ntjom Ty'ooots'om mandyocwje'cañoomna' 'o.

*Ma'maⁿ Jesús ñequiee nn'aⁿ na cwitjeii' calcaa
(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)*

¹⁸ Xjeⁿ na mawinom Jesús 'ndyoo ndaalúee Galilea, ljeiiⁿ we nn'aⁿ na ñenquii ts'aⁿ ntseinda,

Simón, tsaⁿ na jndyu Pedro ñequio Andrés tyjee tsaⁿñeeⁿ. Cwituee'na tsqui' 'naaⁿna ts'om ndaaluee ee nn'aⁿ cwitjeii' calcaa jooa. ¹⁹ Tso Jesús ndaⁿna:

—Quiolajomndyo' ñ'eⁿndyo^o ndo' ja nnts'aa na nla'tjom'yo' nn'aⁿ tachii cwe' calcaa.

²⁰ Jooa mañoom' 'ndyena nlqui' 'naaⁿna, ty'ela'jomndyena ñ'eⁿñê.

²¹ Ndo' na tja tjatyeenⁿ ljeiiⁿ cwiicheⁿ we ts'aⁿ, ntseinda Zebedeo naⁿñeeⁿ, Jacobo ñ'eⁿ tyjeeⁿ Juan. Ñjomndyena ts'om w'aandaa. Cwila'yona nlqui' 'naaⁿna ñequio tsotyena Zebedeo. Quia jo' t'maⁿ Jesús jooa. ²² Ndo' mañoom' 'ndyena w'aandaa ñ'eⁿ tsotyena, ty'elajomndyena ñ'eⁿñê.

Jesús ma'mooⁿ ndaa jndye nn'aⁿ

(Lc. 6:17-19)

²³ Tyomanom Jesús cha'waa ts'ondaa Galilea. Tyo'mooⁿ ndaa nn'aⁿ naquii' lan'om 'naaⁿna. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ndo' tyotsein'maaⁿ nn'aⁿ cha'tso nnom ntycu na wiina. ²⁴ Ndo' t'om ñ'oom cantyja 'naaⁿaⁿ cha'waa ndyuaa Siria. Naⁿñeeⁿ tquiochona cha'tso nn'aⁿwii na m'aaⁿ na cwitjoom jndye nnom ntycu ñequio na maquiina' joo. Mati ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwilei'cho jndyeta joo, ñ'eeⁿ nn'aⁿ na maleiñ'oom tycuwee', ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwitjoom tycutqueeⁿ. Sein'maaⁿ jooa. ²⁵ Jo' chii t'maⁿ ntmaaⁿ nn'aⁿ ty'entyjo naxeeⁿeⁿ. Jnaⁿ naⁿñeeⁿ ts'ondaa Galilea, ñ'eⁿ nn'aⁿ ndyuaa njoom Decápolis, ñ'eⁿ tsjoom Jerusalén, ñ'eⁿ ts'ondaa Judea, ndo' xndyaa' jndaa Jordán.

5

Jesús mañequiaaⁿ ñ'oom na wacatyeeⁿ cjoo' ta

¹ Quia na nty'iaa' Jesús na jndye nn'aⁿ, tjawaaⁿ cwii ta. Jnda na tjacjom, ty'entyja' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ² To^ooⁿ na t'mooⁿ ndaana.

Nmeiiⁿ mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ

(Lc. 6:20-23)

³ Tsoom:

—Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwila'noⁿ na nty'iaandye jo nnom Ty'o^ots'om, ee naⁿñeeⁿ cwila'jomndyena cantyja na matsaⁿntjoom.

⁴ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na chjoo' n'om cantyja jnaaⁿna, ee quia ññequiaa Ty'o^ots'om na t'maⁿ n'omna.

⁵ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwituee'ndyecje jo nnom Ty'o^ots'om ee nndaana na nnc'omna tsjoomnancue xco.

⁶ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na m'aⁿna cha'cwijom na ñe'jndo'na ndo' ñe'cwena ee na ntyjaa' n'omna na nnda^a nl'ana yuu na maty'iomyana'. Ee canda^a'ya ññequiaa Ty'o^ots'om na cwicantyyaa' n'omna.

⁷ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ na wi' n'om nc'iaa, ee nnc'oom Ty'o^ots'om na wi' ts'oom joona.

⁸ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na lju' naquii' n'om, ee nnty'iaa ndaana nquii Ty'o^ots'om.

⁹ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwita'ya nc'iaa na cwila'ntja'ndye, ee nntseicajndyu Ty'o^ots'om joona ntseinaaⁿ.

¹⁰ 'Mañequiaana' na neiiⁿ nn'aⁿ na cwintyjo nc'iaana joona nc'e na m'aⁿna cantyja na

maty'iomyana', ee la'xmaⁿ naⁿñeeⁿ cantyja na matsa'ntjom Ty'o^ots'om.

¹¹ 'Mañequiaana' na neiⁿ'yo' quia na cwila'jnaaⁿ nn'aⁿ 'o, ndo' quia cwita'wi'na 'o ndo' cwituee'na cha'tso nnom ñ'oomwi' nacjo'yo' na cwe' cantu nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. ¹² C'om'yo' na t'maⁿ n'om'yo' ndo' catseicwaljoo'tina' na neiⁿ'yo' ee t'maⁿ naya cwenta'yo' cwiwiwe cañoom'luee. Ee malaa'ti' tyolei'ntyjo nn'aⁿ profetas na tyoñe'quia ñ'oom' Ty'o^ots'om tandyo xuee, cwii tjo^ocheⁿ na nntjom' 'o nawi'ñeeⁿ.

Cwiluiindy^o tsjaaⁿchjeⁿ ndo' chom

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³ 'O cwiluiindy^o tsjaaⁿchjeⁿ, sa^a xeⁿ na jnda jlui' na chjeⁿ'na', ¿ljo' ñ'eⁿ cwii nleichjeⁿnnda'na'? Meiⁿchjoo tjaa yuu cwii nleil'uena', jo' chii cwe' cwityeⁿnquiee' nn'aⁿ ndo' cwicandyuena joona'.

¹⁴ 'O cwiluiindy^o chom na cwiwixuee jo ndaa^a nn'aⁿ tsjoomnancue. Cwii tsjoom na wacatyeeⁿ xqueⁿ ta, xocanda^a nncwanty'iu juuna'. ¹⁵ Mati xotseicw'aa ts'aⁿ cwii xjocanti ndo' nncwjaa'ñeyom juuna' nacjee' ts'oom castom. Maxjeⁿ nntseintyja ts'aⁿ juuna' cha ya nntseixueena' ndaa^a cha'tso nn'aⁿ na m'aⁿ naquii' w'aa. ¹⁶ Malaa'ti' c'om' 'o na calaxueendyo' ndaa^a nn'aⁿ cha nla'noⁿ'na na cwil'a'yo' cha'tso nnom na maty'iomyana'. Ndo' cantyja 'naⁿ'yo' nla't'maaⁿndyena Tsotyeyo' na m'aaⁿ cañoom'luee.

Ma'moⁿ Jesús cantyja 'naaⁿ ljeii na matsa'ntjomna'

¹⁷ Mati tso Jesús:

—Ticala'tiiuu'yo' na jndyoo na nntseyuii'a chiuu waa na t'maⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, meiⁿ ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñe'quia profetas. Jndyoo na nntseicandaya joona' cha nlei'tquioo' chiuu waa na mayuu'cheⁿ ñe'cat'mooⁿna'. ¹⁸ Ee mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo, yocheⁿ na ndicwaⁿ waa tsjo'luee ñequio tsjoomnancue, xoca'ndiina' meiⁿcwii ljeii cachjoo na ndii'na' naquii' ljeii na tqueⁿ Moisés, hasta xjeⁿ jnda jluil'juu'ñ'e'na'. ¹⁹ Nc'e na luaa', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na titseicanda cwii ñ'oommeiiⁿ na cachjoona', ndo' ma'mooⁿ ndaa nc'iaaⁿaⁿ ya meiiⁿ tila'candana juuna', tjaa yuu l'ueñê cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. Saa 'ñeeⁿ juu na matseicanda ñ'oommeiiⁿ ndo' naljo' ma'moⁿ na cal'a nc'iaa', juu matseijndaa'ñena' na t'maⁿ l'ueñe cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. ²⁰ Jo' chii candye'yo' nntsjo, xeⁿ tilacandaa'ndyo'ti'yo' jo nnom Ty'oots'om, nchiiti na cwil'a nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, quia jo' xonndaq ntsaquiee'ndyo' cantyja na matsa'ntjoom. Macaⁿna' na 'o nncwinom'ti'yo' na ya nl'a'yo' nchiiti cha'na cwil'a naⁿñeeⁿ.

Ma'moⁿ Jesús na tila'wjaaya nc'iaaya
(Lc. 12:57-59)

²¹ 'O jnda jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ ndaa welooya na matsona': "Tintseicue' x'ia' ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nnts'aa na ljo', maxjeⁿ nnt'uiityeⁿna' juu." ²² Jo' chii nndye'yo' nntsjo, meiiⁿ cwe' na nntseiw'ii ts'aⁿ x'iaa' maxjeⁿ nnt'uiityeⁿna' jom. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'omjnaaⁿ nnom x'iaa', maxjeⁿ

nntu'xeⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye wats'om t'maⁿ juu. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nntseijoom'ñe quiioo' x'iaa', maxjeⁿ matsona' na nntioomñê juuna' naquii' chom b'io.

²³ 'Jo' chii quia na ma'tioo' 'naⁿ jo nnom tio na mañequiaa' cwentaa' Ty'o_ots'om, ndo' xeⁿ juu xjeⁿñeeⁿ macjaañjoom' ts'om' na tiya m'aaⁿ x'ia' ñ'eⁿndyu', ²⁴ quia jo' ca'ndii' 'naⁿ jo' jo', chii cja', catsa'jndyee' na caljoyaandyo' ñ'eⁿ x'ia'. Ndanquia, chii candyo'nnda' na ñnequiaa' cwentaa' Ty'o_ots'om.

²⁵ 'Yocheⁿ na ndicwaⁿ wanaaⁿ, queⁿndyu' na caljondyo'ya'yo' ñ'oom na maleichuuna' 'o ñ'eⁿ x'ia' cha tints'aana' na juu ts'aⁿ na m'aⁿ'ntiaa'ndyo' ñ'eⁿñe nntseiquioom 'u l'o jwe. Ndo' jwe'ñeeⁿ ñnequiaaⁿ cwenta 'u luee sondaro, Ndo' joona mana nntuee'na 'u w'aancjo. ²⁶ Mayuu'cheⁿ matsjoo njom', xocalui' jo' jo', hasta quia na jnda tiom'nchaa'ndyu'.

Tiya na matseiqueeⁿ ts'om ts'aⁿ x'iaaⁿ'aⁿ

²⁷ 'O jnda jndye'yo' ñ'oom na tyoñe'quia nn'aⁿ na matsona': "Tijoom xuee nnc'oom'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ." ²⁸ Saaⁿ ndye'yo' nntsjo_o, meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na cwe' manty'iaa' cwii yuscu na matseiqueeⁿ ts'oom juu, maxjeⁿ matsona' na mam'aaⁿyaaⁿ ñ'eⁿñe ee na luaa' matseitoom.

²⁹ 'Macwe' jo' xeⁿ cantyja na manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjo_ondyu' nnom Ty'o_ots'om, queⁿ cheⁿnncu' xjeⁿ cha'cwijom na macwji' ts'om njom' ndo' matquie' juuna' cha taxocatseitjo_ondyu'ti'. Ee ñecuaa meiiⁿ na

tacandaa'ndyu' saa nncu' nlui'n'maa'ndyu'. Ndo' xeⁿ tiñe'queⁿ cheⁿnncu' xjeⁿ cantyja 'naⁿ, meiiⁿ na candaa'ndyu' ñe'ⁿc'oom', meiⁿchiuucheⁿ b'io nncju'na' 'u. ³⁰ Ndo' xeⁿ wjaañ'oomna' 'u na matseitjooⁿndyu' nnom Ty'oots'om jnaaⁿ ts'o' ntyjaya, queⁿ cheⁿnncu' xjeⁿ cha'cwijom na matyjee' ndo' matquie' juuna' cha xotseitjooⁿndyu'ti'. Ee ñecuaa meiiⁿ na tacandaa'ndyu' saa nncu' nlui'n'maa'ndyu'. Ee xeⁿ tiqueⁿ cheⁿnncu' xjeⁿ cantyja 'naⁿ, meiiⁿ na candaa'ndyu' ñe'ⁿc'oom', maxjeⁿ nncju'na' 'u b'io.

Ticatoⁿndye nn'aⁿ na jnda t'unco

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ 'Mati waa ñ'oom na tyoñequiaa Moisés na meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseityuii' ljeii 'naaⁿ ñ'eⁿ scuu', tsaⁿñeeⁿ nnoom'm na nluii ljeii cantyja na matoⁿñê ñ'eⁿ scoom'm. ³² Saa je' candye'yo' ñ'oom na nntsjoⁿ nncō. Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseityuii' ljeii 'naaⁿ ñ'eⁿ scuu', cwii na meiⁿnquia na s'aa scoom'm na nchii ñet'oomya ñequio cwiicheⁿ ts'aⁿ, cha'cwijom nqueⁿ mach'eeⁿ na c'oomya scoom'm ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncoco ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ, matsona' na cwe' m'aⁿyana.

Ma'moⁿ Jesús na tintjeii'a ñ'oom jii' Ty'oots'om

³³ 'Mati jnda jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo ndaa welooya na matsona': "Tilqueⁿtyeⁿ ñ'oom na ntyji'ya' na xondaⁿ nntseicandaⁿndyu', saa ñ'oom na jnda tqueⁿtyeⁿ, catseicandaⁿndyu' juuna' nnom Ta Ty'oots'om." ³⁴ Saa je' nncō matsjoⁿ ndye'yo': Meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿyo' na nntjei'yo'yo'

ñ'oom jii' Ty'oōts'om. Ee jom tjacantyja na t'maⁿ cwiluiiñê. Mati meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿ'yo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii cañoom'luee, ee juuna' cwiluiiñena' ndio 'naaⁿ'aⁿ, ndo' na ljo' nndu'yo' matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'oōts'om. ³⁵ Meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿ'yo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii tsjoomnancue, ee juuna' m'aaⁿ'na' nacje 'naaⁿ' Ty'oōts'om. Ndo' na nndu'yo' naljo', matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'oōts'om. Ndo' meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿ'yo' na nntjei'yo'yo' ñ'oom na ntyjii tsjoom Jerusalén, ee tsjoom'ñeeⁿ cwiluiiñena' tsjoom' nquii Ty'oōts'om na matsa'ntjom. Ndo' na nndu'yo' naljo' matseijomna' na cwindu'yo' jii' Ty'oōts'om. ³⁶ Ndo' meiⁿcwii ñ'oom tilqueⁿtyeⁿ'cjo' nncu' ee 'u tjaa ljo' tseixmaⁿ' na nntsa' na nleicanchii' oo nleintom meiiⁿ ñ'e'cwii sooxqueⁿ'. Macandaⁿ nquii Ty'oōts'om nndaⁿ nnts'aaⁿ na ljo'. Jo' chii na nntsu' ñ'oom'ñeeⁿ matseijomna' na matsu' jii' Ty'oōts'om. ³⁷ Quia na macwji'yuu'ndyu' cwii ñ'oom ndo' matsu' na mayuu' juuna', cats'aana' na mayuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Ndo' quia na matsu' na tiyuu', cats'aana' na tiyuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Ee cantyjati ñ'oom na nntseicwaljo'ti' na nntseijndei' 'ndyo' hasta nntseitiuu' na nntsu' jii' Ty'oōts'om, ñ'oom'ñeeⁿ cwinaⁿ'na' na m'aaⁿ nquii tsaⁿjndii.

*Tical'ueendyo na nnjoom na cwita'wi' nn'aⁿ jaa
(Lc. 6:29-30)*

³⁸ 'O jnda jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo na matsona': "Cwaaⁿ cwii nnom nawi' mach'ee ts'aⁿ ñ'eⁿ x'iaaⁿ'aⁿ, mati nleijndaa' na

nntjom jom. Aa ts'omnnom x'iaaⁿaⁿ seiquiee'ñê, mati catjom jom. Aa tsei'n'om x'iaaⁿaⁿ tcoom, maxjeⁿ mati jom majo'ti catjoom.” 39 Saa je' nncō matsjoo ndye'yo': Til'ueendyu' na nnjoom quia na maco'wi' ts'aⁿ 'u. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mmeiⁿ nda' ntsmaⁿ ntyjaya, mati ntyjatymaaⁿ quiaa' na mmeiiⁿeⁿ nda'. 40 'Ñeeⁿ juu na maqueⁿ ñ'oom nacjo' na ñe'cuee' ñ'oom 'u wats'iaaⁿ ñe'cwjeeⁿeⁿ cotom', mati quiaa' na nncjaañ'oom liaaso'. 41 'Ñeeⁿ juu na mach'ee na jn-dei'na' cja' ñeⁿñê na ncja'chu' xuu 'naaⁿaⁿ cwii kilometro, cja' meiiⁿ we. 42 Ts'aⁿ na macaⁿ 'naⁿ njom', quiaa' nnoom, ndo' ts'aⁿ na macoⁿ, nchii nntsa' ndoo' ticandi'.

*C'ooⁿya na wi' n'ooⁿya nn'aⁿ na jndoo jaa
(Lc. 6:27-28, 32-36)*

43 'Mati 'o jndā jndye'yo' ñ'oom na tyolue nn'aⁿ teiyo, na matsona': “Catsa' na wi' ts'om' x'ia' ndo' catseitaa' ts'om' ts'aⁿ na jndoo' 'u.” 44 Saa je' nncō matsjoo ndye'yo': Cal'a'yo' na wi' n'om'yo' nn'aⁿ na jndoo' o. Ndo' calaneiⁿyo' nnom Ty'oots'om cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwita'wi' 'o. 45 Quia jo' nluindyoyo' ntseinda Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee. Ee jom mach'eeⁿ na manty'iaa' ñe'quoom' 'naaⁿaⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye ndo' mati nn'aⁿ na wi'ndye. Ndo' matseicuaa'aⁿ yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na cwil'a na maty'iomyana', ndo' nn'aⁿ na cwil'a na ticaty'iomyana'. 46 Ee xeⁿ macandā nn'aⁿ na wi' n'om' o, cwil'a'yo' na wi' n'om'yo', ¿aa cwila'tiuu'yo' na cjaawee' ts'om Ty'oots'om? ¿Aa nchii majo'ti cwil'a nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om cwentaa' gobiernom? 47 Ndo' xeⁿ cwe'

ncjoondyo' cwiñe'quia'yo' na xmaⁿndyo', ¿yuuwaa na jeeⁿ ya cwil'a'yo'? Ee malaa'ti' m'aⁿ nn'aⁿ na tyoola't'maaⁿndye Ty'o^ots'om. ⁴⁸ C'om'yo' na canda^a na wi' n'om'yo' nn'aⁿ cha'xjeⁿ nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee, canda^a m'aaⁿ na candya' ts'oom joona.

6

Ma'moⁿ Jesús na cal'aaya jndye nnom naya

¹ 'Queⁿyo' cwenta quia na nl'a'yo' cwii nnom na maty'iomyana', nchii nl'a'yo' cwe' cha na canty'iaa nn'aⁿ, ee xeⁿ na ljo', tjaa'naⁿ naya 'na'yo' jo nnom Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee. ² Cwe' nc'e jo' quia mache' naya cwii ts'aⁿ, catsa' na ñenncu' ntyji', tintseixuaandyu'. Ee m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Cwi'oona lan'om ñequio n'om nantaa c'uaa ndyueena na cwil'ana naya ndyeñeeⁿ, cha queⁿ nn'aⁿ cwenta ndo' cala't'maaⁿndye nn'aⁿ joona. Mayuu'cheⁿ nntsjo^o ndye'yo', cwe' tomti juu cantyja na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ joona, jo' na cwita'ntjomna. ³ Saa 'u je', quia na mache' naya ts'aⁿ, tica'moⁿ na nljeii cwiicheⁿ ts'aⁿ, meiiⁿ ts'aⁿ na jeeⁿ ya ñ'oom ñ'eⁿndyu'. ⁴ Cats'aana' na ñenncu' ntyji' naya na mache'. Ndo' nquii Tsotye' na manty'iaaⁿ'aⁿ ljo' mache' na cwe' nty'iu, jom nntseinoomñê ljo' na matseitjo^ona' 'u.

Ma'moⁿ Jesús chiuu nlana^aya nnom Ty'o^ots'om (Lc. 11:2-4)

⁵ 'O quia na cwilaneiⁿyo' nnom Ty'o^ots'om, tal'a'yo' cha'na joo nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Ee joona jeeⁿ ya nquiuna na

jndoo'cheⁿ nn'aⁿ cwimeintyjee'na, cwila'neiⁿna
 nnom Ty'o^ots'om naquii' lan'om ndo' jo nqui
 nantaa. Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo^o, cwe'
 tomti juu na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ jooⁿa jo'
 na cwita'ntjomna. ⁶ Saa 'u je', quia matsei'neiⁿ
 nnom Ty'o^ots'om, cja'quie' naquii' wa', catse-
 icu' 'ndyoots'a', ndo' catseineiⁿ nnom Tsotye' na
 m'aaⁿ na titquioo'ñe. Ndo' jom na noom'm meiiⁿ
 titquioo'ñe, nntseinoomñê ljo' na matseitjo^ona' 'u.

⁷ 'Quia na cwilaneiⁿyo' nnom Ty'o^ots'om,
 tandu'yo' ñ'loom na ñejuu ñejuuna', cha'xjeⁿ quil'a
 nn'aⁿ na ticata'jnaaⁿ Ty'o^ots'om. Ee jooⁿa
 cwila'tiuuna na jndye ndii' cwiluena, jo' na
 mañeeⁿ. ⁸ 'O je' til'a'yo' cha'na cwil'a jooⁿa. Ee
 Tsotye'yo' ntyjiiⁿndaa'ñê cwaaⁿ 'naⁿ na macaⁿna'
 'o cwii tjo^ocheⁿ na cwitaⁿyo' nnoom. ⁹ Quia na
 cwilaneiⁿyo' nnom Ty'o^ots'om, luaa candu'yo':

Tsotyaa^yâ na m'aaⁿ cañoom'luee,
 ñequii'cheⁿ catseit'maaⁿñena' xue'.

¹⁰ Candyo cantyja na matsaⁿntjom'.

Caluii cantyja na l'ue ts'om' nnom tsjoomnancue
 cha'xjeⁿ na macwiluii cañoom'luee.

¹¹ Quiaa' nantquie 'naⁿ na macaⁿna' jâ xuee je'.

¹² Catseit'maⁿ ts'om' jâ natia na jnda l'aayâ
 cha'xjeⁿ jâ cwilat'maⁿ n'o^onyâ nn'aⁿ na
 cwila'tjo^ondye ndaayâ.

¹³ Cateijndei' na ticjaachuuna' jâ na nl'aayâ yuu na
 ticatsaⁿntjomna'.

Ndo' catseicandyaandyu' jâ cantyja 'naaⁿ juu na-
 tia.

Ee cha'waa na yo na cwii wjaana' 'u cwiluiindyu'
 na matsaⁿntjom', ndo' cwiluiindyu' najndu',
 ndo' tseixmaⁿ na catseit'maaⁿñena' 'u. Amén.

14 'Xeⁿ 'o cwilat'maⁿ n'om'yo' nn'aⁿ na cwila'tjoondye ndaa'yo', quia jo' mati Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee, nntseit'maⁿ ts'oom 'o na cwila'tjoondyo' nnoom. 15 Saa xeⁿ 'o ticalat'maⁿ n'om'yo' nc'iaa'yo' na cwila'tjoondye ndaa'yo', quia jo' mati Tsotye'yo' xocatseit'maⁿ ts'oom 'o jnaⁿ'yo' na waa.

Cantyja na nntsei'cwejndo'ñe ts'aⁿ

16 'Quia na cwila'cwejndo'ndyo', til'a'ya'yo' na taquiomya ndaa'yo' cwe' cha na caliu nn'aⁿ na ljo' cwil'a'yo'. Ee m'aⁿ nn'aⁿ na cwe' cwil'ayana taquiomya ndaana, cha ca'moⁿna' ndaa nn'aⁿ na cwila'cwejndo'ndyena. Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, cwe' tomti juu na cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ joona, jo' na matseinoomñaⁿ na cwila'cwe'jndo'ndyena. 17 Saa 'u je' quia matsei'cwejndo'ndyu', cwjaa'ndyu' ncheⁿl xqueⁿ, camaⁿl njom', 18 cha ticwitquoo' jo ndaa nn'aⁿ na matsei'cwejndo'ndyu', macanda nquii Tsotye' na m'aaⁿ na titquoo'ñê nlqueeⁿ cwenta. Ndo' jom na noom'm meiiⁿ titquoo'ñê, nntio'naaⁿñê 'u.

Jeeⁿ jnda naya 'naaⁿl ts'aⁿ cañoom'luee

(Lc. 12:33-34)

19 'Tilatjom'yo' 'naⁿ na jdana' nnom tsjoomnancue yuu m'aⁿ canty'ua na nla'ndaa' joona', ndo' yuu na nlquii ch'meiⁿ, ndo' yuu na nndaⁿ nnc'ooquie' naⁿcanty'ue na nntjeii'na joona'. 20 Saa joo naya 'naⁿ'yo' na quit'maⁿ n'om'yo' calatjom'yo' joona' jo nandye cañoom'luee yuu na xocwa' canty'ua, meiⁿ na nlquii ch'meiⁿ ndo' meiⁿ na nnc'ooquie' naⁿcanty'ue na nntjeii' joona'. 21 Ee yuu na

cwila'we'yo' naya na cwilatjom'yo', jo' jo' ntyjaa' n'om'yo'.

*Ts'om nnom ts'aⁿ tseixmaⁿna' lámpara
(Lc. 11:34-36)*

²² 'Quia na mandí' ñ'oom na mayuu', matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ na tquioo'ya na xuee manty'iaa'. Ee quia matsei'noⁿl ñ'oom na mayuu'ñeeⁿ quia jo' mateijndeina' cha'waa na m'aaⁿl. ²³ Saa xeⁿ tiñe'candi' ñ'oom na mayuu', matseijomna' 'u cha'na ts'aⁿ na tis'a n'omnom na m'aaⁿ na nchjaaⁿl. Ee meiiⁿ na mandí' ñ'oom'ñeeⁿ saa xeⁿ tixocatsei'noⁿl na mayuu' juuna', naquii' ts'om' matsei'xmaⁿl cha'cwijom na jaaⁿñeñ'eⁿ.

*Xondaä nndya'ntjoo'ya ndaa we patrom
(Lc. 16:13)*

²⁴ 'Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ juu na nndaä nndi'ntjomtyeⁿ nnom we patrom na ñejom. Ee nnc'oom ts'aⁿ na ticuee' ts'oom cwii patrom'ñeeⁿ, ndo' nnc'oom na wi' ts'oom cwiicheⁿ. Oo nnts'aana' na nntseit'maaⁿñê cwii naⁿñeeⁿ, ndo' cwiicheⁿ til'ueñe. Xeⁿ na jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na nla'tjom'yo' 'naⁿ na nleityandyo' xocju'naaⁿñena' na nla't'maaⁿndyo' Ty'oots'om, ee we ntyja nmeiⁿl xondaä nndye'ntjom'yo' na ñejom.

*Ty'oots'om mach'eeⁿ cwenta ntseinaaⁿ
(Lc. 12:22-31)*

²⁵ 'Cwe' nc'e jo', nndye'yo' nntsjoö: Tanc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿl n'om'yo' na cwitando'yo' tsjoomnancue, ljo' na nlcwa'yo' oo na nncwe'yo', ndo' lia'yo' chiuu nleitsaaⁿndyo'. Ee Ty'oots'om

mantyjeeⁿ cantyjati na cwitando'yo' majndeiiticheⁿ na cwe' nantquie na cwicwa'yo'. Mantyjeeⁿ hasta cha'waandyo' 'o, majndeiiticheⁿ na cwe' liaa na cwicwee'yo'. ²⁶ Queⁿ'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ cantsaa na ma'ntyja jo nandye. Jooyo' tjaa ljo' cwinomyo' na nntyjeendyeyo' na nla'weyo' nantquie na nleil'ue 'io cha. Saaⁿ meiiⁿ na ljo', nquii Tsotyeyo' na m'aaⁿ cañoom'luee mañequiaaⁿ na cwicwa' jooyo'. Ndo' 'o cajndandyo'ti'yo' ntyjeeⁿ, nchiiti cantsaa. ²⁷ Mati ¿cwaaⁿ cwiindyoyo' 'o nndaⁿ nnts'aa na nleitcooñeti cwe' na jeeⁿ jndye matseitiiu?

²⁸ 'Quia jo' ¿chiiu na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' cantyja chiiu na nleitsaaⁿndyo'? Queⁿ'yo' cwenta, n'oom ljaa' quii' jndaⁿ, ya cwiwijndana'. Neiⁿncoo' cwiwaa' ljaa'. Tiquil'ana' ts'iaaⁿ, meiⁿ tiquil'ana' tsaⁿ na nluii liaana'. ²⁹ Saaⁿ ndyeyo' nntsjo^o: Juu rey Salomón meiiⁿ jeeⁿ tyañê, ndo' tjacantyja na ya 'naⁿ na tyoleichom, saaⁿ tîcatseijomna' na neiⁿncoo' liaⁿ'aⁿ cha'na neiⁿncoo' cwii ljaa'meiⁿ'. ³⁰ Ndo' xeⁿ laa'ti' matseichjoomñe Ty'o^ots'om ljaa' quii' jndaⁿ na niomna' xuee je' ndo' 'io cha nlcona', majndeiiticheⁿ ntyjeeⁿ chiiu nlcwee'yo' liaa, 'o nn'aⁿ na ticala'yu'ya n'om'yo'. ³¹ Jo' chii tanc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' na nndu'yo': “¿Chiiu nl'aayo^o na nlcwaa'a ndo' na nncwaaⁿya?” oo nndu'yo': “¿Chiiu nl'aayo^o na nleijndaⁿ liaaya?” ³² Ee ñenquii'cheⁿ nmeiⁿ cwil'uee'ndye nn'aⁿ na tic'om nacje 'naaⁿ Ty'o^ots'om. Saaⁿ nqueⁿ na cwiluiiñê Tsotyeyo' na m'aaⁿ cañoom'luee mantyjeeⁿ na tjo^ondyo' cha'tso nmeiⁿ'. ³³ Saaⁿ najndyee quiandyoyo' na nntsaⁿntjom Ty'o^ots'om 'o. Ndo' cal'a'yo' yuu na

maty'iomyana' cha'xjeⁿ na l'ue ts'oom, quia jo' nñequiaaⁿ cha'tso nmeiⁿ na macaⁿna' 'o. ³⁴Jo' chii tinc'om'yo' na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' cantyja 'naaⁿ 'naⁿ na nlcaⁿna' 'o xuee na cwii wjaana'. Ee xuee 'io waanquia ñ'omtiuu cwentaa'na'. Xuee je' malei'tyeⁿ nawil' na chuuna' cwenta'yo'.

7

Til'uee'ndyo jnaaⁿ nn'aⁿ

(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ 'Til'uee'ndyo' jnaaⁿ nn'aⁿ na cwe' xjeⁿto 'o cha ticu'xeⁿ Ty'o_ots'om 'o. ² Ee mañejuuti ñ'oom na cwil'ue'yo' nacjoo nc'iaa'yo', majuuna' nleil'uee'ñe Ty'o_ots'om na nncu'xeⁿna' 'o. Ndo' cha'xjeⁿ na cwitjei'yo' cwenta na cat'uiina' nc'iaa'yo', malaa'ti' nnts'aaⁿ ñ'eⁿndyo'. ³ ¿Chiuu na jeeⁿ maqueⁿ cwenta meiiⁿ chjoowi' ljo' mach'ee x'ia'? Ndo' manncu'ti' tiqueⁿ cwenta na t'maⁿ matsei'tjo_ondyu'. Mach'eena' cantyja 'naⁿ cha'cwijom jeeⁿ ndo' ntquioo' jnda na njom ts'omnnom x'ia', sa_a meiⁿchjoo tiqueⁿ cwenta ts'oom tscaa' na njom ts'omnjom' nncu'. ⁴ ¿Aa nnts'u'yu' nnom x'ia': "Cwa, quiaa' na nncwjiia' ntquioo' jnda na njom ts'omnjom'"? Ndo' 'u je' ndicwaⁿ njom ts'oom tscaa' ts'omnjom'. ⁵ 'U ts'aⁿ na we waa na matseixmaⁿ cwji'ljndyee' ts'oom tscaa' na njom ts'omnjom' nncu' quia jo' tquio'ya' na nncwji' ntquioo' jnda na njom ts'omnnom x'ia'.

⁶ Tiñe'quia'yo' 'naⁿ na lju' la'xmaⁿna' ndaaⁿ nn'aⁿ na ticala'ñ'oom'ndye Ty'o_ots'om na ticala'xmaⁿ na nnto'ñoom'joona'. Ee xeⁿ na luaa' nl'a'yo' matseijomna' cha'cwijom cwiñe'quia'yo' 'naⁿ na ya na

la'xmaⁿna' cwentaa' Ty'oo^{ts}'om ndaa^u calue'. Ndo' calue'ñeeⁿ nnta'queⁿyo' na nntquiiyo' 'o. Mein tiñe'quia'yo' 'naⁿ na jnda ndaa^u naⁿñeeⁿ, ee xeⁿ na ljo' nl'a'yo', matseijomna' cha'cwijom cwitue'yo' ts'uaa ta' na jeeⁿ jnda ndaa^u calcu. Ndo' calcu'ñeeⁿ cwe' nntyueyo' jooⁿa'.

Cataⁿ'yo' nnom Ty'oo^{ts}'om, quia jo' nnto'ñoom'yo'

(Lc. 11:9-13; 6:31)

7 'Ñequii'cheⁿ cataⁿ'yo' nnom Ty'oo^{ts}'om quia jo' nnda'yo' juu na cwitaⁿ'yo'. Ñequii'cheⁿ cal'ue'yo' chiuuya jo nnoom quia jo' nliu'yo'. Ñequii'cheⁿ ca'maⁿ'yo' jom quia jo' nnaaⁿ cha'cwijom 'ndyoots'a jo ndaa^u'yo'. 8 Ee cwii ts'aⁿ na waa na macaaⁿ nnom Ty'oo^{ts}'om, maxjeⁿ nnco'ñoom juuna'. Ndo' mati ts'aⁿ na mal'ue yuu na l'ue ts'om Ty'oo^{ts}'om, maxjeⁿ nljeiiⁿ. Ndo' juu ts'aⁿ na ma'maⁿ, maxjeⁿ nntseicanaaⁿñe Ty'oo^{ts}'om cha'cwijom 'ndyoots'a jo nnom.

9 '¿Ñeeⁿ cwiindyo' 'o na m'aaⁿ yucachjoo jnda, ndo' xeⁿ macaaⁿ tyoo' njom', aa ññequiaa'yu' tsjo' nnoom? Tjaa'naⁿ 'ñeeⁿ nnts'aa na ljo'. 10 Ndo' xeⁿ macaⁿ yucachjoo jnda' cwii catscaa njom', ¿aa ññequiaa'yu' catsuu nnoom? Xocatsa' na ljo'. 11 Quia jo' 'o nn'aⁿ na tia nn'aⁿndyo', xeⁿ manquiu'yo' na ññe'quia'yo' 'naⁿ na ya ndaa^u nda'yo', majndeiticheⁿ nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee ññequiaaⁿ 'naⁿ na yaticheⁿ ndaa^u nn'aⁿ na cwitaⁿ nnoom.

12 'Quia jo' meiⁿnquia na l'ue n'om'yo' na cal'a nn'aⁿ ñ'eⁿndyo' majo'ti cal'a' 'o ñ'eⁿndye jooⁿa. Ee laa'ti' matsaⁿ'ntjom ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio

ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñe'quia profetas tandyo xuee.

Catsaquiqa'a 'ndyoots'a na cantuu
(Lc. 13:24)

13 'O catsaqui'e'yo' 'ndyoots'a cantuu na nnc'om'yo' natoo' Ty'oots'om. Ee waa 'ndyoots'a tmeiⁿ na matseicanaaⁿñena' nato t'maⁿ. Juuna' wjaañ'oomna' ts'aⁿ na nntsuuñe ndo' jndye nn'aⁿ cwi'ooquie' jo' jo'. 14 Saa 'ndyoots'a cantuu matseicanaaⁿñena' nato cajneiⁿ. Nato'ñeeⁿ wjaañ'oomna' ts'aⁿ na ticantycwii na nncwando' saa tijndye nn'aⁿ cwiliu juuna'.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ taq' ts'oom
(Lc. 6:43-44)

15 'Cal'a'yo' cwenta ñequio joo nn'aⁿ na tiyuu' ñ'oom cwiñe'quia. Cwiquie'cañomna 'o na ndoo' jeeⁿ nioom' n'omna cha'na nioom' ts'om catsmaⁿ saa naquii' n'omna laxmaⁿna na wi'ndyena cha'cwijom lobo. 16 Nnta'jnaⁿ'yo' 'ñeeⁿ jooa quia cwiqueⁿ'yo' cwenta chiuu cwil'ana. ¿Aa nnts'aacheⁿna' na nntseicjoo ts'aⁿ tauva l'oonoom? Oo ¿aa nntseicjoo ts'aⁿ tahigos ts'oom nioom? Xocats'aana' na ljo'. 17 Ee ticwii cwii ts'oom na ya, cwiwe' ta na ya, ndo' ticwii cwii ts'oom na tis'a, cwiwe' ta na tis'a. 18 Ts'oom na ya xocue' ta na tis'a, ndo' ts'oom na tis'a xocue' ta na ya. 19 Ticwii cwii ts'oom na ticats'aa ta na ya, cwit'uana', jnda chii cwituee' nn'aⁿ juuna' quii' chom. 20 Luaa' waa na nnta'jnaⁿ'yo' naⁿ'ñeeⁿ, ee m'moⁿna' na tiyuu' ñ'oom na cwiñe'quiana quia na nleitquioo' chiuu waa na cwil'ana.

*Ticha'tsondye nn'aⁿ laxma^{na} cantyja na
matsa'ntjom Ty'oots'om
(Lc. 13:25-27)*

²¹ 'Majndye nn'aⁿ cwilue nnooⁿ Ta, saa ticha'tsondyena nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. Ñequii'cheⁿ joo nn'aⁿ na cwil'a ljo' na l'ue ts'om Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, naⁿñeeⁿ nnc'ooquiee'ndye cantyja na matsa'ntjoom. ²² Xuee na nncue'ntyjo na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ, majndye nn'aⁿ nluena nooⁿ: “Jeeⁿ 'u Ta, ¿aa nchii jnda tquiaayâ ñ'oom naya 'naⁿ ñequio najndei na matsei'xmaⁿ ndo' tjeii'â jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' l'aayâ jndye 'naaⁿ ñequio najndu' nncu' na tixocaluiina' cantyja najndei na matseixmaⁿ ts'aⁿ?” ²³ Quia jo' nnc'oya ndyuee naⁿñeeⁿ, nntsjoo: “Meiⁿchjoo ticwajnaⁿ a ñeeⁿ 'o. Quindyoyo' nacañomya, 'o nn'aⁿ na tia nn'aⁿndyo'.”

*Chiuu waa na tjaluii we w'aa
(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)*

²⁴ 'Ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjoo nmeiiⁿ ndo' matseicanda joona', matseijomna' tsaⁿñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na jndo' ts'om na s'aa waa' nacjoo' tsjo't'maⁿ na tyeⁿ wacatyeeⁿ. ²⁵ Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tiao jndye jndei, teicaljoona' w'aa'ñeeⁿ, saa tiquioona' ee na t'uuiyteⁿna' nacjoo' tsjo'ñeeⁿ. ²⁶ Saa ticwii cwii ts'aⁿ na mandii ñ'oom na matsjoo ndo' titseicanda joona', matseijomna' tsaⁿñeeⁿ cha'na cwii ts'aⁿ na tijndo' ts'om na s'aa waa' nacjoo' tei'. ²⁷ Jnaⁿna' tua', tyjee' jndaa, tiao jndye jndei, teicaljoona'

w'aa'ñeeⁿ, mana tioona'. Ndo' mat'maⁿ tsuu cantyja 'naaⁿ w'aa'ñeeⁿ.

²⁸ Quia na jnda jnda seineiⁿ Jesús cha'tso ñ'oommeiⁿ, nn'aⁿ na jndyendye jeeⁿ tjawee' n'omna ñ'oom na t'mooⁿ ndaana. ²⁹ Ee tyo'mooⁿ na waa najndeii na matseixmaaⁿ, nchii cha'na cwit'mooⁿ nn'aⁿ na jndo' n'om cantyja 'naaⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés.

8

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na chuu tycu lepra

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Quia na jndyocue Jesús ta na tjaaⁿ, jndyendye nn'aⁿ tquiontyjo naxeeⁿeⁿ. ² Tyjee'cañoom cwii ts'aⁿ na chuu tycu lepra, tjatseicandyoo'ñe, tco' xtye jo nnoom, tso:

—Ta, ntyjii na 'u nndaā nntsein'maⁿ ja, xeⁿ l'ue ts'om'.

³ Ndo' Jesús seintyjooⁿ ts'ooⁿ, tyenquoom'm tsaⁿñeeⁿ, matsoom nnom:

—L'ue ts'ooⁿ. Can'maⁿ.

Ndo' mañoom' n'maⁿ tsaⁿñeeⁿ, mana tsu tycu lepra. ⁴ Quia jo' tso Jesús nnoom:

—Ndi' nntsjoō, meiⁿcwii ts'aⁿ ticatsu' nnom chiuu waa na tuii. Saā cja', cja'tseica'moⁿndyu' nnom tyee, ndo' quiaa' quioo' nnoom na tseixmaⁿ cwentaa' Ty'ooots'om cha'xjeⁿ na sa'ntjom Moisés. Luaa' catsa' cha calui'yuu'na' ndaā nn'aⁿ na jnda n'maⁿ.

Sein'maⁿ Jesús mosoo' capeitaⁿ, ts'aⁿ romano

(Lc. 7:1-10)

⁵ Xjeⁿ na mawjaaquiee' Jesús tsjoom Caper-naum, cwii capeitaⁿ na matsa'ntjom cwii siaⁿnto

sondaro seicandyoo'ñe nacañom'm. S'aa ty'oo nnoom. ⁶Tso:

—'U Ta, moso 'na'nya macanda cwe' waa'n na waa w'aya, tei'caljoo tycutquee'n jom. Jee'n cwajndii maquiina' jom.

⁷Tso Jesús nnom:

—Nncjo, nntsein'ma'nya jom.

⁸Saa t'o capeita'n, tsoom:

—'U Ta, ticatseixma'nya na nncja'quie' naquii' w'aya. Mantyjii meii'n cwe' ñ'oom catsu', mana nn'ma'n moso 'na'nya. ⁹Ee mati ja m'aa'nya nacje 'naa'n nn'a'n na cwitsa'ntjom. Ndo' mati nncjo m'a'n sondaro na matsa'ntjo'n. Quitsjoo nnom cwii joona: “Cja' luaa'”, ndo' wjaa. Quitsjoo nnom cwii'che'n: “Candyo' luaa'”, ndo' ndyo. Quitsjoo nnom cwii cwii moso 'na'nya: “Catsa' ts'iaa'waa'”, ndo' nts'aa.

¹⁰Jee'n tjawee' ts'om Jesús quia na jñee'n ñ'oom 'ndyoo tsa'ñee'n. Tsoom ndaa' nn'a'n na cw'loontyjo naxee'n'e'n:

—Mayuu'che'n nndye'yo' nntsjo, meii' quii'ntaa'n nn'a'n Israel tyooljei cwii ts'a'n na matseyu'ya ts'om cha'na tsa'm'aa'n. ¹¹Candy'e'yo' nntsjo, jndye nn'a'n na nchii nn'a'n Israel nna'n na'ñee'n jo ntyja na macalui' ñe'quiom' ñequio ntyja na mawjaacue ñe'quiom'. Ndo' yuu na m'a'n Abraham ñ'e'n Isaac ñ'e'n Jacob yuu na matsa'ntjom Ty'oqts'om, ñequio na neii'na nncwindyuaandyena na nlcwa'na ñ'e'n na'ñee'n.

¹²Saa nquiee nn'a'n judíos na qui na cwentaana cantyja na matsa'ntjom Ty'oqts'om, nncwji'na' joona jo' jo'. Nncju'na' joona yuu na tjacantyja na jaa'ñe. Jo' jo' nnc'omna na nla'xuaana na

matsei'ndaa'na' n'omna. Ndo' nnteinquiena ndei'n'omna na maquiina' jooa.

¹³ Quia jo' tso Jesús nnom capeitaⁿñeeⁿ:

—Cha'xjeⁿ na jnda seiyu', maxjeⁿ jo' nluui. Cja'lcwe' na waa wa'.

Ndo' mañejuu xjeⁿñeeⁿ n'maⁿ mosoo' tsaⁿñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús staxeeⁿ Simón Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Tjaquiee' Jesús waa' Pedro. Ljeiiⁿ na waa staxeeⁿ tsaⁿñeeⁿ cjoo' jnduu. Matseicono' juu.

¹⁵ Tyenquoom'm ts'o tsaⁿñeeⁿ ndo' mañoom' tjameintyjee' na matseicono' juu. Teicantyja, to' na mandi'ntjom ndaana.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Quia na jnda tmaaⁿya, tquiocho nn'aⁿ jndye nc'iaana na cwilei'cho jndyeta na m'aaⁿ Jesús. Ñe'cwii sa'ntjoom na calui' jndyeta, quia jo' jlui'na naquii' n'om naⁿñeeⁿ. Ndo' sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii. ¹⁷ Luaa' tuii cha calui'ljuu' ñ'oom' Ty'oots'om na tyoñequiaa profeta Isaías. Tso tsaⁿñeeⁿ: “Manquiiyeeⁿ teijneiⁿ jaa cantyja na tijndei' n'oⁿya. Ndo' mati sein'maaⁿ jaa cha'tso ntycu na ñe'leichuuna' jaa.”

Nn'aⁿ na ñe'c'oontyjo naxeⁿ Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Quia na nty'iaa' Jesús na jndyendye nn'aⁿ m'aⁿ nacañom'm, tsoom ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na cala'jndaa'ndyena w'aandaa na nnc'oona xndyaa' ndaaluee. ¹⁹ Ndo' tjantyjaa' cwii ts'aⁿ na ma'moⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Matso nnoom:

—Maestro, nncjontyjo naxe^{n'} mei^{n'}yuucheⁿ na wja'.

²⁰ T'ō Jesús nnom, tsoom:

—Joo canndye maniom lue^{n'}w'aayo' ndo' cantsaa na cwima^{n'}ntyja mati maniom cantquiaayo', saa ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee meiⁿ yuu na nncwajndyā, tjaa'naⁿ.

²¹ Cwiicheⁿ ts'aⁿ na matseijomñe ñ'eⁿñê, matso nnoom:

—Ta, quiaa' ñ'om' na nndi^{n'}ntjō^{n'}tyā nnom tsotyā, hasta xeⁿ jnda ty'iuya jom, quia jo' yuu' je' ññ'a^{n'}ya ñ'eⁿndyu'.

²² T'ō Jesús nnom, matsoom:

—Jndye nn'aⁿ m'aⁿ na tyootando' cantyja 'na^{n'}ya. M'aⁿna cha'cwijom l'oo. Ca'ndii' na jona caty'iuundye ntyjeena. Saa 'u je', candyo'tseijomndyu' ñ'eⁿndyō.

Seicheⁿ Jesús jndye ñ'eⁿ nmoⁿ ndaaluee

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Quia jo' tuōōⁿ ts'om w'aandaa, mandi ñ'eeⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ²⁴ Luaa tuii, tyoowijndye 'oona, tioo cwii jndye t'maⁿ jndei nnom ndaaluee, mawaa na wjaanchjeeñe nmoⁿ w'aandaa. Ndo' jom watsom. ²⁵ Ndo' ty'entyjaa' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê jla'nlcwina jom, jluena:

—Jeeⁿ 'u Ta, cwji'n'maaⁿndyu' jaa, manncwjaaya.

²⁶ Quia jo' tsoom ndaāna:

—'O nn'aⁿ na ticala'yuyā n'om'yo' ñ'eⁿ Ty'ōōts'om, ¿chiiu na cwilacatyuendyo'?

Ndo' teicantyyjaaⁿ, seitiaaⁿ'aⁿ jndye'ñeeⁿ ñequio ndaaluee, mana teicheⁿñ'eⁿna'. ²⁷ Cwe' seiñ'eeⁿ'tona' naⁿ'ñeeⁿ, jluena:

—¿'Ñeeⁿ cwiluiiñe tsaⁿm'aaⁿ' na jeeⁿcheⁿ ndya' waljoo'? Jnda'jom meiiⁿ jndye, meiiⁿ ndaaluee cwila'candana' ñ'oom na matsaⁿ'ntjoom.

*Nn'aⁿ Gadara na la'xmaⁿ naⁿjndii naquii' n'om
(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)*

²⁸ Jnda jo' jlui'na cwiicheⁿ xndyaa' ndaaluee, ndyuaa nn'aⁿ gadarenos, we nn'aⁿ na la'xmaⁿ naⁿjndii ty'ecatjomndye jom. Jlui'na yuu niom ndei'luaa, jeeⁿcheⁿ ndya' wjeena hasta leicandaa nncwinom ts'aⁿ nato'ñeeⁿ. ²⁹ Luaa tuii, jndei jla'xuaana, jluena:

—¿Ljo' nntsa' ñ'eⁿndyô, 'u Jesús, Jnda Ty'oots'om? ¿Aa jnda jndyo' na nlco'wi' jâ, meiiⁿ tyoowe'ntyjo xjeⁿ na nntu'xeⁿndyô?

³⁰ Jo' jo' chjooti matquiioo'ti m'aⁿ cwii tmaaⁿ' t'maⁿ calcu na cwicwa'. ³¹ Ndo' naⁿjndii'ñeeⁿ jla'ty'oondyena nnoom jluena:

—Xeⁿ na nncwji' jâ naquii' n'om naⁿm'aⁿ, quiaa' ñ'om' na nntsaquiaa'â naquii' n'om calcu na m'aⁿ luaa'.

³² Quia jo' tsoom ndaana:

—Cwa, catsa'yo'.

Mana jlui'na, ty'equie'nomna naquii' n'om calcu'ñeeⁿ. Ndo' cha'waa tmaaⁿ' calcu'ñeeⁿ tmaⁿ'nquioyo', mana tei'tyu'yo' ndyoo ndaaluee. Tjajo' quii' ndaa.

³³ Ndo' nn'aⁿ na cwijndoo' jooyo', jlei'nomna, ty'equie'na quii' tsjoom. Tcuu tcuu tyola'candiina chiuu waa na tjoomna ñ'eⁿ calcu'ñeeⁿ ñequio chiuu

waa na n'maaⁿ we naⁿñeeⁿ na tyolei'cho naⁿjndii.
³⁴ Quia jo' cha'tso nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ jlui'na, ty'ena
 na m'aaⁿ Jesús. Ndo' quia na tjomndyena jom,
 l'ana ty'oo nnoom na calueeⁿeⁿ ndyuaana.

9

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Quia jo' tuonnda' Jesús ts'om w'aandaa ñequio
 nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tei'ty'ioo'na
 ndaaluee. Mana tquiena tsjoom yuu na mac'eⁿ
 Jesús. ² Ndo' tquión'om nn'aⁿ cwii ts'aⁿwii' na
 m'aaⁿ, cwe' ñ'eⁿ tsuee. Tsaⁿñeeⁿ tycutqueeⁿ tei'ljoo
 jom mana teintjeiⁿ nc'eeⁿ. Quia na nty'iaa' Jesús
 na t'maⁿ cwila'yuya n'om naⁿñeeⁿ, tsoom nnom
 tsaⁿwii':

—'U jndaaya, c'om' t'maaⁿndyu' ts'om!. Ja jnda
 seit'maⁿ ts'o^onya 'u cha'tso jnaⁿ na waa.

³ Quia jo' cwanti nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii
 na tqueⁿ Moisés tyom'aaⁿ n'omna, cwiluena:
 “Tsaⁿm'aaⁿ ñ'oom ntjeiⁿ matseineiⁿ ee mach'eeⁿ
 na ljo'yuu cwiluiñê ñ'eⁿ Ty'o^ots'om.” ⁴ Jesús maxjeⁿ
 mantyjeeⁿ na luaa' cwila'tiuuna. Jo' chii tsoom
 ndaana:

—¿Chiuu na ticuaaya nquiu'yo' ñ'eⁿndyo?
⁵ ¿Cwaaⁿ ñ'oom cwila'tiuu'yo' na tijndeit'ina' na
 nntsjo^o nnom tsaⁿm'aaⁿ, aa nchii cha'na jnda tsjo^o
 nnoom na matseit'maⁿ ts'o^onya jnaaⁿaⁿ na waa?
 Oo ¿aa nchii nquiu'yo' na jndeit'ina' na nntsjo^o
 quicantyyaaⁿ, cjaacaⁿ? ⁶ Queⁿ'yo' cwenta, ja na
 cwiluiindy^o tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee m'mooⁿnya
 ndaa'yo' na waa na jndo na matseixmaⁿya

tsjoomnancuewaañe na nntseit'maⁿ ts'o^onya jnaaⁿ nn'aⁿ.

Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee:

—'U re, quicantyja', catseilcwiindyu' tsuee 'naⁿl'.
Cja'to' wa'.

⁷ Ndo' teicantyyaaⁿ, mana tjaaⁿ waⁿaⁿ. ⁸ Ndo' tmaaⁿl nn'aⁿ na nty'iaa na luaa', tyueneiiⁿna ndo' tyola't'maaⁿndyena Ty'o^ots'om na tquiaaⁿ na-jneiⁿ nnom Jesús na nnteijndeina' nn'aⁿ.

Ma'maⁿ Jesús Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Jlui' Jesús jo' jo', mana tjaaⁿ. Ndo' ljeiiⁿ ja na jndyuya Mateo. Wacatyaaⁿ w'aa yuu cwitioom nn'aⁿ ts'iaaⁿnda^{aa}na cwentaa' gobiernom. Tsoom no^o:

—Candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaaⁿ na mats'aa.

Mañoom' teicantyyaya, tjo^tseijomndyo ñequioñê.

¹⁰ Luaa tuii, wacatyeeⁿ Jesús nacañoom' meiⁿsa w'aya. Ndo' naⁿcwito'ñoom ts'iaaⁿnda^{aa} nn'aⁿ cwentaa' gobiernom ñ'eⁿ nn'aⁿ na cwila'tjo^ondye nnom Ty'o^ots'om cantyya na nquiu nn'aⁿ fariseos, ñe'naaⁿl meindyuaandyena ñ'eⁿñê ñequio nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ¹¹ Sa^{aa} quia na nty'iaa nn'aⁿ fariseos na luaa' mach'eeⁿ, ta'x'eena ndaa^{aa} nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jluena:

—¿Chiuu na macwa' maestro 'naⁿyo' ñequio naⁿcwito'ñoom ts'iaaⁿnda^{aa} nn'aⁿ cwentaa' gobiernom ndo' ñequio nn'aⁿ na cwila'tjo^ondye nnom Ty'o^ots'om?

¹² Quia na jndii Jesús na luaa' cwiluena, tsoom:

—Nn'aⁿ na tiwii titjo^ondyena ts'aⁿ na mach'ee nasei. Sa^{aa} nn'aⁿ na wii tjo^ondyena tsaⁿñeeⁿ.

13 Waa ñ'oom' Ty'ooots'om na luaa matsona': "Ja cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' nchiiti na cwiñe'quia'yo' quioo' na cwila't'maa'ndyo' ja."

Tsoti Jesús:

—Catsa'yo' ndo' cala'no'yo' ljo' ñe'ca'mo' ñ'oomwaa'. Ee ja nchii na jndyo' na nncwa'ya nn'a' na cwil'a na maty'iomyana', saa jndyo' na nncwa'ya nn'a'jna' na calcwe' n'omna.

¿Aa maca'na' na nla'cwejndo'ndye nn'a'?
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

14 Quia jo' nn'a' na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa Juan, tyquie'cañomna Jesús. Tyola'ncjoo'ndyena, jluena:

—¿Chiuu na já ñequio nn'a' fariseos jndye ndii' cwila'cwejndo'ndyô, saa nn'a' na cwila'jomndye ñ'e'ndyu' tiquila'cwejndo'ndyena?

15 T'o Jesús ndaa' na'ñee', seineii' ñ'oom tjañoom':

—Joo nn'a' na cwila'jomndye ñ'e' nquii ts'a' na macoco, ¿aa nnc'omna na chjoo' n'omna yoche' na cwiwit'maa' na ndicwa' m'aa' tsa'ñee' quii'ntaa'na? Xocats'aana'. Saa nncue'ntyjo xuee na nncwji'na' juu ts'a' na macoco quii'ntaa'na. Quia ljo'che' nnc'omna na chjoo' n'omna ndo' nla'cwejndo'ndyena.

16 Quia jo' seinei'ti Jesús ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa' ñ'oom xco na jndyo'ñ'oom. Tsoom:

—Ticaty'iomyana' na nntseyo ts'a' liaa ntsaa ñ'e' cwii ta' liaa xco na tyootma'. Ee xe' na ljo' nnts'aa, nncjaateii liaa xco, nnc'ioo'ñena' liaa ntsaa ndo' liaa ntsaa cwajndiiti njndii'ñena'.

17 Meiⁿ xocatiom ts'aⁿ winom xco ts'om tjaⁿ na jnda teil'ue, ee xeⁿ na luaa' nts'aa ts'aⁿ, nty'ioo' tjaⁿ, mana cwiwindaa'ñ'eⁿ juuna' ndo' mati nlcwe' winom. Maxjeⁿ nntiom ts'aⁿ winom ts'om tjaⁿ xco ndo' laa'ti' meiⁿ tjaⁿ xocwi'ndaa' meiⁿ winom.

Yuscuchjoo jnda Jairo
(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

18 Yocheⁿ na matseineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ, tyje'cañoom cwii ts'aⁿ na cwiluitquieñe wats'om 'naaⁿ nn'aⁿ judíos. Tco' xtye jo nnoom, tso:

—Je'ndyo tue' nomjndaaya. Saa xeⁿ wja' na nntio' ts'o' nacjoom'm, nncwando'nnaaⁿaⁿ. Cwa cja', catio'ya' ts'o' nacjoom'm, quia jo' nncwando'xcoom.

19 Ndo' teicantyja Jesús, tjantyjoⁿ naxeⁿ tsaⁿñeeⁿ ñequio já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê.

20 Luaa tuii, jndyontyjo cwii yuscu naxeⁿ Jesús na niroom wii'. Yuscu'ñeeⁿ jnda canchoo'we chu na tyocameintyjee' na cwicaa niroom'm. Jndyotseicandyoo'ñê, t'ueeⁿ 'ndyoo liaa' Jesús.

21 Ee seitioom naquii' ts'oom: “Xeⁿ cwe' na nndaã ññequiuu'a liaⁿaⁿ, quia jo' nn'maⁿya.” 22 Taqueⁿ Jesús nty'iaaⁿaⁿ yuscu'ñeeⁿ. Tsoom nnom:

—U jndaaya, c'om' t'maaⁿndyu' ts'om'. Nc'e na matseyu'ya ts'om' ñ'eⁿndyo, jnda n'maⁿ.

Ndo' mañejuu xjeⁿñeeⁿ n'maⁿ.

23 Jnda tuee' Jesús waa' Jairo'ñeeⁿ, tjaqueⁿeⁿ naquii' w'aa. Nty'iaaⁿaⁿ nn'aⁿ na cwi'tjoⁿ nmaaⁿ, ñequio jndye nt'omcheⁿ nn'aⁿ na tacwaxua ndyuee. 24 Tsoom ndaã naⁿñeeⁿ:

—Calui'yo', ee nchii na jnda tue' yuscuchjoom'aaⁿ. Cwe' watsoo.

Saa cwe' teincona jom. ²⁵ Jnda na tjeiiⁿeⁿ naⁿñeeⁿ ch'eⁿ, tjaqueⁿeⁿ yuu ndii' ts'oochjoo, t'ueeⁿ ts'o. Teintyja yu'ñeeⁿ. ²⁶ Cha'waa ts'ondaa'ñeeⁿ t'om ñ'oom na tuii na luaa'.

Sein'maⁿ Jesús we naⁿnchjaaⁿ

²⁷ Na mawjaati Jesús ty'entyjo we naⁿnchjaaⁿ naxeeⁿeⁿ. Jndei tyola'xuaana, tyoluena:

—Ta, 'u na cwiluiindy' tsjaaⁿ 'naaⁿ David na jndyowicantyjo', c'oom' na wi' ts'om' já.

²⁸ Quia na tjaqueⁿeⁿ quii' w'aa, ty'entyjo naⁿnchjaaⁿñeeⁿ naxeeⁿeⁿ. Tsoom ndaana:

—¿Aa cwilayu'yo' na nndaã nnts'aaya na nnty'ia'yo'?

T'oona nnoom jluena:

—Ta, cwilayuu'â na nndaã nntsa'.

²⁹ Quia jo' tyenquoom'm lua'ndaana, tsoom:

—Cats'aana' cha'xjeⁿ na cwilayu'ya n'om'yo'.

³⁰ Mana tco'yana' n'omndaã naⁿñeeⁿ. Ndo' tqueⁿtyeⁿ Jesús ñ'oom ndaana, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta na meiⁿcwii ts'aⁿ ticalaneiⁿyo' nnom 'ñeeⁿ sein'maⁿ 'o.

³¹ Saa yuu waa, jlui' naⁿñeeⁿ jo' jo', to'na, tyot'oomna ñ'oom ya cantyja 'naaⁿaⁿ cha'waa ts'ondaa'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na tileicatseineiⁿ

³² Xjeⁿ na cwi'oo naⁿñeeⁿ, luaa tuii, tquiõ'om nn'aⁿ cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ Jesús. Tileicatseineiⁿ na maleiñ'oom jndyetia juu. ³³ Quia na jnda tjeiiⁿeⁿ jndyetia naquii' ts'om tsaⁿñeeⁿ, jnaaⁿ na matseineiⁿ. Tyueneiiⁿ nn'aⁿ, jluena:

—Meiⁿ cha'waa ndyuaaya ndyuaa Israel, tijoom ñenty'iaaya cwii nnom cha'na luaa'.

³⁴ Saa nn'aⁿ fariseos tuee'na ñ'oom nacjoo' Jesús, jlúena:

—Cantyja najndeii nguii na cwiluiitquieñe ndaa naⁿjndii, jo' na macwjeeⁿeⁿ naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ.

Wi' ts'om Jesús nn'aⁿ

³⁵ Tyomanom Jesús cha'tso njoom t'maⁿ ñequio njoom nch'u ts'ondaa Galilea. Tyo'mooⁿ ndaa nn'aⁿ naquii' lan'om. Tyoñequiaaⁿ ñ'oom naya cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. Tyotsein'maaⁿ nn'aⁿ ticwii cwii nnom tycu na wiina, ñ'eⁿ ticwii cwii nnom na tajndeii' n'omna na maquiina'. ³⁶ Quia na nty'iaaⁿaⁿ nn'aⁿ na jndyendye, t'oom na wi' ts'oom naⁿñeeⁿ ee cwe' m'aⁿntjeiⁿtona ndo' tjaa 'ñeeⁿ na nnteijndeii joona. Laxmaⁿna cha'cwijom cwii tmaaⁿ canmaⁿ na tjaa 'ñeeⁿ juu na ya nnteix'ee. ³⁷ Quia jo' tooⁿoⁿ na ma'mooⁿ na jndye nn'aⁿ mam'aⁿ na nndye ñ'oom' Ty'oots'om saa tijndye nn'aⁿ na nntjei'yuu'ndye ndaana. Tsoom ñ'oom tjañoom' ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Jeeⁿ ya jnda tue' ntjom, saa naⁿntjom ti-jndyendyena. ³⁸ Jo' chii cala'ty'oondyo' nnom Ty'oots'om na jom cwentaaⁿaⁿ ntjom'ñeeⁿ, na cajñoom nn'aⁿ na c'oocatyjeendye ntjoom'm.

10

Macwjii'ñe Jesús canchoo'we nn'aⁿ nluindyé apóstoles

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Jesús tqueeⁿñê já nn'aⁿ canchoo'we. Tquiaaⁿ cantyja najndeii na matseixmaaⁿ ndaayâ na

catjeii'â jndyeta naquii' n'om nn'aⁿ, ndo' na cala'n'maa^{nyâ} nn'aⁿ cha'tso nnom ntycu na wiina ñequio cha'tso nnom na tajndeii' n'omna na maquiina'.

² Nmeiiⁿ ncuee canchoo'wendyô apóstoles na jñoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ'aⁿ. Najndyee Simón, na mati jndyu Pedro, jnda we tyjeeⁿ Andrés, jnda jo' Jacobo ñequio tyjeeⁿ Juan ntseinda Zebedeo, ³ Felipe ñequio Bartolomé, Tomás ñequio ja Mateo na ñeto'ñõⁿ ts'iaaⁿnda^{aa} nn'aⁿ, ndo' Jacobo jnda Alfeo ñequio Lebeo, tsaⁿ na cwiluena Tadeo, ⁴ Simón, ts'aⁿ na ndii'ñe tmaaⁿ' nn'aⁿ partido cananista, ndo' ñ'eⁿ Judas Iscariote, tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesús.

*Majñom Jesús nn'aⁿ canchoo'wendye
(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)*

⁵ Ndo' canchoo'wendyô já jñom Jesús, jnda tquiaaⁿ ñ'oom nda^{ayâ}, tsoom:

—Tintsaquie'yo' quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nchii nn'aⁿ judíos ndo' tintsaquie'yo' naquii' meiⁿcwii tsjoom 'naaⁿ nn'aⁿ samaritanos. ⁶ Saa catsa'yo' na m'aⁿ nn'aa^{nyâ}, nn'aⁿ Israel na cwiluiindyena cha'cwijom canmaⁿ na jnda tsuundye. ⁷ Ndo' yocheⁿ na tsaco'ndii'ndyo', quia'yo' ñ'oom, candu'yo' na jnda tue'ntyjo na nntsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'om nn'aⁿ. ⁸ Calan'maⁿ'yo' nn'aⁿwii ñequio nn'aⁿ na cho tycu lepra. Calanlcwi'yo' l'oo. Catjei'yo' naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Cha'xjeⁿ na jnda 'o na cwe'yu naya na matseixmaⁿ Ty'oots'om, malaa'ti' quia' 'o na nndaa nt'omcheⁿ.

9 'Tintsacho'yo' s'om cajaⁿ, meiⁿ s'om xuee, meiⁿ s'om wee na ñjom chetsja' na ntyjaandyo'.
 10 Meiⁿ chetsja' tintsacho'yo' na tsa'yo' nato, ñecwii ljo liaa, meiⁿ lcoom, meiⁿ ts'ooml'eii. Ee ts'aⁿ na mandi'ntjom nnom Ty'o^oots'om, tseixmaaⁿ na co'ñoom na nleil'uee'ñê na macaⁿna' jom.

11 'Ndo' meiⁿyuucheⁿ na nntsaqueie'yo', meiiⁿ tsjoom t'maⁿ, meiiⁿ tsjoom chjoo, jo' jo' cal'uee'ndyo' 'ñeeⁿ juu tseixmaⁿ na ya ts'aⁿñe. Waa' tsaⁿ'ñeeⁿ jo' caljoo'ndyo' hasta quia na nlui'yo' tsjoom'ñeeⁿ. 12 Quia na cwitsaqueie'yo' naquii' w'aa'ñeeⁿ, candu'yo' ndaaⁿ nn'aⁿ na Ty'o^oots'om matio'naaⁿñê joona. 13 Ndo' xeⁿ w'aa'ñeeⁿ m'aⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye, quia jo' nluii cha'xjeⁿ na cwindu'yo' na catio'naaⁿñe Ty'o^oots'om joona. Saaⁿ xeⁿ tic'omna na ya nn'aⁿndyena, quia jo' tixocaluii cha'xjeⁿ na cwindu'yo'. 14 Ndo' xeⁿ nnts'aana' na m'aaⁿ'ñeeⁿ juu na tiñe'catseiljo 'o, oo tiñe'candii ñ'oom na cwindu'yo', quia na cwicalui'yo' w'aa'ñeeⁿ oo tsjoom'ñeeⁿ cala'quia'yo' ts'o^jndaⁿ na chuu'nc'ee'yo'. Ee na nl'a'yo' na luaa' cwicalui'yuu'na' na joona tiñe'cato'ñoomna ñ'oom' Ty'o^oots'om na cwiñe'quia'yo'. 15 Mayuu'cheⁿ ndye'yo' nntsjo^o, juu xuee na nncu'xeⁿ Ty'o^oots'om nn'aⁿ, mat'maⁿti nlco'wi'na' nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ yuu na tîcato'ñoom nn'aⁿ ñ'oom naya, nchiiti na nlco'wi'na' nn'aⁿ ndyuaa Sodoma ñequio Gomorra na teiyo seityuii' Ty'o^oots'om cwii cwii tsjoomna nc'e na wi'ndye naⁿ'ñeeⁿ.

Nlco'wi'na' 'o

16 'Queⁿyo' cwenta, majñooⁿya 'o quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na wi'ndye. Cwiluiindyo' cha'cwijom canmaⁿ na m'aⁿ quii'ntaaⁿ lobo. Cwe' jo' c'om'c'eendyo' cha'na catsuu cha tiquiu'nn'aⁿna' 'o. Ndo' c'om'yo' na tjaa mayaⁿyo' cha'na catu'. 17 Matsjoo cal'a'yo' cwenta naⁿñeeⁿ ee nnc'oochona 'o ndaa naⁿmaⁿn'iaaⁿ ndo' nla'sei'na 'o meiiⁿ naquii' lan'om 'naaⁿna. 18 Ndo' nnc'oochona 'o jo ndaa gobiernom ñequio jo ndaa nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndyeti nc'e cwila'xmaⁿyo' cwentaya. Jo' na ñequiaana' na wanaaⁿ na nntjei'yuu'ndyo' cantyja 'naⁿya ndaa naⁿñeeⁿ ndo' mati ndaa nn'aⁿ na tyoocandaa ñ'oom' Ty'oots'om. 19 Saa tinc'om'yo' ñ'omtiu ñ'oom na nntjei'yuu'ndyo' oo chiuuya nlanchu'yo' ñ'oom. Ee nquii Ty'oots'om m'mooⁿ naquii' n'om'yo' cwaaⁿ ñ'oom na nndu'yo' quia na je' mamacaⁿna' na nntjei'yuu'ndyo'. 20 Ee ñ'oom na nndu'yo' nchii na jndo' n'om' ncjo'yo' ee nquii Espíritu na cwiluiiñe Ty'oots'om nntseijnooⁿoⁿ n'om'yo' cwaaⁿ ñ'oom nnt'o'yo'.

21 'Ee ntseinda ts'aⁿ ñequiana cwenta tyjeena na nla'cuee' naⁿmaⁿn'iaaⁿ juu. Ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na ñe'quiiana cwenta ndana na cwje. Ndo' nda nn'aⁿ nla'wendyena nacjoo tyendyeena cha cwje naⁿñeeⁿ. 22 Ndo' cha'tsonde nn'aⁿ nnc'omna na jndona 'o, nc'e na cwilaxmaⁿyo' cantyja 'naⁿya. Saa juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe ñ'eⁿndyo hasta na macanda, tsaⁿñeeⁿ nluin'maaⁿñe. 23 Quia cwita'wi'na 'o na m'aⁿyo' cwii tsjoom, calui'yo' jo' jo', catsa'yo' cwiicheⁿ tsjoom. Ee ñ'oom na mayuu'cheⁿ matsjoo, tyoolui'ñ'eⁿ njoom ndyuaa Israel na nntjei'yuu'ndyo' ndaa nn'aⁿ

ndo' ja na cwiluiindyo ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncwjandda'a.

²⁴ Tsoti Jesús ñ'oom tjañoom' ndaā jā nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê. Tsoom:

—Juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ ticaluiit'maⁿñê, ee nquii maestro 'naaⁿaⁿ cwiluiit'maⁿñeti nchiiti jom. Ndo' mati juu ts'aⁿ na mandiantjom ticaluiit'maⁿñê, ee nquii patrom 'naaⁿaⁿ t'manti cwiluiiñe nchiiti jom. ²⁵ Juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ matsona' na catjoom cha'xjeⁿ na matjom maestro 'naaⁿaⁿ. Ndo' mati juu ts'aⁿ na mandiantjom maty'iomna' na cjaawinoom cha'xjeⁿ na mawinom ts'aⁿ na mandiantjoom nnom. Ndo' nquii ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cwii w'aa, xeⁿ nlue nn'aⁿ na cwiluiiñê tsaⁿjndiitquiee, majndeiticheⁿ tinluena ñ'oomwi' nacjoo nn'aⁿ waⁿaⁿ.

*Ñeeⁿ juu laxmaaⁿya na c'ooⁿya na nquiaaya
(Lc. 12:2-9)*

²⁶ 'Quia jo' tintyue'yo' ljo' na nl'a nn'aⁿ 'o. Ee cha'tso na wanty'iuu' m'aaⁿna' je', maxjeⁿ nleitquioo'. Ndo' meiⁿ tjaa'naⁿ cwii na cwe' nty'iu tuii na tixocwitquioo'na'. ²⁷ Cwe' jo' joo ñ'oom tjañoom' na matseinaⁿya ndaā'yo', 'o calaneiⁿ ndyeyu'yo' ndaā nn'aⁿ. Ndo' ñ'oom na matseinaⁿya ndaā'yo' na ñencjo'yo', candu'yo' na candye cha'tso nn'aⁿ. ²⁸ Tinc'om'yo' na nquia'yo' joo nn'aⁿ na cwila'cwjee nc'iaa ee tixondā nla'catsuuna añmaaⁿ nn'aⁿ. 'O je' c'om'yo' na nquia'yo' nquii Ty'oots'om ee jom waa najneiⁿ na nncjoom'm ts'aⁿ quii' b'io, na nntsuuñe añmaaⁿ ts'aⁿ na macanda.

29 'O manqui'u'yo' na meiⁿchjoo ticajnda cwiwill'ua we cantsaa nch'u. Saa nquii Tsotye'yo' Ty'ooots'om mach'eeⁿ cwenta jooyo'. Meiⁿcwiindy'e jooyo' xocue' na ticaljeiiⁿ. 30 Mati ticwii cwii soonqueⁿ'yo' majndaa' ntyjeeⁿ ljo' joona'. 31 Cwe' jo' tilacatyuendyo' ee jndandyo'ti'yo' ntyjeeⁿ nchiiti cantsaa nch'u.

Catjei'yuu'ndyo cantyja 'naa' Jesucristo
(Lc. 12:8-9)

32 'Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncwji'yuu'ñe cantyja 'naⁿya jo ndaa nn'aⁿ, ja nncwji'yuu'ndyo na mawajnaⁿ'a jom jo nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee. 33 Saa 'ñeeⁿ ts'aⁿ na nncwji'ñe cantyja 'naⁿya jo ndaa nn'aⁿ, mati ja nncwji'yuu'ndyo na ticwajnaⁿ'a jom jo nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee.

Cantyja 'naa' Jesús matoⁿ'na' nn'aⁿ
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 'Ticala'tiuu'yo' na jndyoo tsjoomnancue na ya nnc'om nn'aⁿ ñ'eⁿ nc'iaana. Ee ja nchii na jndyoo na caljaya n'om nn'aⁿ ñequio nc'iaana. Ee cantyja 'naⁿya nnc'om nn'aⁿ na jndoondye ntyjeena. 35 Ee cantyja 'naⁿ ja nntoⁿ'na' tsaⁿs'a ñ'eⁿ tsotyeⁿ, mati tsaⁿscu ñ'eⁿ tsoñeeⁿ, ndo' tsaⁿnntsa ñ'eⁿ staxeeⁿ'eⁿ. 36 Cwe' jo' cwii cwii ts'aⁿ na matseyu' ñ'eⁿndyo, nquiee nn'aⁿ waⁿ'aⁿ nla'jndoona jom.

37 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na jndati ntyjii tsotye, tsondyee, nchiiti ja, tsaⁿ'ñeeⁿ titseixmaaⁿ na nnc'oomñe cwentaya. Mati juu ts'aⁿ na jndati ntyjii ñ'eⁿ ti'jnda, oo nomjnda, nchiiti ñ'eⁿndyo ja, tsaⁿ'ñeeⁿ ticatsona' na nnc'oomñe cwentaya. 38 Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nntseijomñe cantyja

na mats'aa, xeⁿ tiljoya ts'om nawi' na matjom cantyja 'naⁿya, meiiⁿ cue', tsaⁿñeeⁿ ticatsona' na nntseixmaaⁿ cwentaya. ³⁹ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mañequiaañe na catjom ljo' na nntjom nc'e na m'aaⁿ cantyja 'naⁿya, nlui'n'maaⁿñe tsaⁿñeeⁿ. Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mal'uee'ñe cheⁿnquii chiuu nlui'n'maaⁿñê, majo'to jo' nntsuuñê.

Naya na cwicandaa nn'aⁿ

(Mr. 9:41)

⁴⁰ Meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo 'o, mati ja matseiljo tsaⁿñeeⁿ. Ndo' juu ts'aⁿ na matseiljo ja, mati matseiljo tsaⁿñeeⁿ Tsotyaya na jñom ja. ⁴¹ Meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo cwii profeta na mañequiaa ñ'oom' Ty'o^ots'om, juu naya na macandaa' cwii profeta, majo'ti ndaa' tsaⁿñeeⁿ. Ndo' meiⁿquia ts'aⁿ na matseiljo cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ cantyja na maty'iomyana', nc'e na manty'iaaⁿaⁿ na ya mach'ee tsaⁿñeeⁿ, mañejuu naya na macandaa' ts'aⁿ na ya mach'ee, majo'ti nda' tsaⁿñeeⁿ. ⁴² Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee naya meiiⁿ ñe'chjoowi' ndaatioo teiⁿ na nnc'uu cwii ts'aⁿ na tit'maⁿ cwiluiiñe nc'e na matseijomñe ñ'eⁿndyo, ñ'oom na mayuu' na matsjo^o ndaa'yo', tsaⁿñeeⁿ waa naya 'naaⁿaⁿ.

11

Juan jñoom nn'aⁿ na m'aaⁿ Jesús

(Lc. 7:18-35)

¹ Quia na jnda t'moⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ ndaaⁿ ja nn'aⁿ na canchoo'wendye na cwilajomndyo ñ'eⁿñê, quia jo' jlueeⁿeⁿ jo' jo'. Tjaaⁿ na

m'mooⁿ ndo' na ñequiaaⁿ ñ'oom naquii' njoom ndyuaa'ñeeⁿ.

² Juan tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ, m'aaⁿ w'aancjo quia na jñeeⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ ts'iaaⁿ na tyoch'ee Cristo. Jñoom we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na c'oota'x'ee cwii ñ'oom 'ndyoo Jesús. ³ Jluena:

—¿Aa 'u cwiluiindy' Cristo na nncwjee'cañoom tsjoomnancue, oo aa nncwindoo'â cwicheⁿ?

⁴ T'o Jesús ndaaⁿ naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Catsa'yo' ndo' candu'yo' nnom Juan cantyja ñ'oom naya na cwindye'yo' ndo' na cwinty'ia'ndaⁿyo' na jndye nn'aⁿ cwin'maaⁿ.

⁵ Ndo' candu'yo' nnoom nn'aⁿ na ñet'om na nchjaaⁿ jndaⁿ teitquioo. Nn'aⁿ na ñet'om na ntjeiⁿ nc'ee' je' ya cwi'ooca'. Nn'aⁿ na ñecho tycu lepra, je' jndaⁿ ljuu'ndye. Nn'aⁿ na ñet'om na cantaa, je' ya cwindye. Ndo' nn'aⁿ na jndaⁿ tja, je' jndaⁿ cwita'ndo'xcona. Ndo' joo nn'aⁿ na nty'iaandye jndaⁿ macwindyena ñ'oom naya na macwji'n'maaⁿñe Ty'oⁿots'om joona. ⁶ Ndo' neiiⁿ ts'om ts'aⁿ na ñe'cwii matseitiuu cantyja 'na'ya ee juu xotseijnaaⁿna'.

Ñ'oommeiⁿ seineiⁿ Jesús ndaaⁿ nn'aⁿ na jñom Juan.

⁷ Quia na jndaⁿ ty'elcwee' naⁿñeeⁿ, to' Jesús na matseineiⁿ ndaaⁿ tmaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ nacañom'm cantyja 'naaⁿ Juan. Tsoom:

—¿Chiuu waa na saacanty'ia'yo' na sa'yo' na m'aaⁿ Juan jo ndo' yuu tjaa nn'aⁿ c'om? ¿Aa nty'ia'yo' na jom ts'aⁿ na we waa na matseineiⁿ cha'cwijom cwii tmaaⁿ na maleiñ'oomñe jndye?

Ntyjii nchii jo!. ⁸ Quia jo' ¿chiiu waa na saacanty'ia'yo' na sa'yo'? ¿Aa nty'ia'yo' cwii ts'a^n na cwee liaa na jnda? Ntyjii nchii jo!. Ee 'o nquiu'yo' na macandā nn'a^n na tjacantyja na t'ma^n n'iaa^n, joona cwicwee'na liaa jnda ñequio nn'a^n w'aana. ⁹ Quia jo' ¿chiiu waa na saacanty'ia'yo'? ¿Aa nty'ia'yo' cwii profeta? Ja ntyjii na jo!. Ndo' jom t'ma^nti cwiluiiñê nchiiti nt'omche^n profeta. ¹⁰ Ee ljeii 'naa^n Ty'ooots'om matseinei'na' cantyja 'naa^n'a^n. Luaa matsona':
Ja majñoo^nñetyaya cwii moso 'na^nyā na wjaa-jndyee jo njom'.

Jom nncwji'yuu'ñê cantyja 'na^n, cha
nnc'omc'eendye nn'a^n quia na
nncue'cañoom'.

¹¹ Ndo' tsotiche^n Jesús:

—Mayuu'che^n nndye'yo' nntsjoō, tijoom ñeteitquioo'ñe cwii ts'a^n na t'ma^nti cwiluiiñe quii'ntaa^n cha'tsondye nn'a^n cha'na juu Juan, ts'a^n na tyotseits'oomñe nn'a^n. Saā meii^n na ljo', mei'ncwi'ñee'che^n ts'a^n na jnda tjaquiee'ñe cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om, meii^n tit'ma^n cwiluiiñe, saā t'ma^nti cwiluiiñe, nchiiti Juan.

¹² Ndo' seinei'nti Jesús, tsoom:

—Quia na to' Juan na tyotseits'oomñe nn'a^n teitquioo' na cwila'jnda nn'a^n na nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om hasta xje^n je!. Ndo' na^n'ñee^n cwique^n n'omna na nna^njndāna cha nndaā nla'xma^nna cantyja 'naa^n juuna'. ¹³ Cha'tso ñ'oom' Ty'ooots'om na tyotjeii'yuu'ndye profetas ñequio ljeii na tqe^n Moisés tjoom' t'moo'na' cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ndo' quia na tyjee' Juan, jom t'moo'

na jnda tue'ntyjo na mamatsa'ntjom Ty'oots'om.
 14 Toom cwe' nlayu'yo' na Juan matseinoomñe
 cwentaa' profeta Elías tsa' na waa ñ'oom na
 nndyonnda'. 15 'Ñee' juu na niom lue' n'om lua'qui
 na nndii, candii.

16 '¿Ljo' ñ'oom na nntseijoo'na cantyja 'naa'
 nn'a' na m'a' tiempomeii'? Joonaa matseijomna'
 cha'na yocanch'u na cwinquioo' naquii' tsjoom.
 17 Cwila'xuaana ndaa' nc'iaana, cwiluena:
 “Ñetjoo'â tsmaa' juu som na cwitjo' na toco ts'a'
 saa 'o ticala'jnom'yo'. Jnda chii ñetjoo'â som ts'oo,
 saa 'o ticalyuee'yo'.” 18 Maluaa' matseijomna' na
 cwil'a nn'a' na m'a' tiempomeii'. Ee tyje'cañoom
 Juan quii'ntaa'nyo', t'oom cha'cwijom ts'a' na
 chjoo' ts'om. Tîcwaa'na nantquie na ya, mein'
 tîc'om winom. Saa 'o cwindu'yo' tsa'ndii
 matseixmaa'. 19 Jnda jo' tyjacaño' nnc'o
 na cwiluiindy'o ts'a' na jna' cañoom'luee. Ja
 matseijomndyo ñ'e' nn'a', macwa'a ñ'e'ndyena.
 Saa 'o cwindu'yo' cantyja 'na'ya: “Luaa' ts'a'
 jee' cwa', jee' 'uu. Juu jee' ya matseix'iaa'ñe ñ'e'
 nn'a' na cwila'tjoondye nnom Ty'oots'om ñequio
 nn'a' na cwito'ñoom ts'iaa'ndaa' nn'a' cwentaa'
 gobiernom.” Saa tints'aa, ee cwíwitquioo' na jndo'
 ts'om Ty'oots'om ee cha'tso na matseijndaa'ñe
 ma'mo'na' na ljo'.

Njoom na m'a' nn'a' na tiñe'cala'canda
(Lc. 10:13-15)

20 Jnda chii to' Jesús na matseitiaa'na' nn'a'
 njoom yuu na jndyeti ts'iaa' s'aa' na ma'mo'na' na
 tseixmaa' najndei Ty'oots'om ee na ticalcwe' n'om
 na'ñee'. Matsoom:

21 —Jee jndo'cheⁿyo' 'o nn'aⁿ tsjoom Corazín. Jee jndo'cheⁿyo' 'o nn'aⁿ tsjoom Betsaida. Ee quii'ntaaⁿyo' jndye ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aa saa tícalcwe' n'om'yo'. Xeⁿ s'aa ts'iaaⁿmeiⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón, tyuaa'ti jnda tcwee'na liaa tsja' ndo' jnda tioona tsjaa' nqueⁿna na cwit'mooⁿna na cwilcwe' n'omna. 22 Nndye'yo' nntsjoō, xuee na nncu'xeⁿ Ty'ooⁿts'om nn'aⁿ t'maⁿti nlco'wi'na' 'o nchiiti nn'aⁿ tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón. 23 Ndo' 'o nn'aⁿ tsjoom Capernaum, ¿aa cwila'tiuu'yo' na cañoom'lueecheⁿ nntseiwendyena' 'o cwe' ee na jndye ts'iaaⁿ s'aaya quii'ntaaⁿyo'? Maxjeⁿ nntiom Ty'ooⁿts'om 'o yuu na meindoo' l'oo. Mana ntsuuñ'eⁿ tsjom'yo' Capernaum. Xeⁿ nn'aⁿ na ñet'om tsjoom Sodoma nty'iaana ts'iaaⁿ t'maⁿ cha'na s'aaya quii'ntaaⁿyo', ndicwaⁿ waa tsjoomna xjeⁿ je'cheⁿ. 24 Nndye'yo' nntsjoō xuee na nncu'xeⁿ Ty'ooⁿts'om nn'aⁿ t'maⁿti nlco'wi'na' 'o nchiiti nn'aⁿ na ñet'om ndyuaa tsjoom Sodoma.

Quio'yo' na m'aaⁿya ndo' nliu'yo' na nnta'jndyee'yo'
(Lc. 10:21-22)

25 Ndo' majuu xjeⁿñeeⁿ to' Jesús na matseineiⁿ nnom Ty'ooⁿts'om, tsoom:

—Matseit'maaⁿndyo 'u Tsotyaya na cwiluiindyu' na matsa'ntjom' cañoom'luee ñequio nnom tsjoomnancue. Ee 'u jnda tanty'iuu'ndyu' ñ'oommeiⁿ ndaaⁿ nn'aⁿ na jndo' n'om ñequio nn'aⁿ na jeeⁿ t'maⁿ cwila'noⁿ, saa jnda seicanooⁿ joona' ndaaⁿ nn'aⁿ na cje cwil'a. 26 Mayuu' Ta, ee luaa' waa na tjawee' ts'om'.

27 Tsonnda' Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Cha'tso na cwila'xmaⁿ najnda, Tsotyaya Ty'oots'om jnda tquiaaⁿ jona' l'oo^{ya}. Tjaa 'ñeeⁿ tsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿya na cwiluiindyō Jnaaⁿ, macanda nqueⁿ ntyjeeⁿ. Meiⁿ tjaa 'ñeeⁿ tsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿ Tsotyaya, macanda ja na cwiluiindyō Jnaaⁿ mantyjiiya. Mati meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na l'ue ts'ooⁿ na nntsei'noⁿ chiuu tseixmaⁿ Tsotyaya mañequia na nntsei'noⁿ.

28 Quio'yo' na m'aaⁿya cha'tsondyo' na jnda teijndya'yo' cantyja 'naaⁿ jnaⁿ'yo' na jona' matseijaa'ñena' nacjo'yo' cha'cwijom xuu na tileicanaⁿ'yo' ndo' ja ñequeiaya na nnta'jndyee'yo'.

29 Calajomndyo' ñ'eⁿndyō cha'na cwila'jomndye quioo'ndyo na ljoyu cwil'a ts'iaaⁿ. Ndo' quiaandyo' na nnta'jnaⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Ee ja tinc'uaa' ts'ooⁿya ndo' m'aaⁿya na wi' ts'ooⁿya 'o. Ndo' nliu'yo' na nnta'jndyee añmaaⁿ'yo'. 30 Ee na nlax'iaa'ndyo' ñ'eⁿndyō xocanchjena' 'o cha'na manchje ts'oom na ljo cantya' quioo'ndyo. Ndo' ñ'oom na maquaⁿya ndaa'yo' cwe' na ya ya xjeⁿ jnda'yo'.

12

Ty'ioo'ndyena xu'lqueeⁿ xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

1 Luaa tuui cwii xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ. Mawinom Jesús yuu waa ntjom lqueeⁿ trigo. Ndo' já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê na ñe'jndoo'â,

too'â tyotyjaayâ xu'lqueeⁿ. Tyoty'ueendyô, tyotquiaayâ jooⁿa'. ² Ndo' nn'aⁿ fariseos quia na nty'iaana na luaa' cwil'aayâ, jluena nnom Jesús:

—Queⁿ cwenta, nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' cwil'ana yuu na ticaty'iomna' xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ.

³ T'ooⁿ ndaa naⁿñeeⁿ, tsoom:

—'O, ¿aa tyoola'naⁿyo' ñ'loom chiuu s'aa David ñequio nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê na ñ'e'jndo'na? Saa tyoolancjoo'ndyo' cantyja 'naaⁿa'. ⁴ Ee tjaqueⁿeⁿ wats'om cwentaa' Ty'oots'om, tcaaⁿ ntyoo' nnom tyee. Tcwaaⁿaⁿ jooⁿa' ndo' mati tquiaaⁿ na tcwa' nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê. Ndo' ntyoo'ñeeⁿ na jnda tqueⁿ nn'aⁿ jooⁿa' nnom Ty'oots'om, ticwanaaⁿ na nlcwa' meiⁿnquia ts'aⁿ. Macanda nquiee ntyee wanaaⁿ na nlcwa'na. ⁵ Ndo' cwaaⁿti jnda jla'naⁿyo' naquii' ljeii na tqueⁿ Moisés na matsona' na nquiee ntyee jndye ts'iaaⁿ cwil'ana naquii' wats'om t'maⁿ na cwindye'ntjomna juu xuee na cwita'jndyaaya. Saa tjaa jnaaⁿna na ljo' cwil'ana. ⁶ Je' nndye'yo' nntsjo^o, ljo^o jnda tyjacaño^oya naquii' ntaaⁿyo' na t'maⁿti cwiluiindy^o nchiiti juu wats'om t'maⁿ na jeeⁿ cwila't'maaⁿndyo'. ⁷ 'O tyoola'noⁿyo' ljo' ñ'e'catso ñ'loomwaa na tso Ty'oots'om: “Ja cajndati ntyjii na nnc'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'ia'yo' nchiiti na cwiñe'quia'yo' quioo' na cwila't'maaⁿndyo' ja.” Xeⁿ jla'noⁿyo' ñ'loomwaa' tixoqueⁿyo' xjeⁿ nn'aⁿ na tjaa jnaaⁿ. ⁸ Nc'e na luaa' waa, ja na cwiluiindy^o ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee waa na matseixmaⁿya na nntsjo^o ljo' cal'a nn'aⁿ xuee na cwita'jndyaaya.

*Sein'maⁿ Jesús ts'aⁿ na ntjeiⁿ ts'o^o
(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)*

⁹ Jnda chii jlui' Jesús jo' jo'. Tjaan, tjaqueⁿeⁿ wats'om 'naaⁿna. ¹⁰ Ndo' jo' jo' m'aaⁿ cwii tsaⁿs'a na ntjeiⁿ ts'o^o. Ndo' nn'aⁿ fariseos na m'aⁿ wats'om'ñeeⁿ jeeⁿ tyol'ueendyena chiuu nl'ayoona na ññe'quiiana cwenta Jesús. Ta'x'eena nnoom, jluena:

—Juu xuee na cwita'jndyaaya ¿aa maty'iomna' na nntsein'maⁿ ts'aⁿ ts'aⁿwii', oo aa tis'a?

¹¹ T'o Jesús ndaana, matsoom:

—Cala'tiuu'yo', xeⁿ m'aaⁿ cwiindyo' 'o na m'aaⁿ catsmaⁿ tsmeiⁿl, ndo' xeⁿ nncju'na' juuyo' ts'om tsue'tsjoom, ¿aa nchii nntseityua' na wja'cwji' juuyo' meiiⁿ juu xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ? ¹² Nquii Ty'o^ots'om jndati ntyjeeⁿ cwii ts'aⁿ nchiiti cwe' catsmaⁿ. Jo' chii maty'iomna' na cateijndeiⁿ ts'aⁿ x'iaaⁿaⁿ nawil' na matjom, meiiⁿ juu xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ.

¹³ Quia jo' tsoom nnom ts'aⁿwii':

—Catseiliuu' ts'o'.

Mana seiliuu' ts'o'. Mañoom' tco'yana' cha'xjeⁿ cwiicheⁿ ts'o^on. ¹⁴ Ndo' fariseos'ñeeⁿ jlui'na. Jla'tjomndyena, to'na tyo'maⁿna chiuu nl'ayoona na nla'cuee'na Jesús.

Ñ'oom na tyoñequiaa Isaías cantyja 'naaⁿl Jesús

¹⁵ Saa sei'noⁿl Jesús na luaa' ñecal'ana ñ'eⁿñê. Jo' chii jlueeⁿeⁿ jo' jo' ndo' jndye nn'aⁿ ty'entyjona naxeeⁿeⁿ. Sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii. ¹⁶ Ndo' tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom ndaana na ticat'oomna ñ'oom

'ñeeⁿ cwiluiiñê. 17 Ndo' na luaa' tsoom, se-icandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, na matsona':

18 Luaa ts'aⁿ na jnda tjeii'ndyo cwentaya na cwilui-
iñê na mand'iⁿtjoom nooⁿ.

Jnda ntyjiiya jom ndo' jeeⁿ neiⁿya cantyja 'naaⁿ'aⁿ.
Nñequiaya Espíritu Santo na juu nnc'oomñe ñ'eⁿñê.
Ndo' nñequiaaⁿ ñ'oomya chiuu waa na
maty'iomyana' ndaa nn'aⁿ na nchii judíos.

19 Jom xocatseintja'ñê, meiⁿ xocatseijndeiⁿ' ñom.
Ndo' xocaljei' jom ts'om nataa na macw-
jaa'ñê tia' nn'aⁿ.

20 Xoco'weeⁿ'eⁿ ts'aⁿ na tityeⁿ matseyiu' na juu
matseijomna' cha'na tsmaaⁿ na jnda tom-
ndyaa.

Ee jom jaateijndeiityeeⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ.

Meiⁿ xotseicanduu'ñ'eeⁿ cantyja 'naaⁿ' ts'aⁿ na
tixuee naquii' ts'om na juu matseijomna'
cha'na chom canti na ncuencue canduu'.

Ee jom nñequiaatyeeⁿ naxuee naquii' ts'om
tsaⁿ'ñeeⁿ.

Jo' chii nnts'aaⁿ na nnaⁿjndeiⁿ cantyja na
maty'iomyana' naquii' n'om nn'aⁿ.

21 Ndo' nn'aⁿ na nchii judíos nla'cantyjaa' n'omna
jom.

*Cwilueyoona na Jesús tsaⁿjndiitquiee matseix-
maaⁿ*

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

22 Tquioñ'omna cwii ts'aⁿ na m'aaⁿ Jesús na jnda
tuo naⁿjndii naquii' ts'om. Tsaⁿ'ñeeⁿ nchjaaⁿ'aⁿ
ndo' tileicatseineiⁿ l'a naⁿjndii'ñeeⁿ. Sein'maⁿ
Jesús jom. Quia jo' tooⁿ'oⁿ na matseineiⁿ ndo'

teitquoo'nnaaⁿaⁿ. ²³ Nto' cha'tso nn'aⁿ na nty'iaa na luaa' tuii, jeeⁿ tjawee' n'omna. Jluena:

—¿Aa nts'aacheⁿna' na tsaⁿm'aaⁿl cwiluiiñê nquii na meindo^o'a na nluiiñe tsjaaⁿ David na jndyow-icantyjoo'?

²⁴ Ndo' nn'aⁿ fariseos, quia jndyena ñ'oomwaa', tyoluena:

—Tsaⁿs'am'aaⁿl matseixmaaⁿ najndeii Beelzebú nquii tsaⁿjndiitquiee. Jo' chii cwicanda^a macw-jeⁿeⁿ naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ.

²⁵ Sei'noⁿl Jesús ñ'oom na tyom'aaⁿl n'omna. Tsoom nda^ana:

—Xeⁿ m'aaⁿ cwii gobiernom na cwitoⁿndye nn'aⁿ 'naaⁿaⁿ, nt'om cwil'oo nacjoom'm ndo' nt'om cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ndo' na luaa' waa xocaljoo'ñetyeeⁿ ts'iaaⁿ. Ndo' cha'na nn'aⁿ na ñecwii tsjoom oo nn'aⁿ na ñe'cwii w'aa, xeⁿ cwila'ntja'ndyena, maxjeⁿ nntoⁿndyena. Ndo' na ljo' cwila'tyuii'ndye cheⁿnquieena. ²⁶ Ee xeⁿ na mayuu' cha'na cwindu'yo' na nquii tsaⁿjndiitquiee macwjeⁿeⁿ ntyje naⁿjndiiñê naquii' n'om nn'aⁿ, quia jo' ma'moⁿna' na matseityuii'ñe cheⁿnqueⁿ. ¿Chiuu nnts'aayom na nljoty^en cantyja najneiⁿ na matsaⁿntjoom? ²⁷ 'O cwindu'yo' na ja cwe' cantyja najndeii Beelzebú jo' na macwjii'a naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Xeⁿ na mayuu' na ljo', quia jo' mati nc'iaa'yo', ñequio najndeii jom cwitjeii'na naⁿjndii naquii' n'om nn'aⁿ. Saa nc'e na tiyuu' na ljo', cantyja na cwil'a nquieena cwilui'yuu' na tixcwe cwitjei'yo' cwenta. ²⁸ Saa nc'e ja ñequio najndeii Espíritu na cwiluiiñe Ty'o^ots'om, jo' na macwjii'a naⁿjndii

naquii' n'om nn'aⁿ, jo' chii ma'moⁿna' juu na matsa'ntjom Ty'o^ots'om, jnda tyjee'cañoomna' 'o.

29 'Cwii tsaⁿcanch'ue xonda^a nncjaaqueⁿeⁿ waa' ts'aⁿ na waa najndei na nncwjeeⁿeⁿ 'naaⁿ!. Saa xeⁿ nntseyeⁿjñeeⁿ tsaⁿñeeⁿ quia jo' nnda^a na nncwji'ñ'eeⁿ 'naaⁿ!.

30 'Ñeeⁿ juu na tic'oomñe cantyja 'naⁿya, maxjeⁿ m'aaⁿ nacjoya. Ndo' 'ñeeⁿ juu na ticatseitjom nn'aⁿ ñ'eⁿndyo, jom mach'eeⁿ na matseilcwe'na' nn'aⁿ na ticala'yu'na ñ'eⁿndyo.

31 'Jo' chii matsjoo ndaa'yo', Ty'o^ots'om nntseit'maⁿ ts'oom cha'tso jnaⁿ na cwila'xmaⁿ nn'aⁿ ñequio cha'tso ñ'omntjeiⁿ na cwiluena. Saa meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjoo' Espíritu Santo, tsaⁿñeeⁿ xocatseit'maⁿ ts'om Ty'o^ots'om. 32 Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjo ja na cwiluiindy^o ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nnda^a nntseit'maⁿ ts'om Ty'o^ots'om tsaⁿñeeⁿ. Saa meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matsoyuu na cwiluii ts'iaaⁿ 'naⁿya cwe' cantyja najndei tsaⁿjndii, tsaⁿñeeⁿ matseineiⁿ ñ'oom wi' nacjoo' Espíritu Santo. Ndo' na ljo' tijoom nntseit'maⁿ ts'om Ty'o^ots'om tsaⁿñeeⁿ, meiiⁿ tiempomeiiⁿcheⁿ ndo' meiiⁿ ncuee na jnda ntycwii tsjoomnancue.

*Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ! ta^a! ts'oom
(Lc. 6:43-45)*

33 'Quia jo' seineiⁿ Jesús cwii ñ'oom tjañoom' na macaⁿna' na catjeii'na cwenta cantyja 'naaⁿaⁿ. Seijoom'ñe nqueⁿ cha'cwijom cwii ts'oom na ya ta^a'na'. Tsoom:

—Xeⁿ cwinty'ia'yo' na ya t̄a na ntyja cwii ts'oom, cwila'noⁿ'yo' na mati nquii ts'oom cwiluiñena' ts'oom na ya. Ndo' xeⁿ cwinty'ia'yo' na tis'a t̄a na ntyja cwii ts'oom, cwila'noⁿ'yo' na mati tis'a ts'oom'ñeeⁿ. Ee cantyja chiuu waa t̄a na mach'ee cwii cwii ts'oom jo' nnta'jnaⁿ'yo' cwaaⁿ ts'oom na ya ndo' cwaaⁿ ts'oom na tis'a. ³⁴ Cha'na catsuutsja jeeⁿ wjee ndaa'ndyooyo', maluaa' matseijomna' 'o. Chiuu nl'a'yo' na nlaneiⁿ'yo' ñ'oom ya ndo' naquii' n'om'yo' too'cheⁿ natia. Ee cantyjati na matseituu ts'aⁿ naquii' ts'oom, mantyja jo' ñ'oom na cwicalui' 'ñom. ³⁵ Juu ts'aⁿ na ya ts'aⁿñe matseineiⁿ ñ'oom ya ee naquii' ts'oom cwinaⁿ naya na matseitoom. Saa juu ts'aⁿ na tia ts'aⁿñe matseineiⁿ ñ'oom tia ee naquii' ts'oom cwinaⁿ natia na matseitoom. ³⁶ Nndye'yo' nntsjoq, juu xuee na nncu'xeⁿ Ty'o^ots'om nn'aⁿ, quia jo' ññequiana cwenta nnoom cantyja 'naaⁿ cwii cwii 'ndyo ñ'oom na cwe' ts'iaaⁿ'ndyo na ñeja'neiⁿna. ³⁷ Ee cantyjati ñ'oom na cwilaneiⁿ'yo', Ty'o^ots'om nncu'xeeⁿ 'o. Ñ'oom na ya na cwindu'yo' nncwañoom'na' 'o. Ndo' ñ'oom tia na cwindu'yo' nnt'uiityeⁿna' 'o.

Cwitaⁿ nn'aⁿ na cats'aaⁿ cwii 'naaⁿ
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Quia jo' nt'om nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'moqⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés jluena nnom Jesús:

—Cwa, Maestro, l'ue n'o^onyâ na m'moⁿ cwii 'naaⁿ na t'maⁿ na nnty'iaayâ.

³⁹ T'o Jesús ndaana:

—Nn'aⁿ na m'aⁿ je' jeeⁿ tia nn'aⁿndye, jnda 'ndyena Ty'o^ots'om. Jo' chii cwitaⁿna 'naaⁿ na

t'manti na nnty'iaandaana cha nnta'jnaaⁿ na ñeeⁿ cwiluiindyō. Saa taxoca'mooⁿya. Macanda nnty'iaana cwii 'naaⁿ na nntseijomna' cha'na tjom profeta Jonás. ⁴⁰ Ee Jonás tyom'aañê ndyee xuee ndo' ndyee tsjom ts'om tsiaa' catscaa t'maaⁿ. Maluaa' matseijomna' na nntjoⁿ ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Ee ndyee xuee ndo' ndyee tsjom nljoo'ndyō naquii' tsei'tsua. ⁴¹ Xuee na nncu'xeⁿ Ty'oōts'om nn'aⁿ na jnda tja, nlcwinnda' nn'aⁿ tsjoom Nínive. Mati nn'aⁿ na m'aⁿ je' na quia nnc'oowje, nntando'nnda'na quia ljo'. Ndo' nnt'uiityeⁿna' jona cwe' cantyja na yati l'a nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Ee naⁿñeeⁿ ntyja lcwe' n'omna quia na jndyena ñ'oom' Ty'oōts'om na tyoñequiaa Jonás. Ndo' queⁿyo' cwenta, ja jnda tyja quii'ntaaⁿyo' na cwiluiit'maⁿndyotyā, nchiiti Jonás. ⁴² Ndo' xuee na nntu'xeⁿndye nn'aⁿ na jnda tja, mati nlcwinnda' juu yuscu na tyotsa'ntjom nn'aⁿ ndyuaa jo ndo' na macalui' caxjuu ts'oom'naaⁿ. Mati nn'aⁿ na m'aⁿ je' na quia nncwje, nntando'nnda'na quia ljo'. Ndo' nnt'uiityeⁿna' jona cwe' cantyja na xcwee'ti ts'om yuscu'ñeeⁿ. Ee jom jeeⁿ ndya' tquia jnaaⁿ, jñoom na ñe'cañeeⁿ ñ'oom 'ndyoo Salomón, ts'aⁿ na jndo'ti ts'om. Ndo' queⁿyo' cwenta, ja jnda tyja quii'ntaaⁿyo' na cwiluiit'maⁿndyotyā, nchiiti Salomón.

*Na qui'oolcwee' naⁿjndii naquii' ts'om ts'aⁿ
(Lc. 11:24-26)*

⁴³ Cwii tsaⁿjndii quia na jnda tjei'na' jom naquii' ts'om ts'aⁿ, cwe' manomtoom jo ndo' yuu na tjaa nn'aⁿ c'om na mal'ueeⁿ yuu na nljoo'ñê. Saa na tîcaljeiiⁿ jo', seitioom naquii' ts'oom, tsoom: ⁴⁴ “Je'

jonlcwã'nnda'a naquii' ts'om ts'aⁿ yuu na tjei'na' ja." Ndo' quia na nncueⁿeⁿ jo' jo' nljeiiⁿ naquii' ts'om tsaⁿñeeⁿ cha'cwijom naquii' w'aa na tjaa'naⁿ ts'aⁿ candii'. Saa jnda taa lju' ndo' jnda teijn-daa'ya. ⁴⁵ Quia jo' tjacachoom ntquiee' naⁿjndii na wi'ndyete nchiiti jom. Ty'equie'na naquii' ts'om tsaⁿñeeⁿ ndo' mana ljoo'ndyetyeⁿna jo' jo'. Ndo' na jnda we luaa', manioomti matjom tsaⁿñeeⁿ nchiiti na ñetjomjñeeⁿ. Maluaa' nntjoom nn'aⁿ na m'aⁿ je' na jeeⁿ tia nn'aⁿndye.

Jesús tquie ntyjeeⁿ ñ'eⁿ tsoñeeⁿ

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús ndaaⁿ tmaaⁿ nn'aⁿ quia na tquie'cañom ntyjeeⁿ ñequio tsoñeeⁿ. Ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿñê saa ljoo'ndyena ch'eⁿ.

⁴⁷ Seicandii cwii ts'aⁿ Jesús, tso:

—Aa ndi' Ta, jnda tyje'cañoom tso'ndyo' ñ'eⁿ ndyenty'iu' na ñe'cala'neiⁿna ñ'eⁿndyu'.

⁴⁸ Saa jom t'ooⁿ nnom tsaⁿñeeⁿ, tsoom:

—Candi' nntsjo^o njom' 'ñeeⁿ juu cwiluiiñe tsondyo^o ndo' 'ñeeⁿ joo cwiluiindyene ndyentyjo^o.

⁴⁹ Quia jo' seiloom ts'ooⁿ, t'mooⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, tsoom:

—Naⁿm'aⁿ cwiluiindyena tsondyo^o ñequio ndyentyjo^o. ⁵⁰ Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mach'ee ljo' na l'ue ts'om Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, tsaⁿñeeⁿ cwiluiiñe ti'tyjo^o ndo' nomtyjo^o, ndo' tsondyo^o.

13

Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ trigo

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Tjawiquiuu'ti majuu xuee'ñeeⁿ jlui' Jesús naquii' w'aa, tjaaⁿ, tjacjom 'ndyoo ndaaluee. 2 Ndo' jeeⁿ jndye nn'aⁿ tjomndye na m'aaⁿ. Jo' chii tjacuooⁿ ts'om w'aandaa na mantyjochēⁿna' nnom ndaaluee. Jo' jo' tjacjom saa cha'tsondye naⁿñeeⁿ ljoo'ndyena, meintyjee'na tyuaatcwii 'ndyoo ndaaluee. 3 Quia jo' tooⁿoⁿ na matseineiⁿ ndaa naⁿñeeⁿ. Jndye ñ'oom t'mooⁿ ndaana ñequio ñ'oom tjañoom'. Tsoom:

—Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na mach'ee ts'iaaⁿ jndaā. Tjaaⁿ, tjacjoom'm tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. 4 Ndo' yocheⁿ na majoom'm lqueeⁿñeeⁿ nt'om tquiaa ts'om nato. Mañoom' tquie'cañom cantsaa, tcwa'yo' lqueeⁿñeeⁿ. 5 Ndo' nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na jeeⁿ ljo', yuu na tita m'aaⁿ ts'o. Tyuaa' t'oomna' ee tita m'aaⁿ ts'o. 6 Saa quia na jnda teijmeiⁿ na manty'iaa' ñequioom', t'uaana', tjacaaⁿna' ee na tinjoom ty'e nch'ioo'na'. 7 Ndo' nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na too' nda' l'oonioom. Tyuaa'ti tjawindyē l'oonioom'ñeeⁿ, jla'canto'ndyena' nacjoo' ntjom. 8 Saa nt'om lqueeⁿ tquiaana' yuu na ya ts'o, jeeⁿ ya tue'na'. Cwii taⁿ tjei'na' ñequiee xuu lqueeⁿ trigo na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacju' ts'aⁿñeeⁿ. Ndo' cwii taⁿ tjei'na' we xuu waljoo' xcwe na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. Ndo' cwiicheⁿ cwii taⁿ tjei'na' cwii xuu waljoo' yom ts'oom na cwii ts'oom lqueeⁿ tjacjoom'm. 9 Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na nndii, candii.

*Luaa ts'iaaⁿ na quitseineiⁿ Jesús ñ'oom tjañoom'
(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)*

10 Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús ty'entyjaa'na jom. Ta'x'eena nnoom:

—Ticala'n_{oo}ⁿâ chiuu na cwe' ñ'oom wjaañoom' matsei'neiⁿ ndaa nn'aⁿ.

¹¹ T'ooⁿ ndaana:

—Luaa waa na mach'ee Ty'oots'om, mañequiaaⁿ na 'o caliu'yo' ñ'oom na wanty'iuu' m'aaⁿna' cantyja na matsa'ntjoom. Saa nt'omcheⁿ nn'aⁿ tinquiaaⁿ na nla'noⁿna. ¹² Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ

ts'aⁿ na maco'ñom ñ'oom na ma'mooⁿya, ññequiaa Ty'oots'om na nntsei'noⁿ'tyeeⁿ. Saa meiⁿquia ts'aⁿ na tico'ñom ñ'oom na ma'mooⁿya, nnts'aana' na cwe' ts'iaaⁿndyo cantyjati chjoowi'

na matsei'no_oⁿoⁿ. ¹³ Jo' chii ñ'oom tjañoom' matseinaⁿya ndaa nn'aⁿ. Ee meiiⁿ ñequii'cheⁿ cwinty'iaana ts'iaaⁿ na mats'aa saa maxjeⁿ tixoqueⁿna cwenta. Ndo' meiiⁿ cwindyena ñ'oom na mañequia saa m'aⁿna cha'cwijom na tyoondyena, meiⁿ ticala'noⁿna ljo' cwindyena.

¹⁴ Cantyja 'naaⁿ naⁿñeeⁿ matseicandaa'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta Isaías, tsoom:

Meiiⁿ na jndye na cwindye'yo' saa tixocala'noⁿ'yo', ndo' meiiⁿ na jndye cwinty'ia'ndaa'yo', saa tixoqueⁿ'yo' cwenta.

¹⁵ Ee naⁿm'aⁿ jnda jla'quie' n'omna, cha tico'xcwena' cantyja na cwila'tiuuna.

Ndo' tañe'quiandyena na nndyena cha tints'aana' na nla'noⁿna.

Ndo' cwil'a nquieena cha'cwijom ticajndoo'na cha ticaⁿna' na nlqueⁿna cwenta.

Joona cwil'ayana nmeiⁿ cha ticalcwe' n'omna, tincwji'n'maaⁿndyo joona.

¹⁶ Seineiⁿti Jesús ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Tsoom:

—Saa jeeⁿ matio'naaⁿñe Ty'oots'om 'o na cwinty'ia'nda^a'yo' ts'iaaⁿ na mats'aa ndo' mati ñ'oom na cwindye'yo' cwila'noⁿ'yo' juuna'.
 17 Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoo, jndye profetas na tyoñe'quia ñ'oom' Ty'oots'om tandyo xuee ñequio jndye nn'aⁿ na tyom'aⁿ cantyja na maty'iomyana', jeeⁿ tyocantyyaa' n'omna na nnty'iaanda^ana ljo' na cwinty'ia' 'o ndo' na nndyena cha'na cwindye' 'o saa tîcantly'iaana meiⁿ tîcandyena.

*Luaa ma'moⁿna' na tjacju' ts'aⁿ lqueeⁿ trigo
 (Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)*

18 'Candyeyo' luaa ma'moⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja na tjacju' ts'aⁿ tsjaaⁿ lqueeⁿ trigo. 19 Nt'om lqueeⁿ na tquiaa ts'om nato na tcwa' cantsaa, jo' jo' nn'aⁿ na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na mandii ñ'oom cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om saa ticatsei'noⁿ'oⁿ, maxjeⁿ macwje'cañoom tsaⁿjndii na nncwji' ñ'oom naya naquii' ts'oom. 20 Ndo' nt'om lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ljo', mann'aⁿ na cwindye ñ'oom' Ty'oots'om ndo' ñequio na neiiⁿna cwito'ñoomna juuna'. 21 Saa naⁿñeeⁿ cha'cwijom ntjom na tinjoom tye nch'ioo'na', na tyuaa' tcaaⁿna'. Ee quia na maco'wi'na' joona oo cwilei'ntyjo nn'aⁿ joona cantyja 'naaⁿ ñ'oom naya, mantyya cwi'ndyena. 22 Ndo' lqueeⁿ na tquiaa yuu na too'nda' l'oonoom, mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya. Saa naⁿñeeⁿ jeeⁿ m'aⁿna ñomtiiu chiuu na cwii'oom'aⁿyooona, ndo' chiuu ya nleityandyetina. Jo' chii tileicanaⁿndyena na nl'ana yuu na matsona'. Ee ñ'omtiiu'ñeeⁿ matseicu'na' na nla'candana

nnom Ty'oots'om cha'xjeⁿ l'a joo l'oonioom na jla'canto'ndyena' nacjoo' ntjom. ²³ Saã lqueeⁿ na tquiaa yuu na jeeⁿ ya ts'o mann'aⁿ na cwindye ñ'oom naya. Cwila'noⁿna juuna' ndo' cantyja na cwil'ana cwiwitquioo' na cwinaⁿndyena chiuu waa na matsona'. Nt'om naⁿñeeⁿ tjacantyja na ya cwil'ana. Matseijomna' jooona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' ñequiee xuu. Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ xcweyandyo cwil'ana yuu na ya. Matseijomna' jooona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' we xuu waljoo' xcwe. Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ tiqueⁿndyena na cwil'ana yuu na ya. Jo' chii matseijomna' jooona cha'na cwii ts'oom lqueeⁿñeeⁿ na tjei'na' ñe'cwii xuu waljoo' yom ts'oom.

Lqueeⁿ jndaã ñequio lqueeⁿ trigo

²⁴ Ndo' seineiⁿ Jesús cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom'. Tsoom ndaãna:

—Juu na matsã'ntjom Ty'oots'om, matseijomna' juuna' cha'na cwii ts'aⁿ na tja na waa tyuaa', tjacjoom'm lqueeⁿ tsjaaⁿ na ya. ²⁵ Saã cwii teijaaⁿ yocheⁿ na watsom ñequio nn'aⁿ waⁿaⁿ tyje'cañoom cwii ts'aⁿ na jndoo' jom. Tjatseiñ'eeⁿñe tsaⁿñeeⁿ lqueeⁿ jndaã quii'ntaaⁿ lqueeⁿ trigo. Jnda chii tja. ²⁶ Tjawindye jnda lqueeⁿ, tja'meiiⁿndyena', quia jo' chii teitquioo' na ñ'eeⁿ lqueeⁿ jndaã naquii' ntjom'ñeeⁿ. ²⁷ Naⁿntjom 'naaⁿ tsaⁿñeeⁿ tqueⁿna cwenta na nmeiiⁿ niom. Ty'entyjaa'na jom, jluena nnoom: “Ta, aa nchii ñequii'cheⁿ lqueeⁿ na ya tja'cju', quia jo' ¿chiuu na cwiwitquioo' lqueeⁿ jndaã quii'ntaaⁿ jnda lqueeⁿ 'naⁿ?'” ²⁸ T'ooⁿ ndaã naⁿñeeⁿ, tsoom: “Ts'aⁿ na jndoo' ja s'aa na luaa'.”

Ndo' ta'x'ee naⁿntjom'ñeeⁿ nnoom: “¿Aa l'ue ts'om' na nntsaacatjeii'ndyô jooⁿa' naquii' ntjom 'naⁿ!”
 29 T'ooⁿ ndaaⁿ naⁿntjoom'm, tsoom: “Til'a'yo' na ljo' ee xeⁿ nntjeii'ndyo' jooⁿa', nnts'aacheⁿna' na mati nnc'oomna' ntjom na ya. 30 Ca'ndye'yo' na ñejom c'ooⁿwijndana' hasta na mmaⁿjndyeena'.” Quia jo' nntsjo^o ndaaⁿ nn'aⁿ na nntyje: “Catyje'jndyee'yo' jndaⁿ lqueeⁿ jndaⁿ, cal'a'yo' cantsaaⁿ jooⁿa' ee na nlcona'. Ndanquia catyje'yo' jndaⁿ lqueeⁿ na ya na nnc'oocuená ts'om tsá' 'naⁿya.”

*Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ lqueeⁿ mostaza
 (Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)*

31 Seineiⁿticheⁿ Jesús cwiiⁿcheⁿ ñ'oom tjañoom' na ma'moⁿna' na maxjeⁿ nleijndyendyeti nn'aⁿ na nntsa'ntjom Ty'o^ots'om naquii' n'om. Tsoom ndaaⁿ:

—Juu na matsa'ntjom Ty'o^ots'om matseijomna' cha'na cwii lqueeⁿ mostaza. Tjatseic'oom ts'aⁿ juuna' naquii' ntjoom'm. 32 Lqueeⁿ mostaza jeeⁿ cajndaⁿna' saaⁿ xeⁿ jndaⁿ teijndeiⁿ ts'oom, nleindyena', nncwinom'na' nt'om n'oom ntjom na tiquiwindyé. Juuna' nleit'maⁿtina' hasta nndaⁿ nna' l'q ts'oom'ñeeⁿ cantquiaa cantsaa.

*Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ ndaaljo'
 (Lc. 13:20-21)*

33 Jndaⁿ chii cwiiⁿcheⁿ ñ'oom tjañoom' seineiⁿ Jesús ndaaⁿ naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Juu na matsa'ntjom Ty'o^ots'om matseijomna' juuna' cha'na ndaaljo' na seitjoom' yuscu ñ'eⁿ ndyee tsua'xjo jndaⁿ tyoo'. Seicandeiⁿna' cha'waa tsqueeⁿ tyoo'.

*Ñe'quii'cheⁿ ñ'oom tjañoom' na seineiⁿ Jesús
(Mr. 4:33-34)*

³⁴ Ñequii'cheⁿ ñ'oom tjañoom' seineiⁿ Jesús na tyo'mooⁿ ñ'oommeiⁿ ndaa nn'aⁿ. Meiⁿcwii ñ'oom tícatseineiⁿ ndaana na nchii ñ'oom tjañoom'. ³⁵ Jo' chii seicandaa'ñena' ñ'oom 'ndyoo profeta, tsoom: Ja nntseinaⁿya ñ'oom tjañoom' ndaa nn'aⁿ. Nntseicanooⁿya ñ'oom na wanty'iuu' m'aaⁿna' ndaa nn'aⁿ cantyjati na jnaⁿ tsjoomnancue.

*Luaa ma'moⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ lqueeⁿ jndaa
ñequio lqueeⁿ trigo*

³⁶ Jnda na jñom Jesús nn'aⁿ na c'oolcwee'na, quia jo' tjaqueⁿeⁿ naquii' w'aa. Ndo' já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê santyjaa'â jom. L'uuyâ nnoom:

—Catsu' ndaayâ ljo' ñe'ca'moⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ lqueeⁿ jndaa na t'oomna' naquii' ntjom na ya.

³⁷ T'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—Ts'aⁿ na tjacju' lqueeⁿ tsjaaⁿ na ya, jo' jo' nncō na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.

³⁸ Ndo' tyuaa 'naaⁿ tsaⁿñeeⁿ, jo' jo' tsjoomnancue. Lqueeⁿ tsjaaⁿ na ya, jo' jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ndo' lqueeⁿ tsjaaⁿ jndaa, jo' jo' nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ tsaⁿjndii. ³⁹ Juu ts'aⁿ na wi'ñe na tjatseñ'eeⁿñe tsjaaⁿ lqueeⁿ jndaa, jo' jo' nquii tsaⁿjndii. Ndo' xuee na jnda tmaⁿ ntjom na ty'ecatyje naⁿntjom, jo' jo' xuee na cwintycwii tsjoomnancue. Joo naⁿntjom na ty'ecatyje lqueeⁿ, jo' jo' ángeles cwentaa' Ty'ooots'om. ⁴⁰ Ndo' cha'xjeⁿ l'a naⁿntjom cantsaa' jnda lqueeⁿ jndaa na nlcona' quii' chom,

maluua' matseijomna' na nluui xuee quia na cwin-tycwii tsjoomnancue. ⁴¹ Ee ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee njñōōⁿya ángeles cwentaya na nntjeii'ndyōna nn'aⁿ na wi'ndye ñequio nn'aⁿ na cwila'jndō' n'om nc'iaa na cal'a naⁿñeeⁿ natia. ⁴² Ndo' ángeles nntuee'na naⁿñeeⁿ naquii' chom b'io. Jo' jo' nndyuee naⁿñeeⁿ ndo' nnteinquiena ndei'n'omna na wi' cwitjoomna. ⁴³ Saa nn'aⁿ na cwila'candaa'ndye cha'xjeⁿ na matsa'ntjom Ty'oōts'om, nts'aana' na caxueendyena cha'na xuee nnom ñe'quioom'. 'Ñeeⁿ juu na niom lue' n'om lua'qui na ndii, candii.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ s'om na wanty'iu quii' tyuua

⁴⁴ Juu na matsa'ntjom Ty'oōts'om matseijomna' cha'na castom na ñjom s'om cajaⁿ na wanty'iuna' quii' tyuua. Ljeii cwii ts'aⁿ castom'ñeeⁿ saa tanty'iunnaaⁿ juuna'. Tjaaⁿ na jeeⁿ neiiⁿeⁿ, tjacajnaaⁿ cha'tso 'naaⁿaⁿ na niom. Jnda chii seijnaaⁿ tyuua'ñeeⁿ yuu na ndii' castom.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ ta' perla

⁴⁵ Juu na matsa'ntjom Ty'oōts'om mati matseijomna' cha'na cwii ts'aⁿ na matseijnda ndo' ma-jndaā ta' na ñequii'cheⁿ mal'ueeⁿ ta' perlas na yati. ⁴⁶ Quia na ljeiiⁿ cwii ta' perla na jeeⁿcheⁿ ndyaa' ya ndo' jndana', tja tsaⁿñeeⁿ tjacajnaaⁿ cha'tso 'naaⁿaⁿ, jnda chii seijnaaⁿ ta' perla'ñeeⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ tsqui'

⁴⁷ Juu na matsa'ntjom Ty'oōts'om mati matseijomna' cha'na cwii tsqui' t'maⁿ na tuee' nn'aⁿ ts'om ndaaluee. Jndye nnom calcaa

matseit'uena'. ⁴⁸ Quia na jnda too' tsqui' na ñjomndye calcaa, 'oocantyjaandye nn'aⁿ juuna' tyuaatcwii. Meindyuaandyena, cwitjeii'ndyena calcaa na yati. Cwitiomna jooyo' n'om lquiee saa calcaa na cwantindyo cwityeⁿquiee'na jooyo'. ⁴⁹ Malaa'ti' nnts'aana' xuee quia na cwintycwii tsjoomnancue. Nñequiocue ángeles na nntjeii'ndyena nn'aⁿ na wi'ndye quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja na maty'iomyana'. ⁵⁰ Ndo' nntioomna nn'aⁿ na wi'ndye naquii' chom b'io. Jo' jo' nndyuee naⁿñeeⁿ ndo' nnteinquiena ndei'n'omna na wi' cwitjoomna.

Jeeⁿ jnda la'xmaⁿ ñ'oom xco ñequio ñ'oom tquie

⁵¹ Quia jo' tax'ee Jesús ndaa jā nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê, tsoom:

—¿Aa cwila'noⁿyo' cha'tso ñ'oommeiⁿ'?

T'oo^yâ nnoom, l'uuyâ:

—Mayuu', Ta, macwila'no^oⁿâ.

⁵² Quia jo' tsoom ndaa^yâ:

—Je' jnda jla'noⁿyo' ljo' ñe'cat'mooⁿ ñ'oom tjañoom'meiⁿ'. Nndye'yo' nntsjo^o, ticwii cwii ts'aⁿ na jnda teijndo' ts'om chiuu t'maⁿ ljeii na tqeⁿ Moisés ndo' mati jnda sei'noⁿ cantyja 'naaⁿ juu na matsa'ntjom Ty'oots'om, tsaⁿñeeⁿ matseijomna' jom cha'na ts'aⁿ na cwiluiitquieñe cwii w'aa. Ee ts'aⁿ na cwiluiitquieñe matseil'uee'ñê 'naⁿ na tqeie ndo' matseitjoom 'naⁿ na xco. Quia jo' meiⁿquia xjeⁿ na macaⁿna' cwii nmeiⁿ' mawaac'eena' na nleil'uee'ñê.

*Tja Jesús tsjoom Nazaret
(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)*

⁵³ Quia na jnda seineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ na tjañoom', jlueeⁿeⁿ jo' jo'. ⁵⁴ Tjalcweeⁿeⁿ ndyuaa tsjom'm. Jo' jo' tyotseineiⁿ ndaa nn'aⁿ naquii' wats'om. Ndo' cha'tsondye nn'aⁿ jeeⁿ tjawee' n'omna ñ'oom na seineiⁿ. Tyoluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ! ¿chiiu s'aayom na jeeⁿ jndo' ts'oom? Ndo' ¿yuu jnaⁿ najneiⁿ na mach'eeⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na tyoonty'iaaya? ⁵⁵ ¿Aa nchii tsaⁿm'aaⁿ jnda ts'aⁿ na macuuñe n'oom? Ndo' ¿aa nchii tsoñeeⁿ jndyu María? Ndo' ntyjeeⁿ, ¿aa nchii Jacobo, José, Simón ñequio Judas? ⁵⁶ Ndo' mati ntyjeeⁿ na yolcu m'aⁿna quii'ntaaⁿya. Quia jo' ¿chiiu waa na jeeⁿ jndo' ts'oom ndo' cwe' ts'aⁿ tsjoom ñjaaⁿ jom?

⁵⁷ Cwe' jo' ticalañ'oom'ndyena Jesús. Jo' chii tsoom ndaana:

—Meiⁿquiayuucheⁿ na wjaa cwii profeta, nla't'maaⁿndye nn'aⁿ jom. Saa joo nn'aⁿ ndyuaaⁿaⁿ ñequio nn'aⁿ waⁿaⁿ, xocala't'maaⁿndyena jom.

⁵⁸ Ndo' tijndye ts'iaaⁿ t'maⁿ s'aaⁿ jo' jo', nc'e na ticala'yu' naⁿñeeⁿ ñ'eⁿñê.

14

Tue' Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ
(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

¹ Majoo ncuee'ñeeⁿ tyom'aaⁿ Herodes ts'iaaⁿ ts'ondaa Galilea. Jñeeⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ jndye nnom ts'iaaⁿ t'maⁿ na mach'ee Jesús. ² Tsoom ndaa nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê:

—Tsaⁿm'aaⁿ, maxjeⁿ Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Jnda wando'xcoom jo' chii cwiwitquioo' ts'iaaⁿ t'maⁿ na mach'eeⁿ.

3-4 Ee luaa waa na tuii. Herodes tyom'aaⁿ ñequio Herodías, scuu' tyjeeⁿ Felipe. Ndo' tso Juan nnoom na ticaty'iomzana' na m'aaⁿ ñ'eⁿ scuu' tyjeeⁿ. Jo' chii sa'ntjoom na cala'tyeⁿna Juan, catuee'na juu w'aancjo.

5 Ndo' Herodes, meiiⁿ na ñe'catseicueⁿeⁿ Juan saa nquiaⁿaⁿ nn'aⁿ. Ee jndye nn'aⁿ nquiuna na Juan cwiluiiñe ts'aⁿ na mañequiaa ñ'oom' Ty'ooots'om. 6 Quia na jla't'maaⁿndye nn'aⁿ na tuee' xueechuu' Herodes, quia jo' yuscundyua jnda Herodías seijnom jo ndaa nn'aⁿ. Ndo' Herodes jeeⁿ tjawee' ts'oom cantyja na nty'iaaⁿaⁿ. 7 Tjoom'm ñ'omtyeⁿ cjoom'm na tsoom nnom yuscundyua'ñeeⁿ na nñequiaaⁿ meiⁿquia ljo' na nlcaⁿ nnoom. 8 Ndo' yuscundyua'ñeeⁿ seijndo' tsoñeeⁿ ts'oom na caaⁿ xqueⁿ Juan. Quia jo' tsoom nnom Herodes:

—Luaa macaⁿa. Quiaa' cwii xio ñjaaⁿ na njom xqueⁿ Juan, tsaⁿ na ñeseits'oomñe nn'aⁿ.

9 Ndo' na luaa' tsoom, seichjoo'na' ts'om Herodes, saa cwe' nc'e ñ'omtyeⁿ na tjoom'm nacjoom'm ndo' nc'e na ndyecheⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, jo' chii tsoom na quiana ljo' na macaⁿ yuscundyua'ñeeⁿ. 10 Quia jo' sa'ntjoom na cjaacan^on xtyo' Juan naquii' w'aancjo. 11 Jnda tuii na ljo', jndyoñ'oom ts'aⁿ xqueⁿ Juan na njomna' ts'om xio. Chii tquiaa juuna' nnom yuscundyua'ñeeⁿ ndo' jom tjañ'oom jo' na m'aaⁿ tsoñeeⁿ.

12 Jnda jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na tyoñequiaa Juan tquie'cañomna, ty'eñ'omna sei'ts'o 'naaⁿaⁿ. Ty'ecaty'iuuna jom, jnda chii ty'ela'candiina Jesús ñ'oommeiⁿ.

*Tquiaa Jesús na tcwa' 'om meiⁿ naⁿnom
(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)*

¹³ Jnda na jndii Jesús na jnda tue' Juan, jluee^{n'eⁿ} jo', tuooⁿ ts'om w'aandaa ñ^{eⁿ} já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ^{eⁿ}ñê. Saayâ cwii joo yuu na tjaa'naⁿ nn'aⁿ. Quia jliu nn'aⁿ na jnda tja Jesús na nncwity'ioom ndaaluee, quia jo' jlui'na njoomna, ty'eca'na, ty'enquiandyena 'ndyoo ndaaluee na ty'entyjona naxee^{n'eⁿ}. ¹⁴ Quia na jnda jluii'ñe w'aandaa ts'om ndaaluee, ljeii Jesús na teijndyendye nn'aⁿ jnda tquie'cañom jo' jo'. Tioo na jeeⁿ wi' ts'oom joona. Sein'maaⁿ nn'aⁿwii na tquriochona. ¹⁵ Quia na jnda tmaaⁿ, já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ^{eⁿ}ñê saantyjaa'â jom, l'uuyâ nnoom:

—Jnda tmaaⁿ je' ndo' yuu na m'aaⁿya ñjaaⁿñe cwe' jnda. Cajñom' naⁿm'aⁿ na c'oona njoom nch'u na ndyoo' na nla'jndana na nlcwa'na.

¹⁶ Tso Jesús ndaayâ:

—Meiⁿ tica'na' na nnc'oona. 'O quia'yo' na nlcwa'na.

¹⁷ T'ooⁿyâ nnoom, l'uuyâ:

—Tjaa'naⁿ na cwilei'ñ'ooⁿyâ ñjaaⁿ, macanda ñe'om taⁿ tyoo' ñequio we catscaa.

¹⁸ Tsoom ndaayâ:

—Quiocho'yo' joona' ñjaaⁿñe.

¹⁹ Sa'ntjoom na cwindyuaandye nn'aⁿ nacjoo' jnda nch'u. Quia jo' t'ueeⁿ 'om taⁿ tyoo' ñequio we catscaa'ñeeⁿ, nty'iaaⁿaⁿ cañoom'luee ndo' tquiaaⁿ na quian'l'uaa' Ty'oots'om cantyja 'naaⁿ joona'. Jnda chii tyjeeⁿ ndo' tquiaaⁿ joona' ndaã já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ^{eⁿ}ñê. Ndo' já tquiaayâ joona' ndaã nn'aⁿ na jndyendye. ²⁰ Ndo'

cha'tsondye nn'aⁿ na jndyendye tcwa' tjacjoo. Jnda chii jla'tjooⁿyâ ntaⁿl ntyoo' ñequio calcaa na 'ndiina'. Too' canchoo'we tsquiee. ²¹ Nn'aⁿ na tcwa' tue'ntyjô cha'na 'om meiⁿ naⁿnom, meiⁿ tîcatu'nchondye naⁿlcu ñequio yocanch'u.

Tjacaá Jesús nnom ndaaluee
(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²² Jnda tuii na luaa' jñom Jesús já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê na cuonndaa'â ts'om w'aandaa, na cwity'ioo'jndyaayâ na nntsquiaayâ xndyaa' ndaaluee. Saa jom ljoo'ñetyeeⁿ na njñoom nn'aⁿ na jndyendye. ²³ Ndo' jnda na jñoom naⁿñeeⁿ na c'oolcwee'na, quia jo' tjawaaⁿ cwii ta na ñenqueⁿ na nntseineiⁿ nnom Ty'oots'om. Quia tjawijaaⁿ ndicwaⁿ m'aaⁿñê jo' jo' na ñenqueⁿ. ²⁴ Ndo' w'aandaa na ñjomndyô jnda tuee' xcwe na wjaana' saa leicjaana' ee na jndei maqui'ljoo nmoⁿ ndo' matseilcwe'tya' jndye juuna'. ²⁵ S'aana' cha'na ñequiee na cwitsjoom jndyotseicandyoo'ñe Jesús na m'aaⁿyâ, jndyocaⁿ nnom ndaaluee. ²⁶ Quia na nty'iaayâ na mandyocaⁿ nnoom ndaaluee, jeeⁿ ndyaa' tyuaayâ. Jlaxuaayâ na nquiaayâ, l'uuyâ:

—Jeeⁿ sa, jndii luaa'.

²⁷ Saa mañoom' t'maⁿ Jesús já, tsoom:

—C'om' t'maaⁿndyo' n'om'yo'. Maja luaa.

²⁸ Ndo' t'ô Pedro 'ndyoo Jesús, tsoom:

—Ta, xeⁿ na manncu'ti', cwe' catsu' na cjoça nnom ndaatioo na jocatjomndyô 'u.

²⁹ Tso Jesús nnoom:

—Candyo'.

Jo' chii jlui' Pedro ts'om w'aandaa, toon^o na mawjaacaⁿ nom ndaatioo na mawjaacatjomñê Jesús. ³⁰ Saã quia na nty'iaaⁿ na jeeⁿ jndei m'aaⁿ jndye, s'aana' na nquiaⁿ. Jnaⁿ na' na nchjeeñena' jom. Quia jo' seixuaⁿ, tsoom:

—Ta, cwji'n'maaⁿndyu' ja.

³¹ Mañoom' seicjaa l'o Jesús jom, tsoom nom:

—'U re, cwa tit'maⁿ matsei'yu'ya' ts'om', ¿chiuu na tiñecwii matsei'tiuu'?

³² Ndo' quia jnda tuona ts'om w'aandaa, mañoom' teicheⁿ jndye. ³³ Ndo' ja na maxjeⁿ ñjomndyô ts'om w'aandaa'ñeeⁿ taa'â cantyaayâ, jla't'maaⁿndyô jom. L'uuyâ noom:

—'U mayuu'cheⁿ cwiluiindyu' Jnda Ty'oots'om.

*Sein'maⁿ Jesús nn'aⁿwii ndyuaa Genesaret
(Mr. 6:53-56)*

³⁴ Quia na jnda tei'ty'ioo'â, jlui'â ndyuaa Genesaret. ³⁵ Jnda na ta'jnaaⁿ nn'aⁿ ndyuaa'ñeeⁿ jom, jla'cwanomna ñ'oom cha'waa ndiocheⁿ ndyuaa'ñeeⁿ. Ndo' tquiocho nn'aⁿ cha'tso nn'aⁿwii na m'aaⁿ. ³⁶ Tyola'ty'oondyena noom na ñnequiaaⁿ ñ'oom'm na nnt'uena meiiⁿ cwe' ndyoo liaⁿ. Ee ticwii cwii ts'aⁿ na tyenquiuu' liaⁿ, n'maⁿ.

15

*Waa na mach'eena' na cwajndii naquii' ts'om
ts'aⁿ
(Mr. 7:1-23)*

¹ Quia jo' cwanti nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, jnaⁿ na Jerusalén, tquie'cañomna Jesús. Ta'x'eena noom:

2 —Nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'oom na mañequiaa', ¿chiiu na cwiwincje'na ñ'oom na tqueⁿ welooya ndaaya? Queⁿ cwenta tiquindyuu'na quia na nlcwa'na.

3 Ndo' t'o Jesús ndaana, tsoom:

—Ndo' 'o je', ¿chiiu na cwiwincje'yo' ñ'oom na sa'ntjom Ty'oots'om cwe' ñe'catsantjjo'yo' ñ'oom na tqueⁿ lotyaaya? 4 Ee ñ'oom' Ty'oots'om luaa matsona': “Catseit'maaⁿndyu' tsotye' ñ'eⁿ tso'ndyo'.” Ndo' matsotina': “Ñeeⁿ juu na matso ñ'oom wi' nacjoo' tsotye, tsondyee tsaⁿñeeⁿ matsona' na maxjeⁿ cala'cuee' nn'aⁿ juu.” 5 Saa 'o cwindu'yo'yo' na wanaaⁿ na nntso ts'aⁿ nnom tsotyeⁿ, tsoñeeⁿ: “Catseit'maⁿ ts'om', taxocandaa nnteijndeiya 'u 'naⁿ na tjoondyu', ee cha'tso na matseixmaⁿya jnda tquaaⁿya joona' cwentaa' Ty'oots'om.” 6 Ndo' na luaa' cwila'tiuu'yo' jo' chii cwit'moⁿ'yo' tacaⁿna' na nntseit'maaⁿñe ts'aⁿ tsotyeⁿ, tsoñeeⁿ. Cwil'a'yo' na tajndei ñ'oom' Ty'oots'om ee na cwila't'maaⁿndyo'ti'yo' ñ'oom na tqueⁿ lotye'yo'. 7 'O nn'aⁿ na we waa na cwil'a'yo', jeeⁿ xcwe m'aaⁿ ñ'oom na tyoñequiaa profeta Isaías cantyja 'na'yo'. Luaa matsona':

8 Naⁿm'aⁿ cwe' ñequio ntjaⁿndyueena cwila't'maaⁿndyena ja, saa t'maⁿ waa na tixcwee' n'omna ñ'eⁿndyo.

9 Cwe' ts'iaaⁿndyo na cwila't'maaⁿndyena ja, ee cwit'mooⁿna ñ'oom na cwe' cwil'ueendye nn'aⁿ, tachii ñ'oomya.

10 Quia jo' t'maⁿ Jesús nn'aⁿ na jndyendye, tsoom:

—Candy'e'yo' ñ'oom na nntsjoⁿndo' cala'noⁿ'yo'.

11 Nantquie na macwa' ts'aⁿ, xocats'aana' na

til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om. Saa ñ'oom na matseineiⁿ ts'aⁿ, joona' cwil'ana' na til'ueñe ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om.

¹² Quia jo' jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús, saantyyaa'â jom, l'uuyâ nnoom:

—¿Aa ntyji' quia na jndye nn'aⁿ fariseos ñ'oom na tsu' luaa', s'aana' na ticjaawee' n'omna?

¹³ T'ooⁿ ndaayâ cwii ñ'oom tjañoom', tsoom:

—Tsootyaya na m'aaⁿ cañoom'luee, ticwii cwii ts'oom ntjom na nchii nqueⁿ tcoom'm, maxjeⁿ nnqueeⁿ juuna'. ¹⁴ Jo' chii ca'ndye'yo' naⁿm'aⁿl'. Ee matseijomna' joona cha'na naⁿnchjaaⁿ na cwit'mooⁿna nato ndaa ntyjenchjaaⁿna. Ndo' manquiu'yo' tsaⁿnchjaaⁿl' quia na wjaañ'oom tyjenchjaaⁿaⁿ, wendyena nntiomna' tsue'tsjoom.

¹⁵ Quia jo' tso Pedro nnom Jesús:

—Ca'moⁿl' ndaayâ ljo' ñecatso ñ'oom tjañoom'waa'.

¹⁶ T'o Jesús nnom, matsoom:

—¿Aa mati 'o ndicwaⁿ tjoocheⁿ na nla'noⁿ'yo'?

¹⁷ Aa ticaliu'yo' na cha'tso nantquie na macwa' ts'aⁿ, cwi'oocuena' ts'om tsiaa' nchii naquii' ts'om. Ndo' jnda chii nntei' juuna'. ¹⁸ Saa ñ'oom na matseineiⁿ ts'aⁿ cwinaaⁿl' naquii' ts'om, ndo' joona' cwil'ana' na tilju'ñe jo nnom Ty'oots'om. ¹⁹ Ee naquii' ts'om ts'aⁿ cwinaaⁿl' ñ'oom na tia na matseitiuu na nntseicueⁿeⁿ x'iaaⁿl'aⁿ, na nnc'oomyaaⁿ ñequio cwicheⁿ ts'aⁿ, oo na nnc'oomyaaⁿ ñequio s'andyua oo scundyua, oo na nnch'ueeⁿ 'naaⁿl' ts'aⁿ, oo na nntseineiⁿ cantu oo ñ'oom jnaaⁿl'. ²⁰ Cha'tso nmeiⁿl' cwil'ana' na tilju' naquii' ts'om ts'aⁿ jo nnom Ty'oots'om. Saa na nlcwa' ts'aⁿ na cwe' na ticañoom'm cha'xjeⁿ ñ'oom na cwiqueⁿ

nn'aⁿ fariseos, xocatsei'ndaa'na' jom jo nnom Ty'o^ots'om.

*Cwii yuscu na nchii ts'aⁿ judío sei^yu' ñequio Jesús
(Mr. 7:24-30)*

²¹ Quia jo' jlui' Jesús jo' jo' ndi ñ'aa^{nyâ} ñ'eⁿñê, tjaaⁿ jo ndyuaa tsjoom Tiro ñ'eⁿ Sidón. ²² Ndo' cwii yuscu tsjaaⁿ nn'aⁿ cananita na mac'eⁿ ndyuaa'ñeeⁿ jndyotseicandyoo'ñê na m'aaⁿ Jesús, c'uaa seineiiⁿ, seity'ooñê tsoom:

—'U Ta, na cwiluiindy^y' tsjaaⁿ David na jndyowicanty^{joo}', c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndy^o. M'aaⁿ nomjndaaya na jeeⁿ cwajndii matjoom. Maleiñ'oom jndy^etia jom.

²³ Saa Jesús meiⁿcwii ñ'oom tic'o^oⁿ. Quia jo' já saanty^{jaa}'â jom, jla'ty'o^ondy^o nnoom, l'uuyâ:

—Cwa cajñom' yuscum'aaⁿl, ee jeeⁿ c'uaa 'ñom ndyonty^{joo}ⁿ nanqua^{aa}ⁿl'a.

²⁴ Quia jo' tso Jesús:

—Macand^a na m'aⁿ nn'aⁿ ndyuaa Israel na jñom Ty'o^ots'om ja. Ee joona cwiluiindyena cha'cwijom canmaⁿ na jnd^a tsuundye.

²⁵ Ndo' tyje'cañoom yuscu'ñeeⁿ jom, tco' xtye jo nnoom, tsó:

—Jeeⁿ 'u Ta, cateijndei' ja.

²⁶ Saa t'o^oⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ, tsoom:

—Ticatsona' na nncwji' ts'aⁿ tyoo' cwentaa yocanch'u ndo' nncju'yom juuna' ndaa^{aa} calue' nch'u.

²⁷ Tso yuscu'ñeeⁿ nnoom:

—Mayuu' Ta, saa meiiⁿ na ljo', cwicwa' calue' nch'u nacajnda^{aa} na cwiquiaa nacjee' mei'sa 'naaⁿl nty'oyo'.

²⁸ Quia jo' t'o^oⁿ nnom yuscu'ñeeⁿ, tsoom:

—U yuscu, t'maⁿ waa na matsei'yua'ya' ts'om'.
Cats'aana' cha'xjeⁿ na l'ue ts'om'.

Ndo' xjeⁿñeeⁿ mañoom' n'maⁿ nomjnda
yuscu'ñeeⁿ.

Sein'maⁿ Jesús jndye nn'aⁿwii

²⁹ Jnda jlui' Jesús jo' jo' ndi ñ'aaⁿnyâ ñ'eⁿñê, tjaaⁿ
'ndyoo 'ndyoo ndaaluee Galilea. Tjawaaⁿ cwii
ta, tjacjom jo' jo'. ³⁰ Ndo' tquie'cañom jndyendye
nn'aⁿ na m'aaⁿ. Tquiochona nt'om nn'aⁿ na ntjeiⁿ
nc'ee', nn'aⁿ nchjaaⁿ, nn'aⁿ na tileicala'neiⁿ, nn'aⁿ
na ticandaaⁿndye ndo' ñequio jndye nt'omcheⁿ
nn'aⁿwii. Tyotsa'na nn'aⁿwii'ñeeⁿ nacañoom'
Jesús, ndo' sein'maaⁿ naⁿñeeⁿ. ³¹ Jndyendye nn'aⁿ
nty'iaana na cwila'neiⁿ nn'aⁿ na tileicala'neiⁿ, ndo'
tco'yana' nn'aⁿ na ticandaaⁿndye, ndo' cwi'ooca'
nn'aⁿ na ntjeiⁿ nc'ee', ndo' ya cwinty'iaa nn'aⁿ na
nchjaaⁿ. Jo' chii s'aana' na jeeⁿ tjawee' n'omna.
To'na na tyola't'maaⁿndyena nquii Ty'o^ots'om na
cwila't'maaⁿndye nn'aⁿ Israel.

*Tquiaa Jesús na tcwa' ñequiee meiⁿ naⁿnom
(Mr. 8:1-10)*

³² Quia jo' t'maⁿ Jesús jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô
ñ'eⁿñê. Tsoom ndaayâ:

—Jeeⁿ wi' ts'o^onya tmaaⁿ nn'aⁿm'aⁿl, ee jnda
ndyee xuee na m'aⁿna ñ'eⁿndyô ndo' tatjaa'naⁿ ljo'
cwii cwilei'ñ'omtina na nlcwa'na. Tical'ue ts'o^o
na njñooⁿ joona na c'oona l'aana na ñe'jndo'na,
tints'aana' na tajndeiⁿ n'omna na 'oona nato.

³³ Quia jo' l'uuyâ nnoom:

—Ñjaaⁿñe m'aaⁿya jo jndaⁿ tjaa'naⁿ yuu ya nliu-
uyâ nantquie na jndye na nndaⁿ nncjaacjoo nn'aⁿ
na jndyendye.

34 Tax'ee Jesús ndaayâ:

—¿Cwanti tyoo' cwilei'ñ'om'yo'?

T'oōyâ nnoom, l'uuyâ:

—Ntquiee' taⁿ tyoo' ndo' ñ'eⁿ cwantindye calcaa nch'u.

35 Quia jo' sa'ntjoom na cwindyuaandye nn'aⁿ nomtyuaa. 36 To'ñoom ntyoo'ñeeⁿ ñequio calcaa ndo' tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'ōots'om cantyja 'naaⁿna'. Jndā jo' tyjeeⁿ ndo' tquiaaⁿ joona' ndaayâ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Ndo' jâ t'ōōyâ joona' ndāā cha'tsondye nn'aⁿ. 37 Cha'tsondye naⁿñeeⁿ tcwa'tjacjoona. Ndo' jla'catoo'â ntquiee' tsquiee ñequio ntaⁿ ntyoo' ñequio calcaa na 'ndiicheⁿna'. 38 Nn'aⁿ na tcwa' quia jo' tuee' cha'na ñequiee meiⁿ naⁿnom. Meiⁿ tîcatu'nchondye naⁿlcu ñequio yocanch'u. 39 Quia na jndā t'maⁿ Jesús nn'aⁿ ee mana cwitoⁿndyena, quia jo' tuooⁿ ts'om w'aandaa. Saayâ, squiaayâ ndyuaa Magdala.

16

Cats'aa Jesús cwii 'naaⁿ na cwe' ts'aⁿ xocandāa nnts'aa

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

1 Nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos tquie'cañomna na m'aaⁿ Jesús. Ñe'cal'ana xjeⁿ jom, jo' na taⁿna nnoom na cats'aaⁿ cwii 'naaⁿ na nnty'iaana na m'mooⁿna' na Ty'ōots'om jñom jom.

2 Sāa t'ō Jesús ndāā naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Quia na jndā tmaaⁿ cwinty'ia'yo' na jeeⁿ tmaaⁿ nchquiu, cwindu'yo': “Matseinmaaⁿñeyana'.”

3 Ndo' quia na cwitsjoom cwinty'ia'yo' na jeeⁿ neiⁿncoo' nchquiu 'ndaa, cwindu'yo': “Je' maxjeⁿ nncua'.” 'O nn'aⁿ na tiñecwii m'aaⁿ n'om'yo',

jeeⁿ ya cwila'noⁿ'yo' 'naaⁿ na cwit'mooⁿ nchquiu na m'aⁿ tsjo'luee saa tileicala'noⁿ'yo' ljo' cwii ndyoch'eetina' cantya na cwit'mooⁿ ts'iaaⁿ t'maⁿ na cwinty'ia'yo' na mats'aa. ⁴ Nn'aⁿ na m'aⁿ je' jeeⁿ tia nn'aⁿndye, jnda 'ndyena Ty'oots'om saa meiiⁿ na ljo', cwitaⁿna cwii 'naaⁿ t'maⁿ na ñe'canty'iaana. Saa xonquiaya na nnty'iaana cwii 'naaⁿ na t'maⁿ. Macanda cala'noⁿ'na ljo' ñe'ca'moⁿ'na' juu na tjom Jonás.

Mana tjaaⁿ, ñeeⁿ joona.

Ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos
(Mr. 8:14-21)

⁵ Quia jo' saanndaa'â cwiicheⁿ xndyaa' ndaaluee. Ndo' quia na squiaayâ jo' jo' ñ'eⁿ Jesús jliuuyâ na tjaa'naⁿ nantquie cañ'eⁿ, jnda tsuu' n'ooⁿyâ juuna'. ⁶ Tso Jesús ndaayâ:

—C'omc'eendyo' na cal'a'yo' cwenta cantya 'naaⁿ ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

⁷ Ndo' jâ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê too'â na cwilanaaⁿ cheⁿncjooyâ. L'uuyâ:

—Macwjeeⁿeⁿ ñ'oomwaa' ndaaya nc'e na tjaa'naⁿ tyoo' cwilei'ñ'ooⁿya.

⁸ Ndo' sei'noⁿ' Jesús na m'aaⁿ n'ooⁿyâ cantya 'naaⁿ tyoo' ñ'eⁿ ndaaljo'. Tsoom ndaayâ:

—O nn'aⁿ na tit'maⁿ cwila'yuya n'om'yo', ¿chiiu na jeeⁿ jndye m'aaⁿ n'om'yo' na tjaa'naⁿ tyoo' cwilei'ñ'om'yo'? ⁹ ¿Aa maxjeⁿ ticala'noⁿ'yo' ñ'oom na tsjoø luaa'? ¿Aa ticjaañjoom' n'om'yo' 'om taⁿ tyoo'ñeeⁿ na tyjaya na tcwa' 'om meⁿ nn'aⁿ, ndo' na jndye tsquiee tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'? ¹⁰ Ndo' ¿aa meⁿ ticjaañjoom'

n'om'yo' cwiicheⁿ ntquiee' taⁿ tyoo' na tyjaya na tcwa' ñequiee meiⁿ nn'aⁿ, ndo' mati lojoo tsquiee ntaⁿ tyoo' jla'we'yo' na seicwaljoo'na'? Nndā nnts'aa na nleijndaa' nantquie na nlcwa'yo'.

¹¹ Jo' chii ¿chiiu na tiqueⁿ'yo' cwenta na nchii matseinaⁿya cantyja 'naaⁿ tyoo'? Ja tsjoo na cal'a'yo' cwenta cantyja 'naaⁿ ndaaljo' 'naaⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

¹² Quia ljo'cheⁿ jla'nooⁿâ na nchii cantyja 'naaⁿ ndaaljo' na cwiluii tyoo' na cal'aayâ cwenta, sā tañe'quiandyô cantyja 'naaⁿ ñ'oom na cwit'mooⁿ nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ saduceos.

*Macwji'yuu'ñe Pedro na Jesús cwiluiiñê Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)*

¹³ Quia jo' tja Jesús ndaatyuaa tsjoom Cesarea Filipino. Jnda squiaayâ jo' jo' tax'eeⁿ ndaā jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eñê, tsoom:

—Ja na cwiluiindyô ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee ¿'ñeeⁿ cwilue nn'aⁿ na cwiluiindyô?

¹⁴ T'oōyâ nnoom l'uuyâ:

—M'aⁿ nn'aⁿ na cwilue na 'u Juan, ts'aⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ. Ndo' nt'om cwilue Elías 'u, nt'om cwilue na Jeremías oo cwiicheⁿ profeta.

¹⁵ Tso Jesús ndaāyâ:

—Ndo' 'o je', ¿'ñeeⁿ cwindu'yo' na cwiluiindyô?

¹⁶ T'oō Simón Pedro nnoom, tso:

—'U cwiluiindyu' nquii Cristo, Jnda Ty'oōts'om na wando'.

¹⁷ Tso Jesús nnom:

—'U Simón, jnda Jonás, t'maⁿ waa na matio'naaⁿñe Ty'oōts'om 'u na luaa' matsei'noⁿ. Ee nchii cwe' ts'aⁿ na t'moⁿ ñ'oommeiⁿ njom'. Nquii

Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee tquiaaⁿ na matsei'noⁿ cantyja 'naⁿya. ¹⁸ Mati matsjoo njom' na 'u jndyu' Pedro, ñ'oom na ma'moⁿna' tsjo'. Nacjoo' juu tsjo'waañe nlquaaⁿya tmaaⁿ nn'aⁿ na macwjii'ndyo cwentaya. Ndo' meiⁿ naⁿjndii na m'aⁿ quii' b'io na jeeⁿ jnda cwila'xmaⁿna, xocanaⁿjndana nacjoo' tmaaⁿ nn'aⁿ na cwjii'ndyo cwentaya. ¹⁹ Ja ñeⁿquiaya na t'maⁿ nntseixmaⁿ quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ nqueⁿ na matsaⁿntjoom cañoom'luee. Ñ'oom na nntsu' na ticaty'iomna' na cal'a nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoom-nancuewaa, ñ'oom'ñeeⁿ nntseix'iaa'ñena' ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'oⁿots'om. Ndo' ñ'oom na nntsu' na wanaaⁿ na cal'a nn'aⁿ mati nntseix'iaa'ñena' ñequio juu ñ'oom na ntyjii Ty'oⁿots'om.

²⁰ Quia jo' Jesús tqueⁿtyeeⁿ ñ'oom ndaayâ na meiⁿcwii nnom ts'aⁿ ticat'mooⁿya na jom cwilui-iñê Cristo.

Matseicandii Jesús cantyja na nncueeⁿeⁿ

(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)

²¹ Xjeⁿñeeⁿ to' Jesús na ma'mooⁿ ndaa já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê na jndei'na' na nncjaⁿ Jerusalén. Jo' jo' t'maⁿ nawi' nntjoom nl'a nn'aⁿ na cwiluiitquiendye, ñequio ntyee na cwiluiitquiendye, ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Naⁿñeeⁿ nla'cuee'na jom, saa xuee jnda ndyee nncwando'xcoom. ²² Quia jo' tjañ'oom Pedro Jesús cwii ntyja, toⁿoⁿ na matsoom nnom na ticatsaⁿntjomna' na nntjom na luaa'. Tsoom:

—Tijoom quiaa Ty'oⁿots'om na nntjom' na luaa'. Tixoquiaaⁿ na nluii naljo'.

²³ Teiqueⁿ Jesús tsoom nnom Pedro:

—Quindyoo' nacañomya 'u Satanás. Ñe'catseitsa' ja. 'U ñe'catsei'nnda' ts'oo'nyaa ee ñ'oom na matsei'tiuu' jna'na' cwe' cantyja na cwila'tiuu nn'a'n, nchii cha'xje'n na l'ue ts'om Ty'ooots'om.

²⁴ Jnda chii tso Jesús ndaayâ:

—Mei'ncwi'ñee'che' ts'a'n na l'ue ts'om na nncw'aa'ñe ja, cwji'ñê ljo' na matseitiuu nque'n. Caljoya ts'oom nawi' na matjoom meii'n cuee'n'e'n. Ndo' candyontyjoon cantyja na mats'aa. ²⁵ Ee mei'ncwi'ñee'che' ts'a'n na mañequiaañe na catjom ljo' na nntjom, nc'e na m'aa'n cantyja 'na'ya, tsa'ñee'n nlui'n'maa'ñê. Ndo' mei'ncwi'ñee'che' ts'a'n na mal'uee'ñe che'nquii chiuu nlui'n'maa'ñe, majo'to jo' nntsuuñe. ²⁶ Meii'n cha'waa tsjoomnancue cuaana' cwentaa' ts'a'n saq yuu waa na mateijndeina' tsa'ñee'n ee xoc'ona' ñ'e'nê na ticatsuu añmaa'a'n. Ndo' ¿aa ndaa nntioml'ua ts'a'n na nlui'n'maa'ñe añmaa'a'n? ¿Cwaan ndaa? ²⁷ Ja na cwiluiindyo ts'a'n na jna' cañoom'luee nncwjacañoonnda'a tsjoomnancue ñequio ángeles cwentaa' Tsotyaya. Quia ljo' nntseit'maa'ñena' ja cha'xje'n na matseit'maa'ñena' nquii Tsotyaya. Ndo' nnts'aa na nnc'o'ñom ticwii cwii ts'a'n cantyjati na ñes'aa, aa na ya, aa na tis'a. ²⁸ Ñ'oom na mayuu' matsjoo ndaa'yo', mam'a'n nn'a'n ljoone na tixocwjena hasta na jnda nty'iaandaana ja na cwiluiindyo ts'a'n na jna' cañoom'luee na macwjacañoon na nntsa'ntjo'nyaa.

17

*Na seichui'na' Jesús
(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)*

1 Jnda teinom yom xuee, quia jo' tjañ'oom Jesús Pedro ñequio Jacobo ñequio Juan tyjee Jacobo'ñeeⁿ. Tjachom joona cwii sjo nandyee yuu na ñenquieena. 2 Xcwe na cwinty'iaana ndo' seichuii'na' jom jo ndaana. S'aana' na jeeⁿ caxuee nnoom cha'cwijom nnom ñ'quiom'. Ndo' seicwaqueⁿna' liaⁿaⁿ na canchii' cha'na nnty'iaa' ts'aⁿ chom lámpara. 3 Ndo' juu xjeⁿñeeⁿ nacañom'm teitquioo'ndye we nn'aⁿ na ñet'om teiyo, juu Moisés ñ'eⁿ Elías. Cwila'neiⁿna ñ'eⁿñê. 4 Quia jo' tso Pedro nnoom:

—Ta, jeeⁿ ya nquiuuyâ na m'aaⁿyaⁿ ñjaaⁿ. Xeⁿ cjaawee' ts'om', nluii ndyee xquie' ñjaaⁿñe, cwii cwenta' nncu', cwii cwentaa' Moisés ndo' cwiicheⁿ cwentaa' Elías.

5 Ndicwaⁿ matseineiⁿ Pedro ndo' jndyoquioo cwii nchquiu na jeeⁿ canchii' caxuee juuna'. Seicataⁿ'na' joona ndo' teic'uaa na seineiⁿ Ty'o^ots'om naquii' nchquiu'ñeeⁿ, tsoom:

—Luaañe ti'Jndaaya na jeeⁿ candya' ts'o^oya. Cantyja 'naaⁿ jom ñequii'cheⁿ mañequiaana' na neiⁿya. Candye'yo' ñ'oom na matseineiⁿ.

6 Ndyee naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús, jnda na jndyena ñ'oomwaa', ty'eta'nquiona xjeⁿ nomtyuaacheⁿ ee jeeⁿ t'maⁿ jla'catyuendyena. 7 Quia jo' seicandyoo'ñe Jesús nacañoomna. Tyeⁿnquiom'm joona, tsoom ndaana:

—Quicantya'yo'. Talacatyuendyo'.

8 Jlundaandyena. Meiⁿcwii ts'aⁿ tîcantly'iaana macanda ñenquii Jesús.

9 Ndo' yocheⁿ na tquiocuenta sjo'ñeeⁿ, sa'ntjom Jesús joona, tsoom:

—Yocheⁿ na ndicwaⁿ wando'a, ticandu'yo' nnom meiⁿcwii ts'aⁿ 'naⁿ na nty'ia'yo' je'. Ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nnc'ioⁿ ndo' nncwando'xcō, quia ljo'cheⁿ wanaaⁿ na nndu'yo' cantyja na nty'iandaa'yo'.

¹⁰ Quia jo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê, ta'x'eena nnoom, jluena:

—Nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqeⁿ Moisés, cwit'mooⁿna na macaⁿna' na cwjee'jndyee Elías. Ñe'candyayâ ¿chiiu na luaa' cwit'mooⁿna?

¹¹ T'ooⁿ ndaana:

—Mayuu' na mandyocwjee'cañoom Elías, ndo' tseixmaaⁿ na nntseijndaa'ñê cha'tso, ¹² saa can-dye'yo' nntsjoō na jnda tyjee' Elías saa tîcala'noⁿ nn'aⁿ cantyja 'naaⁿaⁿ. L'ana cha'xjeⁿ na l'ue n'omna ñ'eⁿñê. Ndo' malaa'ti' nl'ana ñ'eⁿndyō ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.

¹³ Quia ljo'cheⁿ jla'noⁿna na seineiiⁿ ndaana cantyja 'naaⁿ Juan, tsaⁿ na tyotseits'oomñe nn'aⁿ.

Sein'maⁿ Jesús cwii tyochjoo na cwe' cwiquiooñeto

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴ Quia na jnda tquiennda'na yuu na m'aⁿ nn'aⁿ na jndyendye, jndyotseicandyoo'ñe cwii tsaⁿs'a na m'aaⁿ Jesús. Tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom, tsoom:

¹⁵ —Ta, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿ ti'jndaaya. Ee maleiñ'oom jndyeta jom ndo' jeeⁿ cwajndii matjoom. Jndye ndii' mach'eena' na cwiquiooñe naquii' chom ndo' naquii' ndaa. ¹⁶ Ndo' jndyōñ'oⁿya jom na m'aⁿ nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿndyu' saa tileicandaa na nla'n'maⁿna jom.

¹⁷ T'o Jesús, tsoom ndaayâ:

—O nn'aⁿ na ticalayu'ya n'om'yo', ndo' jeeⁿ tixcwe cwila'tiuu'yo', ¿cwanti yo cwii macaⁿna' na nljoo'ndyo ñ'eⁿndyo' na m'mooⁿtya ndaa'yo'? ¿Cwanti xuee cwii nnda^a nntsei^quii ts'o^onya ñ'eⁿndyo'? Quioñ'om'yo' ti'chjoom'aaⁿ ñjaaⁿñe.

¹⁸ Quia jo' seitia' Jesús jndyeta'ñeeⁿ, jo' chii jlui' naquii' ts'om tyochjoo. Mañoom' n'maⁿ juu.

¹⁹ Jnda tuui na luaa', quia jo' já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê jluii'â cwii ntyja na ñencjo^oyâ ñ'eⁿñê. Ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:

—¿Chiuu na já tîcanda^a nntjeii'â jndyeta'ñeeⁿ?

²⁰ T'o Jesús ndaayâ, tsoom:

—Nc'e na ticala'yuy'ya n'om'yo' jo' chii tîcanda^a l'a'yo'. Saa candye'yo' nntsjo^o, mayuu'cheⁿ meiiⁿ na cachjoo cwilayu'ya n'om'yo' cha'na cachjoo lqueeⁿ mostaza saa mat'maⁿ ts'iaaⁿ nnda^a nl'a'yo'. Meiiⁿ waa cwii na jeeⁿ jndei'na' cwiwinom'yo' hasta matseijomna' cha'na cwii sjondye nquiu'yo', saa nnda^a nl'a'yo'. Nnts'aana' cha'cwijom na ndu'yo' nnom sjowaa': “Quindy^o ñjaaⁿ, cja' la'ñeⁿ”, ndo' nleindyooⁿa'. Ee tjaa'naⁿ cwii na xocanda^a nl'a'yo' xeⁿ na mayuu' cwilayu'ya n'om'yo'. ²¹ Saa cantyja 'naaⁿ jndyetiameiⁿ cwicalui'nc'uaa'ndyena, jo' chii macaⁿna' na catseicwejndo'ñe ts'aⁿ ndo' catseineiⁿ nnom Ty'o^ots'om cha nnda^a nnts'aaⁿ.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿeⁿ

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Ndo' yocheⁿ na tyoma'nooⁿyâ ts'ondaa Galilea, tso Jesús ndaayâ na jom na cwiluiiñê ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, mam'aaⁿ 'ñeeⁿ juu na ñequiaa cwenta jom luee nn'aⁿ. ²³ Ndo'

nla'cuee' nn'aⁿ jom, saa xuee jnda ndyee nñequiaa Ty'oots'om na nncwando'xcoom na tueeⁿeⁿ. Quia na jndyaayâ na luaa', s'aana' na jeeⁿ tia nquiuyuâ.

Tioomna ts'iaaⁿndaana cwentaa' wats'om t'maⁿ

²⁴ Tuee' Jesús tsjoom Capernaum ñequio já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê. Ndo' nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ts'iaaⁿndaana nn'aⁿ judíos cwentaa' wats'om t'maⁿ ty'entyjaa'na Pedro, jluena nnoom:

—Tsaⁿ na ma'moⁿ ndaa'yo', ¿aa tiquitioom s'om ts'iaaⁿnnoom cwentaa' wats'om t'maⁿ?

²⁵ T'o Pedro, matsoom:

—Quitioom ts'iaaⁿnnoom.

Tyoowiquiuu' na tuii na luaa', tjaquiee' Pedro quii' w'aa. Tyuaa'ti to' Jesús na matseineiiⁿ nnom Pedro. Tsoom:

—¿Chiuu m'aaⁿl' ts'om' 'u, Simón? Joo nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ, ¿'ñeeⁿ matsei'tiuu' na cwiqueⁿna xjeⁿ na catioom ts'iaaⁿndaana? ¿Aa nn'aⁿ w'aana oo aa nt'omcheⁿ nn'aⁿ?

²⁶ T'o Pedro nnoom, tso:

—Nt'omcheⁿ nn'aⁿ cwitioom ts'iaaⁿndaana, saa nn'aⁿ w'aana tiquitioom.

Tso Jesús nnom Pedro:

—Quia jo' naⁿñeeⁿ ma'ndiina' nn'aⁿ w'aana.

²⁷ Saa meiiⁿ na ljo' cha tila'teincuu'ndye nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om, nntiooⁿya cwanti na l'ue n'omna. Jo' chii cja'cju' tsei'nchquia ndaaluae. Catscaa na nncwji'jndyee', catooⁿndyu' 'ndyooyo', jo' jo' nljei' cwii tsjo'ñjeeⁿ na nleijndeiina' ts'iaaⁿndaana. Cja'ñ'oom', nñequiaa' juuna' ndaana cwentaaya.

18

¿Ñeeⁿ nnc'oom na t'maⁿñeti?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ndo' xjeⁿñeeⁿ já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús squiaacañooⁿya jom. Ta'x'aayâ nnoom, l'uuyâ:

—¿Ñeeⁿ juu nnc'oom na t'maⁿñeti yuu na matsa'ntjom Ty'oots'om?

² Quia jo' t'maⁿ Jesús cwii tyochjoo, tqueeⁿ juu xcwe quii'ntaaⁿya. ³ Ndo' tsoom ndaayâ:

—Mayuu'cheⁿ nddye'yo' nntsjoô, xeⁿ tilcwe' n'om'yo' jna'yo' ndo' c'om'yo' cha'na yocanch'u na tiqueeⁿ n'om na nluiit'maⁿndyena, quia jo' xondaa nntsaquiee'ndyo' cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. ⁴ Cwe' jo' ts'aⁿ na maju'ñecje ndo' tical'uee'ñe na nluiit'maⁿñe, matseijomna' tsaⁿñeeⁿ cha'na tyochjoom'aaⁿ. Ndo' na ljo' cwiluiit'maⁿñê cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om. ⁵ Ndo' meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na neiiⁿ cwii yuchjoo cha'na tyochjoom'aaⁿ, maja neiiⁿ tsaⁿñeeⁿ.

Quaaⁿya cwenta tical'aaya natia

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ Meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na matseijndo' ts'om cwii yucachjoo na cats'aa natia, tsaⁿñeeⁿ yati xeⁿ cju'na' jom ts'om ndaaluae na chu'tyeⁿ xtyoom'm cwii tsjo'suu t'maⁿ. ⁷ Jeeⁿ wi' cwitjoom nn'aⁿ tsjoomnancue na jndye nnom neiⁿncoo' niom na macjaachuuna' joona na cwila'tjoondyena. Saa tjaa chiuu ya ee maxjeⁿ niomna'. Saa nnt'uiiwi'na' ts'aⁿ na matseijndo' ts'om x'iaa' na cats'aa yuu na tia.

8 'Xeⁿ na wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'oots'om jnaaⁿ ts'o' oo x'e', catsa' xjeⁿ joona' cha'cwijom catyjee', catyenquie' joona' cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati na nndaā nntseixmaⁿ na ticantycwii na wando' añmaaⁿ meiiⁿ cha'cwijom na ticandaā'ndyu', nchiiti na candaā'ndyu' ndo' nncju'na' 'u quii' chom na tijoom canduu'. 9 Ndo' xeⁿ cwe' cantyja na manty'ia' wjaañ'oomna' 'u na matsei'tjoondyu' nnom Ty'oots'om, catsa' xjeⁿ cha'cwijom na cwji' ts'omnjom' ndo' catquie' juuna' cha tintsei'tjoondyu'ti'. Ee yati na nndaā nntseixmaⁿ na ticantycwii na wando' añmaaⁿ meiiⁿ cha'cwijom ñe'cwii ts'omnjom', nchiiti na we ts'omnjom' ndo' nncju'na' 'u quii' chom b'io.

*Cala'nooⁿa cantyja 'naaⁿ catsmaⁿ na tsuuñe
(Lc. 15:3-7)*

10 'Cal'a'yo' cwenta na tinc'om'yo' na ticuee' n'om'yo' meincwii yucachjoo. Ee ndye'yo' nntsjoō jo nandyē m'aⁿ ángeles na cwil'a cwenta yocanch'u. Ndo' ángeles'ñeeⁿ meinnquia xjeⁿ cwila'neiⁿna nnom Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee. 11 Ee ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee jndyoō na nncwji'n'maaⁿndyo nn'aⁿ na cwitsuundye.

12 '¿Chiuu m'aaⁿ n'om'yo'? Xeⁿ m'aaⁿ cwii ts'aⁿ na m'aⁿ cwii siaⁿnto canmaⁿ ntsmeiiⁿeⁿ ndo' cwiindyē jooyo' nntsuuñe, aa nchii n'ñeeⁿ ñequieen'aaⁿ nchoo' qui nchoo' ñjeeⁿ jooyo' cjoo' tyue' ndo' wjaacal'ueeⁿ juu quioo' na tsuuñe. 13 Ndo' xeⁿ na nljeiiⁿ juuyo', ndye'yo' nntsjoō, mayuu'cheⁿ t'maⁿti ñequiaana' na neiiⁿeⁿ

cantyja 'naaⁿl catsmaⁿñeeⁿ nchiiti cantyja 'naaⁿ cha'tsondye nt'om canmaⁿ na tyootsuundyē. 14 Cala'noⁿ'yo' na nquii Tsotye'yo' na m'aaⁿ cañoom'luee malaa'ti' jeeⁿ xueeⁿ 'o. Til'ue ts'oom na nntsuundyē meiⁿcwiindyē joo nn'aⁿ na tit'maⁿti cwiluiindyē.

*Maty'iomna' na calat'maⁿ n'oqⁿya nc'iaaya
(Lc. 17:3)*

15 'Xeⁿ m'aaⁿ cwii x'ia' na matseyiu' na mat-sei'tjooñê njom', cwa cja'cwaⁿ'ya' jom. Cat-sei'noqⁿ'oⁿ yuu matseitjooñê njom' ndo' calanty-cwii'yo' ñ'oom na ñe'wendyo'. Ndo' xeⁿ na ñeeⁿ ñ'oom na matsu' quia jo' jnda teijndei' x'ia' na tco'xcwena' jom. 16 Saa xeⁿ tiñe'cañeeⁿ ñ'oom na matsu' quia jo' cjaañ'eⁿ cwii oo we ts'aⁿ ñ'eⁿndyu' cha joo naⁿñeeⁿ ndyena ñ'oom na cwi'maⁿ'yo' ñ'eⁿ x'ia' ndo' na ljo' nquiujndaa'ndyena chiuu t'maⁿ'yo'. 17 Saa xeⁿ tiñe'cañeeⁿ ñ'oom na nlue naⁿñeeⁿ quia jo' ca'moⁿ ñ'oom'ñeeⁿ ndaaⁿ tmaaⁿ nn'aⁿ na macwjii'ndyoⁿ cwentaya. Ndo' xeⁿ meiⁿticañeeⁿ ñ'oom na nlue cha'tso naⁿñeeⁿ quia jo' tjaa chiuu ya. Caliu'yo' na jom cwiluiiñê cha'cwijom ts'aⁿ na tyootseit'maaⁿñe Ty'oqⁿ'om oo cha'cwijom tsaⁿco'ñom ts'iaaⁿndaⁿ nn'aⁿ cwen-taa' gobiernom na tia ts'aⁿñe.

18 'Mayuu'cheⁿ ndyē'yo' nntsjoo, meiⁿljo'cheⁿ na cwindu'yo' na ticaty'iomna' na cal'a nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancuewaa, ñ'oom'ñeeⁿ nntseix'iaa'ñena' ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'oqⁿ'om. Ndo' meiⁿljo'cheⁿ na cwindu'yo' na wanaaⁿ na cal'a nn'aⁿ, mati nntseix'iaa'ñena' ñequio ñ'oom na ntyjii Ty'oqⁿ'om.

19 'Mati candye'yo' nntsjōo, xeⁿ wendyo' 'o ñe'cwii m'aaⁿ n'om'yo' ñ'oom na cwitaⁿ'yo' nnom Tsotyaya Ty'ōots'om na m'aaⁿ cañoom'luee, quia jo' ññeeⁿ ndo' ññequiaaⁿ ñ'oom na cwitaⁿ'yo'. 20 Ee meiⁿnquiayuucheⁿ na m'aⁿ we ndyee nn'aⁿ na cwitjomndye ñequio xueya, majo' jo' m'aaⁿya quii'ntaaⁿna.

21 Quia jo' tjatseindyoo'ñe Pedro na m'aaⁿ Jesús. Tsoom nnom:

—Ta, cwii x'iaaya na matseitjōoñe nōoⁿ, ¿cwanti ndii' na macaⁿ'na' na catseit'maⁿ ts'ōoⁿya jom? ¿Aa nncue'ntyjo hasta ntquiee' ndii'?

22 T'ō Jesús nnoom:

—Ticatsjōo na ñe'ntquiee' ndii'. Matsjōo na catseit'maⁿ ts'om' jom ndyeeen'aaⁿ nchoo' qui ndii' na ntquiee' ntquiee'. Maxjeⁿ ñequii'cheⁿ catseit'maⁿ ts'om' jom.

Moso na tiñe'catseit'maⁿ ts'om x'iaa'

23 'Cwe' jo' cala'noⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ nqueⁿ na matsa'ntjoom cañoom'luee. Matseijomna' jom cha'na cwii patrom na seitioom na nntyjōoⁿ mosoom'm na cho'jnaⁿ nnoom. 24 Tōoⁿ'oⁿ na macwjeeⁿ'eⁿ cwenta ndo' tquioñ'omna cwii ts'aⁿ na chujnaⁿ jndye meiⁿyom s'om. 25 Quia na nty'iaa' patrom'ñeeⁿ na meiⁿcwii tsjo'ñjeeⁿ t̄icandāa nntiom mosoom'm, quia jo' sa'ntjoom na nleil'uañe tsaⁿ'ñeeⁿ na nncjaaquiee'ñe na nndi'ntjomtyeⁿ, ndo' mati scuu' tsaⁿ'ñeeⁿ ñequio ndana ñequio cha'tso 'naaⁿna, cha nnc'ioo'ñe na chujnaⁿ. 26 Quia jo' moso'ñeeⁿ tcoom'm xtyeeⁿ nnom patrom 'naaⁿ'aⁿ, t'maⁿ ty'oo s'aa nnom tsaⁿ'ñeeⁿ. Tsoom: “Ta, macaⁿ'a ñ'omt'maⁿ ts'om njom' na nncwindo'ya' ndo' nntiōoⁿñ'aⁿ na

chojnaⁿ njom'." 27 Quia jo' patrom'ñeeⁿ ty'oom na wi' ts'oom mosoom'm. Seit'maⁿ ts'oom juu cha'waa na chujnaⁿ ndo' seicandyaañê juu. 28 Tyoowiquiuu' na jlui' moso'ñeeⁿ naquii' w'aa ndo' tjomñê cwii x'iaaⁿ'aⁿ na matyjemosoñê. Chujnaⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom cwii siaⁿnto s'om. Ndo' seicjaa l'ooⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ, tyonchjeeⁿ xtyo'. Tsoom nnom: "Catiom' na chujnaⁿ nooⁿ." 29 Ndo' tco' x'iaaⁿ'aⁿ xtye jo nnoom. S'aa ty'oo nnoom, tso: "Macaⁿ'a ñ'omt'maⁿ ts'om njom' na nncwindo'ya' ndo' nntiooⁿ na chojnaⁿ njom'." 30 Saꞗ jom tîcwinom'm, matjaqueeⁿ ñ'oom. Tjoom'm tsaⁿ'ñeeⁿ w'aancjo hasta na nntiom na chujnaⁿ nnoom. 31 Ndo' ntyjemosondyena, quia na nty'iaana na luaa' s'aaⁿ, jeeⁿ t'maⁿ sei'ndaa'na' nquiuna. Ty'entyjaa'na patrom 'naaⁿna ndo' jluena cha'tso na jnda tuii. 32 Quia jo' patrom'ñeeⁿ tqqueeⁿ'ñê mosoom'm, tsoom nnom: "Cwa jeeⁿ ndya' wi'ndyu', 'u mosoya. Ja jnda seit'maⁿ ts'ooⁿ'ya cha'tso na chujnaⁿ ee na jeeⁿ seinty'iaa'ndyu' nooⁿ. 33 Ndo' mati 'u matsona' na c'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ t'ooⁿ na wi' ts'ooⁿ ñ'eⁿndyu' 'u." 34 Quia jo' jeeⁿ t'maⁿ seiw'ii patrom'ñeeⁿ. Tqueeⁿ ñ'oom na catuee'na mosoom'm w'aancjo na cata'wi'na juu hasta na nntiomñ'eⁿ cha'waati na chujnaⁿ nnoom.

35 Seicanda Jesús ñ'oom tjañoom'meiⁿ!. Tsoom:

—Maluaa' nnts'aa Tsotyaya na m'aaⁿ cañoom'luee ñ'eⁿndyo' 'o, xeⁿ nchii na xcwee' n'om'yo' nla't'maⁿ n'om'yo' nc'iaa'yo' na cwila'tjoondye ndaa'yo'.

19

Ticatsona' na nntyuii' ljeii na toco ts'aⁿ

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

¹ Jnda jnda seineiⁿ Jesús ñ'oommeiⁿ, quia jo' jlueeⁿeⁿ ts'ondaa Galilea, tjaaⁿ ts'ondaa Judea, xndyaa' jndaa Jordán. ² Jndyendye nn'aⁿ ty'entyjo naxeeⁿeⁿ. Ndo' sein'maaⁿ cha'tso nn'aⁿwii jo' jo'.

³ Quia jo' jla'candyoo'ndye nn'aⁿ fariseos na m'aaⁿ na ñecal'ana xjeⁿ jom. Ta'x'eena nnoom:

—¿Aa wanaaⁿ na nntseyuii' ts'aⁿ ljeii na tocoom ñ'eⁿ scoom'm nc'e meiⁿnquia na seitjo^oñe tsaⁿñeeⁿ nnoom?

⁴ T'o Jesús ndaana:

—Cwaⁿti jnda jla'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ Ty'o^ots'om na matseineiⁿna' chiuu to'jñeeⁿ na tqueeⁿ cha'tso. Matsona': “S'aaⁿ tsaⁿs'a ñ'eⁿ tsaⁿscu.” ⁵ Mati matso ljeii'ñeeⁿ: “Macwe' jo' n'ndii tsaⁿs'a tso-tyeeⁿ, tsoñeeⁿ ndo' nnc'oomtyeeⁿ ñ'eⁿ scoom'm. Wendye naⁿñeeⁿ ñe'cwii sei' nla'xmaⁿna.” ⁶ Jo' chii tacala'xmaⁿna na we ts'aⁿ. Ndo' nc'e na luaa' seijndaa'ñe Ty'o^ots'om, jo chii ticatsona' na cwe' ts'aⁿ nntseyuii' cantyja na m'aⁿna.

⁷ Ndo' ta'x'eena nnoom:

—Quia jo' ¿chiuu na saⁿntjom Moisés na wanaaⁿ na nntyuii' ljeii 'naaⁿ ts'aⁿ ñ'eⁿ scoom'm, jnda jo' ya na ca'ñeeⁿ juu?

⁸ T'o^ondaⁿ naⁿñeeⁿ:

—Nc'e na 'o jeeⁿ quie' n'om'yo', jo' chii tquiaa Moisés na wanaaⁿ na nntyuii' ljeii 'naⁿyo' ñ'eⁿ lcuu'yo'. Saⁿ nchii laa'ti' teijndaa' najndyee. ⁹ Ja matsjo^o ndaa'yo', juu tsaⁿs'a na nntseyuii' ljeii na toco ñ'eⁿ scuu' ndo' nncoco ñ'eⁿ cwiicheⁿ yuscu, matsona' na cwe' m'aaⁿya ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ.

Wanaaⁿ na nntseyueeⁿeⁿ ljeii 'naaⁿaⁿ ñ'eⁿ scoom'm xeⁿ na m'aaⁿ tsaⁿñeeⁿ ñ'eⁿ cwiicheⁿ tsaⁿs'a. Ndo' meiⁿcwiñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na nncoco ñ'eⁿ cwii yuscu na jnda tyuii' ljeii 'naaⁿ ñ'eⁿ saa', tsaⁿñeeⁿ matseijndaa'ñena' na cwe' m'aaⁿyaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ.

¹⁰ Já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús l'uuyâ nnoom:

—Xeⁿ luaa' waa na nntseyeⁿna' ts'aⁿ ñ'eⁿ scoom'm, quia jo' yati na tincoco ts'aⁿ.

¹¹ Tso Jesús ndaayâ:

—Ticha'tsondye nn'aⁿ nndaä nla'candana ñ'oomwaa'. Cwe' ñejndaa' nn'aⁿ na nndaä nla'candã nc'e na jnda tquiaa Ty'oots'om na ljo'.

¹² Ee m'aⁿ nn'aⁿ na ticunco nc'e maxjeⁿ tuiindyena na titjoondyena yuscu, ndo' nt'omcheⁿ ticunco nc'e na tuii nasei joona cha titjoondyena yuscu. Saa m'aⁿ nt'omcheⁿ nn'aⁿ na cwila'jndaa'ndye cheⁿnquiee na ticunco ee ñe'candye'ntjomna nnom Ty'oots'om na m'aaⁿ cañoom'luee. 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'noⁿ ndo' nndaä nntseicandã ñ'oomwaa', catseicanaäⁿ.

Matio'naa'ñe Jesús yonch'u

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³ Tquiocho nn'aⁿ yonch'u na m'aaⁿ Jesús na nntioom ts'oqⁿ nacjoona ndo' na nntseineiⁿ nnom Ty'oots'om cantyja 'naaⁿna. Saa já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê jla'tiaa'â nn'aⁿ na tquiocho yonch'u'ñeeⁿ. ¹⁴ Quia jo' tso Jesús:

—Ca'ndye'yo' na quiontyjaa' yonch'u ja. Tilanty-cwi'yo' joona, ee matseijomna' joona cha'na nn'aⁿ na cwiñe'quiandye na matsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'om.

15 Ndo' tiom l'ooⁿ nacjoo yonch'u'ñeeⁿ, jnda₂ chii jlueeⁿeⁿ jo' jo'.

*Matseineiⁿ tsaⁿtya ñ'eⁿ Jesús
(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)*

16 Cwiicheⁿ xuee jndyotseicandyoo'ñe cwii ts'aⁿ na titquieeñe na m'aaⁿ Jesús. Tax'ee tsaⁿñeeⁿ nnoom:

—'U Maestro na ya ts'aⁿndyu', ¿aa waa cwii nnom na yati na tseixmaⁿya na cats'aa cha nnco'ñooⁿ na ticantycwii na wando'a?

17 T'o Jesús nnom:

—¿Chiuu na matsu' na ya ts'aⁿndyo ja? Tjaa 'ñeeⁿ c'oom na jeeⁿ ya ts'aⁿñe macanda₂ nquii Ty'oots'om. Saa 'u je', xeⁿ ñe'cja'quiee'ndyu' cantyja na ticantycwii na wando' macaⁿna' na catseicanda' chiuu t'maⁿ ljeii na matsa₂'ntjomna' na tqeⁿ Ty'oots'om.

18 Tso tsaⁿñeeⁿ nnoom:

—¿Cwaaⁿ ljeii?

T'o Jesús nnom, tsoom:

—Tintseicue' ts'aⁿ. Tinc'om'ya' ñ'eⁿ cwiicheⁿ ts'aⁿ. Tinch'uee' 'naaⁿ ts'aⁿ. Tintseineiⁿ cantu nacjoo' ts'aⁿ. 19 Catseit'maaⁿndyu' tsoty'e' ñ'eⁿ tso'ndyo'. Ndo' c'oom' na wi' ts'om' nc'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'.

20 Tso tsaⁿñeeⁿ nnoom:

—Cha'tso ñ'oommeiⁿ matseicandaya xjeⁿ na cachjoondyo₂chaⁿ. ¿Aa waa na matseitjootina' ja na cats'aa?

21 T'o Jesús nnom, tsoom:

—Xeⁿ 'u ñe'catseicanda'ñ'eⁿ, quia jo' cja', ca-jnda₂ cha'tso 'naⁿ na niom. Quiaa' s'om'ñeeⁿ ndaa₂ ndyeñeeⁿ quia jo' nnc'oom' na tyandyu'

cañoom'luee. Ndo' candyo'tseijomndyu' ñequio ts'iaaⁿ na mats'aa.

²² Jnda na jndii tsaⁿñeeⁿ ñ'oommeiⁿ!, mana tjaaⁿ na chjoo' ts'oom ee jeeⁿ ndya' tyañê.

²³ Quia jo' tso Jesús ndaā jâ nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê:

—Nndye'yo' nntsjō na mayuu'cheⁿ jeeⁿ jndei'na' ncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'ōots'om jom. ²⁴ Mati matsjōotyā ndaā'yo', jndei'tina' na nncju'cjeñe cwii tsaⁿtya na nntsa'ntjom Ty'ōots'om jom, nchiiti na nncwicandii'ñe quioo' camello tsue' x'ee tsei'nchquia.

²⁵ Quia na jndyaayâ ñ'oomwaa', jeeⁿ seiñ'eeⁿna' jâ. Tyotax'aayâ ndaā ntyjaayâ, l'uuyâ:

—¿Quia jo' ñeeⁿ ts'aⁿ ndaā nlui'n'maaⁿñe?

²⁶ Nty'iaa' Jesús ndaaayâ, tsoom:

—Tijoom candā nncwji'n'maaⁿñe cheⁿnquii ts'aⁿ. Saa Ty'ōots'om cha'tso ndaā nnts'aaⁿ.

²⁷ Ndo' tso Pedro nnoom:

—Ta, canty'ia', jâ jnda 'ndyaayâ cha'tso cha ndaā nla'jomndyô ñequio ts'iaaⁿ 'naⁿ!. ¿Aa waa naya 'naaⁿyâ?

²⁸ T'o Jesús ndaaayâ, tsoom:

—Nndye'yo' nntsjō, mayuu'cheⁿ quia na nncue'ntyjō xjeⁿ na nncuaaxco tsjoomnancue, mati ja na cwiluiindyô ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncjocajmaⁿya ndio 'naⁿya yuu na nntseit'maaⁿñena' ja. Ndo' 'o na jnda macwila'jomndyo' ñ'eⁿndyō mati maniom canchoo'we ndio 'naⁿ'yo' na nntsaacwindyuaandyo' na nntu'xeⁿ'yo' canchoo'we ntmaaⁿ! nn'aⁿ ntseinda Israel. ²⁹ Ndo' ticwii cwii ts'aⁿ na jnda

'ndii waa' oo ti'nquio oo ndyencjo oo tsotyee oo tsondyee oo scuu' oo ntseinda oo ndyuaa' nc'e na jnda jndyoquiee'ñe cantyja 'na'ya, tsa'ñee' cwii sia'nto ndii' nnc'o'ñoom na nleinoom cantyja na jnda 'ñee'. Ndo' nnaa'a' na ticantycwii na wanoom'm. ³⁰ Ee majndye nn'a' m'a' je' na cwila'tiuu nquiee na t'ma' cwiluiindyee, saa nncue'ntyjo na mancju'cjena' joona. Ndo' jndye nn'a' m'a' je' na maju'cjena' joona, saa ndanquia nntseiwendyena' joona.

20

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naa' na'ntjom

¹ Seinei'ti Jesús ñ'oom tjañoom', tsoom:

—Juu na matsa'ntjom Ty'oqts'om cañoom'luee, matseijomna' juuna' cha'na cwii patrom na waa ntjoom'. Cwitsjoom tjacal'ue patrom'ñee' na'ntjom na nnc'ooquie' ts'iaa' naa'a'. ² T'ma'na ñ'e' na'ntjom 'naa'a' na nnto'ñoomna cwii denario na cwii xuee cha'xje' cwita'ntjom nn'a'. Jnda chii jñoom joona na waa ntjoom'm. ³ Cha'na ñjee' na cwitsjoom tjaa' xcwe quii' tsjoom, jo' jo' ljeii' nt'omche' nn'a' na cwe' mandi'. ⁴ Tsoom ndaana: “Cwa catsa'yo' na waa ntjom 'na'ya na nl'a'yo' ts'iaa'. Ja nntioml'uaya 'o cha'xje' na matsona'.” Mana ty'e na'ñee'. ⁵ Cha'na quiajmei' matjannda' patrom'ñee' quii' tsjoom. Ljeii' nt'omche' na'ntjom. Ndo' majo'ti s'aa' cha'na ndyee na matmaa'. ⁶ Manncuee' na 'om na matmaa', tjannaa'a' quii' tsjoom. Mañoomche' na ljeii' na cwe' m'a'che'. Tsoom ndaana: “¿Chiuu na meii'chaa' xuee ñjaa' m'a'yo' na tjaa' ts'iaa'

cwil'a'yo'?" ⁷ Jluena nnoom: "Mayuu', ee tjaa 'ñeeⁿ
 cotsa'ntjom jâ." Tsoom ndaana: "Cwa catsa'yo',
 nl'a'yo' ts'iaaⁿ 'naⁿya na waa ntjoomya. Ja
 nntioml'uaya 'o cha'xjeⁿ na matsona'." Ndo' mati
 ty'e naⁿñeeⁿ. ⁸ Quia na jnda tmaaⁿncue tso patrom
 nnom moso tq IEEE 'naaⁿaⁿ: "Cwaⁿl naⁿntjomm'aⁿ
 ndo' catiom'l'ua' jooa. Cato'jndyee' ñequio joo
 nn'aⁿ na ty'equie' na macanda. Tcuu cjaana' hasta
 nncuee'cañoomna' nn'aⁿ na ty'equie'jndyee'."
⁹ Quia jo' tquiontyjaa' nn'aⁿ na ty'equie' ts'iaaⁿ
 cha'na 'om na matmaaⁿ. Ticwii cwii jooa
 to'ñoomna cwii denario cha'xjeⁿ na nncwantjom
 ts'aⁿ na cwii xuee. ¹⁰ Ndo' quia tuee'cañoomna'
 nn'aⁿ na ty'equie'jndyee ts'iaaⁿ, jla'tiuuna na
 jooa jndyeti nnta'ntjomna. Saaⁿ mati ticwiindyee
 jooa to'ñoomna cwii denario. ¹¹ Jnda na
 to'ñoomna s'om'ñeeⁿ to'na na tyola'ncjoo'ndyena
 nacjoo' patrom 'naaⁿna. ¹² Jluena: "Joo naⁿm'aⁿ
 na ty'equie'na ts'iaaⁿ na macanda, ñecwii hora
 l'ana ts'iaaⁿ, saaⁿ 'u ñe'cwii xjeⁿ mache' ñeⁿndye
 jooa cha'xjeⁿ ñeⁿndyô jâ. Ndo' jâ tyolajndaayâ
 meiiⁿchaa' xuee, tyolaquii n'ooⁿyaⁿ meiiⁿ jeeⁿ
 jmeiⁿl nquiuuyâ." ¹³ T'oⁿ patrom nnom cwii joo
 naⁿñeeⁿ, tsoom: "U re, tjaa'naⁿ na seitjoondyo
 njom'. ¿Aa nchii t'maaⁿya ñeⁿndyu' na cwii
 denario nncwantjom' cha'xjeⁿ quita'ntjom nn'aⁿ?
¹⁴ Co'ñom' s'om 'naⁿl, cja'to' wa'. Nncoⁿ ntyjii xeⁿ
 ljo'yu nntioml'uaya 'u ñequio cwiicheⁿ tsaⁿm'aaⁿ
 na teinoom' tjaquiee' ts'iaaⁿ. ¹⁵ ¿Aa ticatseituu'
 na wanaaⁿ na nnts'aa cha'xjeⁿ na l'ue ts'ooⁿ ñequio
 s'om 'naⁿya? ¿Aa matsei'candya' ts'om' s'om
 na ja titseintycwi'a?" ¹⁶ Jo' chii luaa ñe'ca'moⁿ

ñ'oom tjañoom'waa'. Nn'aⁿ na ticala'tiuu na t'maⁿ cwiluiindyē ljo'yu nntseit'maaⁿñē Ty'oots'om joona cha'xjeⁿ matseit'maaⁿñê nt'omcheⁿ. Ndo' nn'aⁿ na cwila'tiuu nguiee na t'maⁿ cwiluiindyē, quia nleitquioo' na ljo'yu la'xmaⁿna jo nnom Ty'oots'om ñequio meiⁿnquia nn'aⁿ.

Matseicandiinnda' Jesús na nncueeⁿeⁿ
(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷ Yocheⁿ na njom Jesús nato na wjaⁿ Jerusalén, tjachom já na canchoo'wendyō cwii ntyja na ñencjooyâ. Tsoom ndaayâ:

¹⁸ —Queⁿyo' cwenta, je' tsawaaya Jerusalén. Ndo' ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, jo' jo' nñequiaa ts'aⁿ cwenta ja luee ntyee na cwilui-itquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés. Naⁿñeeⁿ nl'ana na nnt'uiityeⁿna' ja na nnc'io. ¹⁹ Nñe'quiiana cwenta ja luee nn'aⁿ na nchii judíos na nla'jnaaⁿ naⁿñeeⁿ ja. Nntjaa'na ja ndo' nnty'ioomna ja ts'oom'naaⁿ na nnc'io, saã xuee jnda ndyee nncwando'xcō.

Tsondyee Jacobo ñ'eⁿ Juan tcaaⁿ cwii naya
(Mr. 10:35-45)

²⁰ Scuu' Zebedeo ñequio ntseinaaⁿ Jacobo ñ'eⁿ Juan tquiola'candyoo'ndyena na m'aaⁿ Jesús. Tcoom'm xtyeeⁿ jo nnom na tcaaⁿ cwii naya.

²¹ Tso Jesús nnoom:

—¿Ljo' l'ue ts'om'?

T'ō yuscu'ñeeⁿ nnom, tsoom:

—Quia na nncue'ntyjō na nntsa'ntjom', quiaa' ñ'om' na we ntseindaaya nmeiiⁿ nluiit'maⁿndyena ñ'eⁿndyu'. Cwii joona nnc'oom ts'ō' ntyjaya ndo' cwiicheⁿ nnc'oom ts'ō' ntyjatymaaⁿ.

22 Saa t'õ Jesús ndaa we naⁿñeeⁿ, tsoom:

—'O ticala'noⁿ'yo' ljo' cwitaⁿ'yo'. Juu nawi' na nncwinooⁿ, ¿aa ndaa nnaⁿndyo'? Ndo' ¿aa ndaa nljoya n'om'yo' na nncwje'yo' cha'xjeⁿ na jnda ljoya ts'ooⁿ na nnc'io?

T'ooⁿna nnoom, jluena:

—Nndaa.

23 Jom tsoom ndaana:

—Mayuu' juu nawi' na nncwinooⁿya, nncwinom'yo'. Ndo' cha'xjeⁿ na cwiljoya ts'ooⁿ na nnc'io mati macaⁿna' na caljoya n'om'yo' na nla'cwjee nn'aⁿ 'o. Saa titseixmaⁿya na nntseijndaa'ndyo 'ñeeⁿ juu nncwacatyeeⁿ ntyjaa'a ntyjaya oo ntyjatymaaⁿ. Nquii Tsotyaya ñequiaaⁿ naya'ñeeⁿ ndaa joo nn'aⁿ na jnda seijndaa'ñê na nnto'ñoom juuna'.

24 Ndo' cwiicheⁿ quindyô já na cwila'jomndyô ñ'eⁿ Jesús, quia na jndyaayâ ñ'oom na tcaⁿ yuscu'ñeeⁿ, jeeⁿ tyola'wjaayâ nacjoo we nn'aaⁿya naⁿñeeⁿ. 25 Ndo' naljo', tqueeⁿ Jesús cha'tsondyô na m'aaⁿ. Tsoom ndaayâ:

—'O manquiu'yo' na nquiee nn'aⁿ na cwilui-itquiendye cwii cwii ndyuaa cwila's'andyena ndaa nn'aⁿ na cwitsa'ntjomna. Ndo' nn'aⁿ na cwiluiit'maⁿndye cwiqueⁿna xjeⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ nacje 'naaⁿna. 26 Saa quii'ntaaⁿ 'o ticatsona' na luaa' nl'a'yo'. Ee meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ 'o na ntyjaa' ts'om na nnc'oom na t'maⁿñe naquii'ntaaⁿ'yo', tsaⁿñeeⁿ matsona' na catseixmaaⁿ ts'aⁿ na mandi'ntjom ndaa nc'iaa'. 27 Ndo' 'ñeeⁿ cwiindyô' 'o na maqueⁿ ts'om na nlco'nnomna' juu jo ndaa'yo', tsaⁿñeeⁿ matsona' na c'oom cha'cwijom moso 'naⁿ'yo'. 28 Maluaa' na jndyoo ja

na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Jndyōō na nndi'ntjōⁿya ndaā nn'aⁿ nchii na nndye'ntjom nn'aⁿ noōⁿ. Ndo' jndyōō na nñequiaandyō na c'io na nntioōⁿya jnaaⁿ nn'aⁿ na jndyendye, cha nndyaandyena na nnt'uii jnaaⁿna joona.

Sein'maⁿ Jesús we tsaⁿnchjaaⁿ

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Quia na saacaluii'â naquii' tsjoom Jericó, tquiontyjo cwii tmaaⁿ nn'aⁿ naxeⁿ Jesús. ³⁰ Jo' jo' 'ndyoo nato meindyuaandye we naⁿnchjaaⁿ. Quia na jndyena ñ'oom na juu Jesús mawinoom jo' jo', jla'xuaana, jluena:

—'U Ta, na cwiluiindyu' jndacantyjo David, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndyô jâ.

³¹ Saā nn'aⁿ na m'aⁿ jo' jo' jla'tia'na naⁿnchjaaⁿñeeⁿ. Ñe'cala'cheⁿna naⁿñeeⁿ, saā yacheⁿ jndei tyola'xuaa, jluē:

—'U Ta, na cwiluiindyu' jndacantyjo David, c'oom' na wi' ts'om' ñ'eⁿndyô jâ.

³² Tjameintyjee' Jesús, t'maaⁿ naⁿñeeⁿ. Tsoom ndaāna:

—¿Ljo' l'ue n'om'yo' na nnts'aaya 'o?

³³ T'ōō naⁿnchjaaⁿñeeⁿ nnoom, jluena:

—Jeeⁿ 'u ta, toom cwe' nndaā nnty'iaayâ.

³⁴ Quia jo' Jesús ty'oom na wi' ts'oom joona. Tyeⁿnquioom'm lua'ndaāna. Mañoom' teitquioona. Ty'entyjona naxeeⁿeⁿ.

21

Tjaquiee' Jesús Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Quia na jnda teindyoo'â Jerusalén, na ndyoo' ta na jndyu Olivos, squiaayâ tsjoom Betfagé. Jñom Jesús we nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. ² Tsoom ndaana:

—Catsaquie'yo' tsjoom chjoo ndyeyu jo ndaa'yo'. Jo' jo' mantya nliu'yo' cwii snomxquie na ñjomyo', mati ñ'eⁿ jndayo'. Calacana'yo', quiocho'yo' jooyo' na m'aaⁿya ñjaaⁿ. ³ Ndo' xeⁿ nncwax'ee ts'aⁿ ndyue'yo' chiuu na cwitsacho'yo' quioo' ntsmeiiⁿeⁿ, luaa candu'yo' nnoom: “Nquii Ta tjoñê jooyo'.” Quia jo' mañoom' ñnequiaa ts'aⁿ na nquiocho'yo' jooyo'.

⁴ Luaa' tuii cha catseicandaññena' ñ'oom na seineiⁿ profeta, luaa seiljeiⁿ:

⁵ Candu'yo' ndaaⁿ nn'aⁿ tsjoom Sión:

“Queⁿ'yo' cwenta macwjee'cañoom nquii rey na cwiluiiñe na matsa'ntjom 'o, ticatseit'maaⁿñe cheⁿnqueⁿ, ee cwe' snom wa'ljoom.

Snom chjoo, quioo' na maxjeⁿ ts'iaaⁿ na nnchuu xu.”

⁶ Quia jo' we naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús, ty'ena, l'ana cha'xeⁿ ñ'oom na tsoom ndaana. ⁷ Tquie'ñ'omna snomxquie'ñeeⁿ ñequio jndayo'. Ndo' tioona liaana nanqueⁿ quioo'ñeeⁿ, chii tjawa'ljoom. ⁸ Jndyendye nn'aⁿ tye'ñ'eeⁿ na ñ'eⁿ Jesús. Nt'om naⁿñeeⁿ tyola'n'meiiⁿ na liaana ts'om nato yuu na wjaⁿ. Ndo' nt'om nn'aⁿ tyotyje luee n'oom, tsá'na joona' ts'om nato. ⁹ Nn'aⁿ na 'oojndyee ñequio nn'aⁿ na 'oontyjo to'na tyola'xuaana, tyoluena:

—Matseit'maaⁿñena' nquii rey na cwiluiiñe jndacantyjo David. Matio'naaⁿñena' nqueⁿ na

macwjee'cañoom ts'iaaⁿ 'naaⁿ! Ta Ty'o^ots'om. Matseit'maaⁿñena' jom nandye cañoom'luee.

¹⁰ Quia na tjaquiee' Jesús Jerusalén jeeⁿ t'maⁿ seits'eiina' naquii' n'om cha'tsondye nn'aⁿ tsjoom'ñeeⁿ. Tyoluena ndaa nc'iaana:

—¿Ñeeⁿ ts'aⁿ tsaⁿm'aaⁿ?

¹¹ T'o^o nn'aⁿ na ñ'eeⁿ ñ'eⁿñê, jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ jñoom Jesús. Cwiluiñê profeta na jnaaⁿ tsjoom Nazaret ts'ondaa Galilea.

*Macwji' Jesús nn'aⁿ naquii' wats'om t'maⁿ
(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)*

¹² Tjaquiee' Jesús wats'om t'maⁿ, jleintyjooⁿ cha'tso nn'aⁿ na cwindaaⁿ ndo' na cwila'jnda 'naⁿ jo' jo'. Seicantqueeⁿ meiⁿsa 'naaⁿ nn'aⁿ na cwila'jndyoondye s'om ndo' majo'ti s'aaⁿ ñequio ntsulaⁿ 'naaⁿ nn'aⁿ na cwindaaⁿ cantu'. ¹³ Tsoom ndaaⁿ naⁿñeeⁿ:

—Waa ljeii 'naaⁿ! Ty'o^ots'om na matsona': “W'aya jndyuna' w'aa yuu na cwila'neiⁿ nn'aⁿ nnom Ty'o^ots'om”, saaⁿ 'o cwil'a'yo' juuna' cha'cwijom tsue'tsjø' yuu na cwicatoo'ndye naⁿcanty'ue.

¹⁴ Ndo' naⁿnchjaaⁿ ñ'eeⁿ nn'aⁿ na tileic'ooca', tquie'cañomna wats'om t'maⁿ na m'aaⁿ Jesús. Sein'maaⁿ joona. ¹⁵ Saaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés nty'iaana ts'iaaⁿ t'maⁿ na matsein'maaⁿ nn'aⁿ. Ndo' mati tyondyena na tyolaxuaa yocanch'u na tyolue: “Matseit'maaⁿñena' nquii rey na cwiluiiñe jndacantyjo David.” Quia jo' t'maⁿ jla'wjee naⁿñeeⁿ jom. ¹⁶ Jluena nnoom:

—¿Aa ticandi' ljo' cwilue yocanch'um'aⁿ?

T'õ Jesús ndaana, tsoom:

—Mandiiya. Ndo' 'o, aa tijoom ñejla'na'yo' ljeii 'naa' Ty'õots'om na matsona':

'U jnda seijndaa'ndyu' na yonch'u ñequio yo'ndaa na ndicwaⁿ cwintei' joona nla't'maaⁿndyena ja ñequio na xcwee' n'omna.

¹⁷ Mana 'ndii Jesús joona, jlueeⁿeⁿ tsjoom Jerusalén, tjaaⁿ tsjoom chjoo Betania. Jo' jo' ljoo'ñê natsjom.

Tju' Jesús ñ'oomwi' nacjoo' ts'oom higuera
(Mr 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Teincoo cwiicheⁿ xuee wjaalcweeⁿeⁿ tsjoom Jerusalén. Jndyo na ñejnoom'm. ¹⁹ Nty'iaaⁿaⁿ cwii ts'oom higuera na meintyjee' 'ndyoo nato. Tjatseicandyoo'ñê saa ljeiiⁿ na meiⁿcwii ta higo tjaa na cantyja, macanda tscó na ntyjoo. Tso Jesús nacjoo' ts'oom'ñeeⁿ:

—Tajom xuee cwii nntsa'nnda' ta.

Mañoom' tjacaaⁿ ts'oom higuera'ñeeⁿ. ²⁰ Ndo' já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús, quia na nty'iaayâ na tuii na luaa', jeeⁿ tjawee' n'õõⁿyâ. Tax'aayâ nnoom:

—¿Chiuu waayuu na mañoom' tjacaaⁿ ts'oom higerawaa'?

²¹ T'õ Jesús ndaayâ, tsoom:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoõ, xeⁿ na cwilayu'ya n'om'yo' ndo' tic'om'yo' na we waa na cwila'tiuu'yo', nndaã nl'a'yo' cha'na s'aaya ñ'eⁿ ts'oom higerawaa'. Ndo' nchii macanda jo' saa mei'nquia na nquiu'yo' na jeeⁿ jndei'na' nndaã nl'a'yo'. Nnts'aana' cha'cwijom na nndu'yo' nnom sjowaa': “Quindyõ' ñjaaⁿ. Cju'na' 'u ts'om

ndaaluae,” maxjeⁿ nnda^a nnaⁿndyo'. Meiiⁿ waa cwii na jeeⁿ jndei'na' na cwiwinom'yo', hasta matseijomna' cha'na cwii sjo t'maⁿ nquiu'yo' saa nnda^a nnaⁿndyo' ñ'eⁿ juuna'. ²² Ee cha'tso na cwitaⁿ'yo' na cwilanei'yo' nnom Ty'ooots'om, xeⁿ tyeⁿ cwilayu'yo', maxjeⁿ nnto'ñoom'yo' cha'xjeⁿ na cwitaⁿ'yo'.

Waa najndei na matseixmaⁿ Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Tjaquiee'nnda' Jesús wats'om t'maⁿ. Yocheⁿ na ma'mooⁿ ndaa nn'aⁿ jo' jo', ntyee na cwiluitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye jo ndaa nn'aⁿ judíos tquiontyjaa'na jom. Ta'x'eena nnoom, jluena:

—¿Ñeeⁿ najndei ñ'eⁿ na mache' na nmeiiⁿ? Ndo' ¿ñeeⁿ juu tquiaa na matsei'xmaⁿ najndu'?

²⁴ T'o Jesús ndaa naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Mati ja nncwax'aya cwii ñ'oom ndaa'yo'. Xeⁿ nnt'o'yo' juuna' quia jo' mati ja nntsjo^o ndaa'yo' ñeeⁿ juu tquiaa najndo na nmeiiⁿ mats'aa.

²⁵ Quia jo' tax'eeⁿ ndaana, tsoom:

—Na tyotseits'oomñe Juan nn'aⁿ, ¿yuu jnaⁿ najndei na tyotseixmaaⁿ? ¿Aa na m'aaⁿ Ty'ooots'om jnaⁿna' oo aa nn'aⁿ jlue na ljo' cats'aaⁿ?

Quia jo' to'na, tyo'maⁿ cheⁿnquieena ñ'eⁿ nc'iaana, tyoluena:

—Jeeⁿ sa ¿chiiu nnt'ooyoo na luaa' mawax'eeⁿ? Ee xeⁿ nl'uuya na jnaⁿna' cantyja 'naaⁿ Ty'ooots'om, quia jo' majo'to nntsoom ndaaya: “¿Chiiu na ticalayu'yo' ñ'oom na tso Juan?” ²⁶ Saa xeⁿ nl'uuya na jnaⁿna' cwe' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ, nnda^a nlco'wi'na' jaa nl'a nn'aⁿ na jndyendye, ee

cha'tsondye joona cwila'yu'na na Juan cwiluiiñê ts'aⁿ na tyoñequiaa ñ'oom' Ty'oots'om.

²⁷ Jo' chii t'oona nnom Jesús, jluena:

—Jeeⁿ ticaliuuyâ.

Tso Jesús ndaana:

—Aa ya, mati ja xocatsjoo ndaa'yo' yuu jnaⁿ najndeii na matseixmaⁿya na s'aaya nmeiiⁿ.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ we ntseinda ts'aⁿ

²⁸ Quia jo' tsoi Jesús ndaa naⁿñeeⁿ:

—C'oom' n'om'yo' cantyja 'naaⁿ ñ'oomwaa na tjañoom' na manntsjo. T'oom cwii ts'aⁿ. Tyom'aⁿ we ntseinaaⁿ yonom. Tjantyjaaⁿaⁿ ts'aⁿ na tuiiñejndyee, tsoom nnom: “U re jndaaya, cja' je' catsa' ts'iaaⁿ na waa ntjoomya.” ²⁹ T'o tsaⁿñeeⁿ, “Ja, ta, maxjeⁿ ticjo.” Saa jnda je' seichuii'na' na seitiuu, tja tjacats'aa ts'iaaⁿ. ³⁰ Jnda chii tjantyjaaⁿaⁿ cwiicheⁿ jnaaⁿ. Majo'ti tsoom nnom tsaⁿ na jnda we. T'o tsaⁿñeeⁿ nnoom: “Aa ya, ta, joya.” Saa ticjaa. ³¹ Ndo' tax'ee Jesús, tsoom:

—Candu'yo' je', ¿Cwaaⁿ cwii na wendye joona s'aa yuu na l'ue ts'om tsotyena?

Jlue naⁿñeeⁿ:

—Juu jnaaⁿ na tjantyjaa'jñeeⁿ.

Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo, na nquiee naⁿcwito'ñoom s'om ndo' mati lculjaa' tyuaa'ti nñe'quiandyena na nntsa'ntjom Ty'oots'om naquii' n'omna, nchiiti 'o. ³² Ee tyee'cañoom Juan quii'ntaaⁿyo' na tyoñequiaaⁿ ñ'oom cantyja na maty'iomyana' saa 'o maxjeⁿ ticala'yu'yo' ñ'oom na tyoñequiaaⁿ. Nn'aⁿ na cwito'ñoom s'om ñequio lculjaa', joona jla'yu'na ñ'oom na tyoñequiaaⁿ.

'O tqueⁿyo' cwenta na ljo' saa chaa' l'uu lcwe' n'om'yo' na nlayu'yo' ñ'oom na tjei'yuu'ñê.

Nn'aⁿ na tyol'a cwenta l'oontjom

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Candyeyo' je' cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom': Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na t'maⁿ ndyuua' niom. Tcoom'm l'o^o uva. S'aaⁿ tiom ndiocheⁿ. S'aaⁿ peila na nnc'oocue ndaa na jnda 'ndiindyena tauva. Mati s'aaⁿ cwii tatsiaⁿndye na nljo ts'aⁿ na nnts'aa cwenta ntjom'ñeeⁿ. Jnda chii tioom cwenta ntjom'ñeeⁿ luee nn'aⁿ na nl'ayana ts'iaaⁿ. Quia na ncue' taa' ntjom, nnco'ñoom na tseixmaⁿna' cwentaaⁿaⁿ. Jnda na seijndaa'ñê cha'tso nmeiⁿ, tjaaⁿ cwiicheⁿ ndyuua. ³⁴ Ndo' quia tue'ntyjo xjeⁿ na jnda tquie ta, jñoom mosoom'm na m'aⁿ naⁿñeeⁿ na c'oocachona ta na tantjom tyuuaⁿaⁿ. ³⁵ Saa nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo' jo' jla'cjaa lueena moso'ñeeⁿ. Cwii tsaⁿñeeⁿ tjaa'na jom. Cwiicheⁿ tsaⁿñeeⁿ jlacuee'na jom. Ndo' cwiicheⁿ tsaⁿ na jnda ndyee tyojñomna ljo'. ³⁶ Quia na jndii patrom na luaa', majndyeti mosoom'm jñomnaaⁿaⁿ na m'aⁿ naⁿñeeⁿ. Saa majo'ti tjoomna l'a naⁿñeeⁿ.

³⁷ 'Na cwii macanda jñoom jnda nqueⁿ ee seitoom naquii' ts'oom: "Ti'jndaaya luaa, nla't'maaⁿndyena juu." ³⁸ Saa nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ quia nty'iaana jnda nquii patrom'ñeeⁿ, jluena ndaa nc'iaana: "Luaa' jnda nquii patrom. Tsaⁿm'aaⁿ nnaaⁿaⁿ tyuaawaa. Cwa nlacuaa'a jom cha nljo 'naaⁿaⁿ luaa' jaa." ³⁹ Ndo' t'uena jom, tjeii'na jom nnom ntjom. Jo' jo' jla'cuae'na jom.

⁴⁰ Quia jo' tax'ee Jesús ndaa naⁿñeeⁿ, tsoom:

—Quia na nncwjee'nnda' nquii ts'aⁿ na 'naaⁿ¹ ntjom'ñeeⁿ, ¿ljo' cwilatuu'yo' na nnts'aaⁿ ñequio nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ nnom tyuaaⁿ¹aⁿ?

⁴¹ Jluena nnoom:

—Xoc'oom na wi' ts'oom naⁿ¹ñeeⁿ, maxjeⁿ nnt-seicwjeⁿ naⁿ¹ñeeⁿ na jeeⁿ tia nn'aⁿndyena. Ndo' nñequiaaⁿ ntjoom'm luee nt'omcheⁿ nn'aⁿ na joo nñe'quia na tantjom tyuaaⁿ¹aⁿ quia na nncue' ntjom.

⁴² Quia jo' seineiⁿti Jesús ndaa naⁿ¹ñeeⁿ cwii ñ'oom na seijoom'ñe cheⁿnqueⁿ na tsjo' na ya jom. Tsoom:

—¿Aa tijoom ñejla'naⁿ¹yo' ljeii 'naaⁿ¹ Ty'o^oots'om na matsona'?:

Majuuto tsjo' na tixocwil'ue nquiu luañe na cwil'a tsiaⁿtsjo',

jnda mawacatyeeⁿna' nqui tsiaⁿtsjo'.

Nquii Ta Ty'o^oots'om seijndaa'ñê na ljo'.

Ndo' jeeⁿ cwijaawee' n'o^oya na cwinty'iaaya na luaa' tuii.

⁴³ Jo' chii candye'yo' nntsjo^o, juu na laxmaⁿ¹yo' cantyja 'naaⁿ¹ na matsa'ntjom Ty'o^oots'om, nncwjeeⁿ¹eⁿ naya'ñeeⁿ luee'yo', ndo' nñequiaaⁿ na nt'omcheⁿ nn'aⁿ nlaxmaⁿna juuna'. ⁴⁴ Ndo' mati cantyja 'naaⁿ¹ tsjo'waa' na seinⁿya ndaa'yo', meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ ts'aⁿ na tileicatsei'noⁿ¹ cantyja 'naⁿya, nlco'wi'na' tsaⁿ¹ñeeⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na toomñe na tiooñe nacjoo' tsjo'. Saa ts'aⁿ na tiñe'catseyu' ñ'eⁿndyo maxjeⁿ nlco'wi'na' jom quia na nncue'ntyjo xjeⁿ na nncu'xeⁿ Ty'o^oots'om nn'aⁿ. Quia jo' nntseijomna' tsaⁿ¹ñeeⁿ cha'cwijom ts'aⁿ na tioo cwii tsjo' t'maⁿ nacjoo' na seitiuujndaⁿana' juu.

45 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ fariseos, jnda na jndyena ñ'oom tjañoom'meiⁿ na seineiⁿ Jesús, jla'noⁿna na cantyja 'naaⁿna tjeiiⁿeⁿ ñ'oomwaa'. 46 Jo' chii seijmeiⁿna' jona na ñe'cat'uena jom. Saa nquiaana nn'aⁿ na jndyendye. Ee naⁿñeeⁿ cwitjeii'na cwenta na jom cwiluiiñê profeta.

22

Ñ'oom tjañoom' cantyja na toco ts'aⁿ

1 Cwiicheⁿ cwii ndii' seineiⁿnda' Jesús ndaa ntyee na cwiluiitquiendye ñequio ndaa nn'aⁿ fariseos. Tsoom ndaana:

2 —Juu na matsaⁿntjom Ty'oots'om nandyee cañoom'luee, matseijomna' juuna' cha'na cwii rey na t'maⁿ xuee s'aa na ncoco ti'jnda. 3 Jñoom mosoom'm na 'ooca'maⁿna cha'tso nn'aⁿ na jnda jndye na nnquiola'jomndye. Saa naⁿñeeⁿ tiñe'quiontyjaa'na. 4 Jñomnaaⁿaⁿ nt'omcheⁿ mosoom'm, tsoom ndaana: “Candu'yo' ndaa nn'aⁿ na jnda t'maaⁿyâ na nla'jomndyena na jnda maya waa. Jnda seicwja quioo'ndyo ñequio nt'om quioo' na jnda seica'maⁿ. Cha'tso jnda teiñ'oom', jo' chii quiona na nla'jomndyena na macoco ti'jndaaya.” 5 Saa naⁿñeeⁿ na ty'ecwaⁿ mosoom'm ticalan'oom'ndyena jom. Ty'ena ts'iaaⁿ 'naaⁿna. Cwii tsaⁿñeeⁿ tjaaⁿ ranchoom'm. Cwiicheⁿ tsaⁿñeeⁿ tjaaⁿ, tjacajnaaⁿ 'naⁿ. 6 Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ t'uena mosoom'm, cwajndii tjaa'na joo hasta jla'cwjeena moso'ñeeⁿ. 7 Jnda na jndii rey'ñeeⁿ chiuu tjoom mosoom'm jeeⁿcheⁿ ndyaa' seilioo'ñê. Jñoom sondaro 'naaⁿaⁿ na c'oola'cwjee nn'aⁿ na l'a nata' mosoom'm. Ndo'

nla'cona tsjoom naⁿñeeⁿ. ⁸ Ndo' tsoom ndaa nt'om mosoom'm: “Jnda teijndaa'ya cha'tso cantyja na nleit'maaⁿ na nncoco ti'jndaaya saa nn'aⁿ na jnda tquaaⁿa na nla'jomndye ñ'eⁿndyo, tacatsona' na cwii nntseit'maaⁿndyo joona. ⁹ Je' catsa'yo' nqui nantaa nt'maⁿ, jo' jo' ca'maⁿ'yo' ticwii cwii ts'aⁿ na nliu'yo', candu'yo' ndaana na quiontyjaa'na ja na macoco ti'jndaaya.” ¹⁰ Quia jo' jlui' moso'ñeeⁿ tyo'oona nqui nantaa. Jla'tjomna cha'tso nn'aⁿ na jliuna. Ñ'eeⁿ nn'aⁿ na tia nn'aⁿndye ndo' ñ'eeⁿ nn'aⁿ na ya nn'aⁿndye. Ndo' laa'ti' seicattoo'na' w'aa ñequio nn'aⁿ na jla'jomndye na toco jnda rey'ñeeⁿ.

¹¹ 'Jnda chii tjaquiee' rey quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na nncwaaⁿ joona. Ljeiiⁿ ñ'eⁿ cwii ts'aⁿ na ticwee liaa cha'xjeⁿ liaa cwicwee' nn'aⁿ na cwila'jomndye quia na macoco ts'aⁿ. ¹² Tsoom nnom tsaⁿ'ñeeⁿ: “U re, ¿chiiu tuiiyuu na jndyo'tsei'jomndyu' ndo' ticwe' liaa cha'xjeⁿ na cwicwee' nn'aⁿ quia na macoco ts'aⁿ?” Saa tîcandaa nnc'o tsaⁿ'ñeeⁿ. ¹³ Quia jo' nqui rey tsoom ndaa mosoom'm: “Calatyeⁿ'yo' nc'eeⁿ ñequio l'o^oⁿ. Catjei'yo' jom ch'eⁿ yuu na jaaⁿñe. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndei'n'oom.”

¹⁴ Seintycwii Jesús ñ'oom, luaa tsoom:

—Majndyendye nn'aⁿ m'aⁿ na macwaⁿ Ty'oots'om, saa tijndye nn'aⁿ na macwjii'ñê cwentaaⁿaⁿ.

Cwita'x'eena 'ñeeⁿ nnom nñe'quiana ts'iaaⁿndaana

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Quia jo' ty'e nn'aⁿ fariseos, tyo'maⁿ cheⁿnquieena chiiu ya nl'ana na nnc'omna jom

ñequio ñ'oom na matseineiiⁿ. ¹⁶ Jo' chii jñoomna nn'aⁿ 'naaⁿna ñequio nt'om nn'aⁿ 'naaⁿ Herodes na c'oota'jndoondyena Jesús. Ty'e naⁿñeeⁿ, jluena:

—'U Maestro, manquiuyuâ na 'u ts'aⁿ na xcwee' ts'om', ndo' tiquiquiu'nn'aⁿ ñ'oom na ma'mooⁿ cantyja 'naaⁿ natoo' Ty'o^ots'om. Ndo' mati meiⁿ tjaa na coch'eena' 'u ljo' cwila'tiuu nn'aⁿ oo meiⁿljo'cheⁿ na cwiluiindyena. ¹⁷ Catsu' nndyaayâ. Chiuu matsei'tiuu': ¿Aa maty'iomna' na catiooⁿya ts'iaaⁿndaaya nnom tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ tsjoom Roma, oo aa ticaty'iomna'?

¹⁸ Saa Jesús sei'nooⁿoⁿ natia na cwila'tiuuna. Tsoom ndaana:

—¿Chiuu na ñ'cal'a'yo' xjeⁿ ja, 'o nn'aⁿ na tixcwe cwitsam'aⁿyo'? ¹⁹ Cat'moⁿyo' nooⁿ tsjo'ñjeeⁿ na cwitiom'yo' ts'iaaⁿndaayo'.

Quia jo' tjeii'na cwii denario, t'mooⁿna juuna' nnoom. ²⁰ Jnda na nty'iaaⁿaⁿ, tsoom ndaana:

—¿Ñeeⁿ 'ndyoonnom ñoom nacjoo' tsjo'ñjeeⁿwaa ndo' 'ñeeⁿ xuee' ljeimeii'?

²¹ T'oona nnoom, jluena:

—'Ndyoonnom tsaⁿmats'iaaⁿ luaa' ndo' xueⁿeⁿ ñoom.

Quia jo' tso Jesús ndaana:

—Catiom'yo' ts'iaaⁿndaayo' nnom tsaⁿmats'iaaⁿ yuu na tseixmaⁿna' na nnc'o'ñoom. Ndo' quia'yo' cwentaa' Ty'o^ots'om yuu na tseixmaⁿna' cwentaa' nqueⁿ.

²² Jnda na jndyena na luaa', jeeⁿcheⁿ ndyaa' tjawee' n'omna. Mana 'ndyena jom, ty'ena.

*Cwita'x'eena cantyja na nntando'nnda' nn'aⁿ
(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)*

23 Mañejuu xuee'ñeeⁿ tqwie'cañom nn'aⁿ saduceos na m'aaⁿ Jesús. Nn'aⁿ saduceos cwila'yu'tyeⁿna na xocatando'nnda' nn'aⁿ na jnda tja. Jo' chii jluena cwii ñ'oom nnoom:

24 —'U Maestro, waa ñ'oom na 'ndii Moisés luaaya na matsona' xeⁿ tue' cwii tsa^s'a ndo' tjaa'naⁿ ntseinaaⁿ, quia jo' tyjee ts'oo'ñeeⁿ co-coom ñ'eⁿ scuu' xioom. Nnc'om ntseinaaⁿ ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ cha nntseinoomñê na tjaa ntseinda xioom t'om. 25 Ndo' quii'ntaaⁿ jâ tyom'aⁿ ntquiee' naⁿnom na ñenquii ts'aⁿ ntseinda. Juu tsa^{nt}quiee tocoom, ndo' tyuaa' tueeⁿeⁿ. Tjaa'naⁿ ntseinaaⁿ ñ'eⁿ scoom'm. Quia jo' ljoñe scoom'm l'o ti'tyjeeⁿ. 26 Saa majo'ti tjom ts'aⁿ na jnda we, tjaa'naⁿ ndana ñ'eⁿ yuscu'ñeeⁿ ndo' tueeⁿeⁿ. Mati tjom ts'aⁿ na jnda ndyee ndo' malaa'ti' hasta ts'aⁿ na jnda ntquiee'. 27 Ndo' jnda tja cha'tsondye naⁿñeeⁿ mati tue' yuscu. 28 Jo' na ñe'cata'x'aayâ njom', Ta, quia na nntando'xco nn'aⁿ na jnda tja, ¿cwaaⁿ cwii na ntquiee'ndye joona scuu' jom? Ee jom ñet'oom scuu cha'tsondye naⁿñeeⁿ.

29 Tso Jesús ndaana:

—'O tixcwe cwitjei'yo' cwenta, ee meiiⁿ na cwila'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ Ty'oots'om na waa saa ticala'nqⁿyo' ljo' ma'moⁿna' meiiⁿ cantyja 'naaⁿ najndeii na matseixmaaⁿ. 30 Ee quia na nntando'xco nn'aⁿ na jnda tja, taxocunconnda'na, meiiⁿ naⁿnom, meiiⁿ naⁿlcu. Ee quia jo' nla'xmaⁿna cha'na ángeles na m'aⁿ cañoom'luee. 31 Ndo' cantyja 'naaⁿ na nntando'xco nn'aⁿ na jnda tja, ¿aa tijoom ñejla'naⁿyo' ljeii 'naaⁿ Ty'oots'om? Luaa matsoom: 32 “Ja cwiluiindyō Ty'oots'om cwentaa' Abraham, ndo' Isaac, ndo' Jacob.”

Jo' chii caliu'yo' na cwita'ndo' naⁿñeeⁿ ee jom cwiluiñê Ty'oots'om cwentaa nn'aⁿ na cwita'ndo', nchii cwentaa l'oo.

³³ Ndo' nn'aⁿ na jndyendye, quia na jndyena ñ'oommeiⁿ na t'mooⁿ, jeeⁿ tjawee' n'omna.

*Ñ'oom na t'manti na matsa'ntjom Ty'oots'om
(Mr. 12:28-34)*

³⁴ Jnda na jndye nn'aⁿ fariseos na jnda seicheⁿ Jesús nn'aⁿ saduceos, quia jo' jla'tjomndyena.

³⁵ Ndo' cwiindyee joona, ts'aⁿ na ma'moⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ta'x'eeⁿ cwii ñ'oom nnom Jesús cha cat'uiina' juu. Tsoom:

³⁶ —'U Maestro, naquii' ljeii 'naaⁿ Ty'oots'om na tqueⁿ Moisés, ¿cwaaⁿ ñ'oom na t'mati cwiluiñena'?

³⁷ T'o Jesús nnom tsaⁿñeeⁿ, tsoom:

—'C'oom' na candya' ts'om' Ta Ty'oots'om cwenta', ñequio na xcwee'ya ts'om', ñequio cha'waa na jnda ntyji', ndo' ñequio cha'waa na jndo'ya ts'om'." ³⁸ Ñ'oomwaa' jndati tseixmaⁿna' ndo' t'manti matsa'ntjomna'. ³⁹ Ndo' ñ'oom na jnda we matseijomna' ñ'oom'ñeeⁿ, luaa matsona': "C'oom' na wi' ts'om' x'ia' cha'xjeⁿ na jnda ntyji' ñequio nncu'." ⁴⁰ We ñ'oommeiⁿ laxmaⁿna' x'ee cha'tso ñ'oom' Ty'oots'om na tqueⁿ Moisés ñequio ñ'oom na tyoñe'quia profetas.

*Cristo cwiluiñê Jnda Ty'oots'om
(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)*

⁴¹ Yocheⁿ na tyoot'oom'ndye nn'aⁿ fariseos, tax'ee Jesús cwii ñ'oom ndaana. ⁴² Tsoom:

—¿Chiuu cwila'noⁿ'yo' cantyja 'naaⁿ nquii na cwiluiñê Cristo? ¿'Ñeeⁿ jnda jom?

T'oona nnoom, jluena:

—Nluniiñê tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo'.

⁴³ Tsoom ndaana:

—Mayuu'. Ndo' nquii David, nc'e na t'moⁿ Espíritu Santo naquii' ts'oom seiljeiⁿ cwii ñ'oom cantyja 'naaⁿ Cristo. Tsoom na juu cwiluiiñe na matsa'ntjom jom. ¿Ljo' ma'moⁿna' na luaa' tsoom? ee seiljeiⁿ:

⁴⁴ Nquii Ta Ty'ooots'om tsoom nnom juu Ta na matsa'ntjom ja:

“Cajmaⁿ ntyjaa'a ntyjaya yuu na mat-seit'maaⁿñena' 'u hasta xjeⁿ na jnda tsá'a nn'aⁿ na jndoo 'u na c'omna nacje 'naⁿ.”

⁴⁵ Nc'e na luaa' matso ljeii'ñeeⁿ, jo' mawax'aya ndaa'yo': “¿Chiuu waayuu na cwiluiiñe Cristo tsjaaⁿ David na jndyowicantyjoo' ee manquiti David tsoom na juu cwiluiiñe Ta na matsa'ntjom jom?”

⁴⁶ Saa meiⁿcwiindye joona tîcandaa nnc'o' ñom meiⁿ ñe'cwii 'ndyoo ñ'oom. Ndo' xuee na tja tjatina' meiⁿcwii ts'aⁿ tîcandaa' ts'om na nncwax'eeti ñ'oom ñom.

23

Matseitia' Jesús nn'aⁿ fariseos ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

¹ Quia jo' seineiⁿ Jesús ndaa nn'aⁿ na jndyendye ñequio ndaa já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê, tsoom:

² —Nquiee nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ fariseos to'ñoomna ts'iaaⁿ na ñeseixmaⁿ Moisés na cwit'mooⁿna ljeii 'naaⁿ

Ty'oots'om na matsa'ntjomna'. ³ Jo' chii que'nyo' cwenta ñ'oom na cwit'moo'na. Ndo' call'a'yo' cha'tso na cwitsa'ntjomna na call'a'yo'. Saa tintsantyjo'yo' cha'na cwil'ana, ee joona ya ñ'oom cwiñe'quiiana saa nquieena ñoomñoom na cwil'ana. ⁴ Ee joona cwique'na ñ'oom na jndei'na' na catseicanda'ñe ts'a'n. Matseijomna' cha'cwijom cwila'tye'na cwii xuu na jaa' na cwitioona cantya' na'ñee'n. Saa nquieena nchaa' l'uu nntii'ndyena meii'n ñe'cwii ndaa' lueena na nntei'jndeiina na'ñee'n. ⁵ Cha'tso na cwil'ana l'ue n'omna na canty'iaa nn'a'n. Ee cwil'ana na jee'n ntmei' ntja'n na chuu' ljeii 'naa' Ty'oots'om na cwiwitye'n cantaana ñequio lueena. Ndo' mati teincoti nma'n 'ndyoo liaateincoo na cwicwee'na nchiiti liaa nt'omche'n nn'a'n. ⁶ Cwique'n n'omna na nquieena nncwindyuaandyena nacañoomtiche'n quia na cwiwee' ncuee. Ndo' naquii' lan'om cwila'yuunda'ana ntsula' nacañoomche'n yuu na nntseit'maa'ñetina' joona. ⁷ Jee'n cjaawee' n'omna na nla't'maa'ndye nn'a'n joona quia cwiwincwindyena ts'om nataa yuu na jndoo' nn'a'n. Ndo' l'ue n'omna na nlue nn'a'n na maestro joona.

⁸ Saa 'o tical'ueendyo' na nlue nn'a'n na maestro 'o ee cha'tsondyo' ñecwii tmaa'n' cwilaxma'nyo' ndo' ñecwii na cwiluiiñe Maestro 'na'nyo', juu Cristo. ⁹ Mei'ncwii ts'a'n tsjoomnancue ticalat'maa'ndyo' na nndu'yo' nnom na tsotye'yo' juu cha'na quindu'yo' na Tsotye'yo' Ty'oots'om. Ee ñe'cwii m'aa'n na cwiluiiñe Tsotye'yo', nque'n na m'aa'n cañoom'luee. ¹⁰ Ndo' mei'n tiñe'quiandyo' na nlue nn'a'n na 'o cwitsajndyee'yo' ee ñecwii m'aa'n

na wjaajndyee jo ndaa'yo', nquii Cristo. ¹¹ Juu ts'a^n na cwiluiit'ma^nñeti quii'ntaa^n'yo', tsa^nñee^n maxje^n matsona' na candi'ntjoom ndaa'yo'. ¹² Mei^n cwi'ñee^nche^n ts'a^n na matseiwendyeñe che^nquii, maxje^n nntseiquioo Ty'ooots'om juu. Ndo' ñee^n juu na maju'ñecje, maxje^n nntseuwe Ty'ooots'om tsa^nñee^n.

¹³ 'O nn'a^n fariseos ñ'e^n 'o nn'a^n na cwit'mo^n'yo' ljeii na tque^n Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o cwe' cwil'a'ya'yo' na jee^n ya nn'a^ndyo' ee cwila'ñ'ee^n'ndyo' nn'a^n cha xocandaa nnc'ooquiee'ndyena cantyja na matsa'ntjom Ty'ooots'om. Ncjo'yo' tiñe'catsaquiee'ndyo' na jom nntsa'ntjoom 'o, mei^n tiñe'quia'yo' na nnc'ooquiee'ndye nt'om nc'ia'yo' cantyja na matsa'ntjoom.

¹⁴ 'O nn'a^n fariseos ñ'e^n 'o nn'a^n na cwit'mo^n'yo' ljeii na tque^n Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jee^n ya nn'a^ndyo'. 'O mantyjo'yo' 'naa^n l'oo na cwe' ñe'catjei'to'yo' luee yolcu na jnda tja s'aa. Saa majuu xje^nñee^n teincoo ñ'oom cwilanei'yo' nnom Ty'ooots'om cha tica'mo^n'na' na wi'ndyo'. Cwe' jo' na t'ma'ti nlco'wi'na' 'o quia na nncu'xee^n 'o.

¹⁵ 'O nn'a^n fariseos ñ'e^n 'o nn'a^n na cwit'mo^n'yo' ljeii na tque^n Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jee^n ya nn'a^ndyo'. 'O jee^n tquia ma'nom'yo' hasta ndaaluee cwiwity'ioo'yo' na cwil'ue'yo' meii^n ñe'cwii ts'a^n na nntseijomñe ñ'e^ndyo'. Ndo' xe^n jnda jnda l'a'yo' na wjaan-tyjo^n cha'na cwil'a'yo' quia jo' wjaañ'oomna' jom na cwajndiiti nnts'aa^n. Ndo' na ljo', t'ma'ti nlco'wi'na' jom quii' b'io, nchiiti 'o.

16 'Ndo' 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ndaa nc'iaa'yo',
 mati nnt'uuiwi'na' 'o ee laxmaⁿ'yo' cha'cwijom
 nchjaaⁿ'yo'. Cwindu'yo' tityeⁿ ñ'oom na
 maqueⁿtyeⁿ ts'aⁿ nacjoom'm quia na macwjeeⁿeⁿ
 xuee' wats'om t'maⁿ. Saa tyeⁿti ñ'oom na nncwji'
 ts'aⁿ xuee' s'om cajaan na ñ'eⁿ teichjoomna'. 17 'O
 jeeⁿcheⁿ ndyaa' ntjeiⁿndyo', laxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na
 nchjaaⁿ'yo'. ¿Cwaaⁿ cwii na we nmeiⁿl' t'manti
 tseixmaⁿna'? ¿Aa s'om cajaan na ñ'eⁿ teichjoom
 wats'om oo aa nquii wats'om? Juu wats'om t'manti
 tseixmaⁿna' ee cantyja 'naaⁿl' juuna' maqueⁿlju'na'
 s'om cajaanñeeⁿ. 18 Mati cwindu'yo' na tityeⁿ ñ'oom
 na cwe' xuee' tio naquii' wats'om nncwji' ts'aⁿ.
 Tyeⁿti ñ'oom cwindu'yo' quia na nncwji' ts'aⁿ
 xuee' sei quioo' na cwitioo nn'aⁿ jo' jo' cwentaa'
 Ty'oots'om. 19 'O jeeⁿcheⁿ nchjaaⁿ'yo'. ¿Cwaaⁿ na
 we nmeiⁿl' t'manti tseixmaⁿna'? ¿Aa sei quioo' na
 cwitioo nn'aⁿ nacjoo' tio, oo aa juu tio? T'manti
 tseixmaⁿ nquii tio yuu na cwicantyjo seiñeeⁿ ee
 nc'e juuna' maqueⁿlju'na' sei' na ndaa nnc'o'ñom
 Ty'oots'om. 20 Ee ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom
 nacjoo' nquii na macwji' xuee' tio naquii' wats'om
 t'maⁿ, nchii macanda cantyja 'naaⁿl' tioñeeⁿ
 maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ maw'at'maⁿtona'
 cha'tso 'naⁿ na cwicantyjo nacjoo'na'. 21 Ndo'
 juu ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom nacjoo' nquii
 na macwji' xuee' wats'om t'maⁿ, nchii macanda
 cantyja 'naaⁿl' juuna' maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ
 mañ'oomna' nquii Ty'oots'om ee jom mac'eeⁿ jo'
 jo'. 22 Ndo' juu ts'aⁿ na maqueⁿtyeⁿ cwii ñ'oom
 nacjoo' nquii na macwji' xuee' cañoom'luee
 nchii macanda cwe' cantyja 'naaⁿl' cañoom'luee
 maqueⁿtyeⁿ ñ'oom, maxjeⁿ mañ'oomna' nquii

Ty'oots'om ñequio tio yuu na mawacatyeeⁿ.

23 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés, nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Ee cwiñe'quia'yo' diezmo cwentaa' Ty'oots'om na cwiwe' ntjoom'yo' hasta meiⁿ cwe' tsojñom ts'oomjndya ñequio tscolcoo ñequio lqueeⁿ cameiⁿnom saā ticalacanda'yo' ñ'oom na t'maⁿti naquii' ñ'oom na tqueⁿ Moisés. Ñ'oom'ñeeⁿ ma'moⁿna' chiuu na c'om'yo' cantyja na maty'iomyana' ndo' c'om'yo' na wi' n'om'yo' nc'iaa'yo' ndo' calacanda'yo' ñ'oom na cwindu'yo'. Maxjeⁿ maty'iomyana' na cwiñe'quia'yo' diezmo saā mati calacanda'yo' ñ'oommeiⁿ na t'maⁿti na saⁿntjom Moisés. 24 Matseijomna' 'o cha'na nn'aⁿ na cwila'cw'aaⁿndye ndaatioo na cwiwe cha ca'ndiina' quioo' na cajndaā saā tiqueⁿna cwenta na jo nandye njom cwii quioo' t'maaⁿñe na jaato'. Ee jeeⁿ cwiqueⁿndyo' na ñe'cala'canda'yo' ñ'oom na niom nch'unch'u saā tiñe'cala'canda'yo' ñ'oom na t'maⁿti na macaⁿna'. Jo' chii 'o laxmaⁿ'yo' nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' nato ndaā nc'ia'yo' saā ncjo'yo' cha'cwijom na nchjaaⁿ'yo' na tiñe'catsa'jndyee'yo' nato'ñeeⁿ.

25 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo' ee yaya cwilalju'yo' naxeⁿ waso ñequio xio na cwiwil'uee'ndyo' saā ts'omna' cwajndii. Ee nantquie na cwicwa'yo' cwicañjom jo', la'xmaⁿna' 'naa' nc'iaa'yo' na cwinty'uee'yo' ee na tiñe'queⁿ cheⁿncjo'yo' xjeⁿ na cwilaqueeⁿ n'om'yo'.

26 'O nn'aⁿ fariseos cwiluiindyo' cha'cwijom naⁿchjaaⁿ. Cata'ndyo'xcwe'yo' jo nnom Ty'ooots'om quia jo' nnts'aana' cha'cwijom na cwilalju'yo' ts'om waso ñequio xio. Ndo' na ljo' nntseiljoyuna' na lju' ts'omna' ñ'eⁿ naxeⁿ'na'.

27 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Matseijomna' 'o cha'na ndei'luaa na jeeⁿ canchii' l'a nn'aⁿ, na cwe' nacjoo'na' nnty'iaa' ts'aⁿ na jeeⁿ neiⁿncoo' saā naquii'na' too' ndeii nn'aⁿ ñequio cha'tso nnom na ts'iaaⁿ. 28 Maluaa' matseijomna' cantyja 'na'yo' ee jo ndāā nn'aⁿ ndoo' xeⁿ maty'iomyana' ljo' cwil'a'yo', saā naquii' n'om'yo' ñenquii'cheⁿ na we waa na cwil'a'yo' ndo' too'ñ'eⁿ m'aaⁿ natia.

29 'O nn'aⁿ fariseos ñ'eⁿ 'o nn'aⁿ na cwit'moⁿ'yo' ljeii na tqueⁿ Moisés nnt'uiiwi'na' 'o ee cwe' cwil'a'ya'yo' na jeeⁿ ya nn'aⁿndyo'. Ee cwil'a'yo' ndei'luaa profetas ndo' cwilachjoomndyo' ndei'luaa 'naaⁿ nn'aⁿ na ñel'a cantyja na maty'iomyana'. 30 Jnda chii cwindu'yo': "Xeⁿ jaa mam'aaⁿya ncuee na ñet'om welooya teiyo, tixocalajomndyo na jla'cwjeena profetas." 31 Ndo' na luaa' cwindu'yo' cwitjei'yuu'ndyo' cheⁿncjo'yo' ñ'oom nacjo'yo' na 'o cwiluiindyo' tsjaaⁿ 'naaⁿ nquiee nn'aⁿ na tyola'cwjee profetas. 32 Jo' chii calacanda'yo' chiuu waa na to' jndyee nn'aⁿ tsjaaⁿ na tuiindyo'.

33 'O cwiluiindyo' cha'cwijom nda canduulja na jeeⁿ tia cwil'a'yo'. Chiuu nl'a'yo'yo' na nndaā nluui'ndyo' nawi' na cwitjoom nn'aⁿ na cwi'oo b'io.

34 Queⁿ'yo' cwenta, ja njñooⁿya profetas na nnc'om

naquii' ntaaⁿyo' ndo' na nla'neiⁿna cantyja na jndo' ts'om Ty'o^ots'om ndo' na nnt'mooⁿna ñ'oom na matsa'ntjoom. Saa 'o nla'cwje'yo' cwantindye naⁿñeeⁿ. Ndo' nt'om naⁿñeeⁿ nnty'iom'yo' n'oom'naaⁿ. Ndo' nt'om nntja'yo' naquii' lan'om 'naⁿyo'. Ndo' nt'omndye jooa nlei'ntyjo'yo' cwii ndo' cwii tsjoom. ³⁵ Jo' chii cho'nqueⁿyo' jnaⁿ cantyja nawi' na nntjoom naⁿñeeⁿ, ndo' mati cantyja na tja cha'tso nn'aⁿ na nchii jnaaⁿna hasta xjeⁿ na tuui tsjoomnancue. Nnaⁿna' na waa jnaⁿyo' xjeⁿ na seicuee' Caín tyjeeⁿ Abel, tsaⁿ na tyotseixmaⁿ na maty'iomyaⁿna', ndyowana' hasta na tue' Zacarías jnda Berequías l'a welo'yo' xcwe quii'ntaaⁿ tio t'maⁿ ñequio ta wats'om. ³⁶ Nndye'yo' nntsjo^o, mayuu'cheⁿ nnt'uiina' 'o nn'aⁿ na m'aⁿyo' je' cantyja cha'tso nawi'meiⁿ na tjoom naⁿñeeⁿ.

*Maty'ioo Jesús cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ Jerusalén
(Lc. 13:34-35)*

³⁷ 'O nn'aⁿ Jerusalén, cwilacwje'yo' nn'aⁿ na cwiñe'quia ñ'oom' Ty'o^ots'om ndo' cwijñom'yo' ljo' nn'aⁿ na majñoom na m'aⁿyo'. Majndye ndii' ñentyjaa' ts'o^o na nntseitjoⁿya 'o na nnc'om'yo' cwentaya cha'xjeⁿ matseitjom caxtixque ntseinaaⁿ nacjee' ntsqueeⁿ. Saa 'o cwaaⁿ tquiandyo'. ³⁸ Queⁿyo' cwenta, ma'ndii Ty'o^ots'om 'o. Taxoc'oomñê wats'om t'maⁿ 'naⁿyo'. ³⁹ Nndye'yo' nntsjo^o na taxocanty'ia'yo' ja hasta na nncue'ntyjo xuee na nndu'yo': “Matio'naaⁿñena' nquii na macwjee'cañoom ñequio najndeii na matseixmaⁿ Ta Ty'o^ots'om.”

24

Matso Jesús na nntyuii' wats'om t'maⁿ

(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Jlui' Jesús wats'om t'maⁿ na mawjaⁿ. Ndo' já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê squie'caño^onyâ jom. Too'â na cwit'mo^onyâ chiuu waa na jeeⁿ neiⁿncoo' l'aa cwentaa' wats'om t'maⁿ. ² Saa jom t'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—¿Aa cwinty'ia'yo' na jeeⁿ ya cha'tso nmeiⁿ? Candye'yo' nntsjo^o na mayuu'cheⁿ tixoca'ndiina' cwii tsjo' nacjoo' x'iaa'na'. Nntyuii'ñ'eⁿ l'aameiⁿ'.

'Naaⁿ na cwit'mo^ona' na manndyoo' na nnty-cwii

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³ Quia jo' saayâ ta na jndyu Olivos. Ndo' quia jnda tacatyeeⁿ Jesús jo' jo' já nn'aⁿ na cwila'jomndyô ñ'eⁿñê saantyjaa'â jom cha nnda^a nlanaa^{nyâ} ñ'eⁿñê na ñencjo^{oyâ}. L'uuyâ:

—Catsu' ndaayâ cwaaⁿ nluii na nmeiiⁿ'. Ndo' ¿cwaaⁿ 'naaⁿ na nleitquioo' na m'moⁿna' na manndyo'nnda' ndo' na nntycwii tsjoomnancue?

⁴ T'o Jesús ndaayâ, tsoom:

—Cal'a'yo' cwenta na tjaa ñ'eeⁿ nnquiu'nn'aⁿ 'o cantyja 'naaⁿ ñ'oommeiⁿ'. ⁵ Ee jndye nn'aⁿ ñ'equiona ñ'equio xueya na nluena: “Ja cwilui-indy^o nquii Cristo”, na ñ'e'quio'nn'aⁿna nn'aⁿ. ⁶ Ee nnty'ia'yo' na nndyocwjee'caño^o ntia' ndo' nleic'uaa ñ'oom na cwiluii ntia' cwiicheⁿ ntyja. Saa tiñe'quiandyo' na nlacatyuendyo' ee maxjeⁿ jndei'na' na nmeiⁿ' cwinomjndyee. Saa ndicwaⁿ tjoocheⁿ na nntycwii tsjoomnancue. ⁷ Nla'wendye nn'aⁿ cwii ndyuaa nacjoo nn'aⁿ cwiicheⁿ ndyuaa.

Ndo' cwii tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ nntseiweñê nacjoo' cwiicheⁿ tsaⁿmats'iaaⁿ. Jndye joo nnc'oom jndo' t'maⁿ ndo' nnconom ntycu na wjaatcuuñena' ndo' jndye jo jndei nnts'eii. ⁸ Cha'tso nawi'meiⁿ cwe' we'yandyo la'xmaⁿna'. Quia nlquie'ntyjo nt'omcheⁿ nawi' na jaa'ti.

⁹ Jndye nn'aⁿ hasta ndiocheⁿ tsjoomnancue nnc'omna na jndoona 'o nc'e na m'aⁿ'yo' cantyja 'naⁿya. Jo' na nla'quioo nn'aⁿ 'o luee nn'aⁿ na nnta'wi'na 'o, ndo' nla'cwjeena 'o. ¹⁰ Jndye nn'aⁿ nntjeii'ndyena cantyja na cwila'yuy'a n'omna. Nnc'omna na jndoondye ntyjeena hasta na nl'uee'ndyena ñ'oom na nnt'uiina' nc'iaana. ¹¹ Ndo' jndye nn'aⁿ nluena na profeta joona saa tiyuu' ñ'oom cwiñequiana. Ndo' jndye nn'aⁿ nñe'quio'nn'aⁿna. ¹² Ndo' nc'e na nncjaanty'ee nncjaanty'ee natia, juuna' nnts'aana' na tawi' n'omndye ntyjeena. ¹³ Saa juu ts'aⁿ na tyeⁿ cwiljoo'ñe cantyja 'naⁿya hasta na macandā, tsaⁿ'ñeeⁿ nlu'i'n'maaⁿñê. ¹⁴ Cha'waa tsjoomnancue nnc'oo nn'aⁿ na nñe'quiiana ñ'oom nayawaañe cantyja na matsaⁿ'ntjom Ty'oⁿots'om. Juuna' nncwji'yuu'ñena' chiuu cal'a nn'aⁿ cwii cwii ndyuaa, quia ljo'cheⁿ nncue'ntyjo na nntycwii tsjoomnancue.

¹⁵ 'Ñeeⁿ juu ts'aⁿ na matsei'naaⁿ ñ'oommeiiⁿ, catsei'noⁿ ljo' ñecatsona'. Juu profeta Daniel, seil-jeiⁿ ñ'oom cantyja 'naaⁿ juu na jeeⁿcheⁿ ndyaa' tiaa' na nntseityuii' cha'tso. Quia na nnty'ia'yo' na jndaⁿ mam'aaⁿ naquii' wats'om t'maⁿ yuu na lju'ti na cwiluiñena' cwentaa' Ty'oⁿots'om, ¹⁶ quia jo' cha'tsondyo' na m'aⁿ'yo' ts'ondaⁿ Judea cat-

salei'nom'yo' quii' ntsjo. ¹⁷ Juu xje'nñee'n ñee'n ts'a'n na ljo nacjoo' waa' ticandyocuee'n na nncjaaque'n'e'n jo' na nncwjee'n'e'n 'naa'n'a'n. ¹⁸ Ndo' ts'a'n na m'aa'n jo jndaꞗ, na mach'ee ts'iaa'n, ticjaal-cwee'n'e'n na nncjaacachoom lia'n'a'n. ¹⁹ Ndo' joo ncuee'ñee'n jee'n wi' nntjoom yolcu na ndeiindyẽ ñequio yolcu na 'ndaandyẽ ndana. ²⁰ Cal'a'yo' ty'oo nnom Ty'oꞗts'om na nchii xcwe ncuee na tei'n, mei'n nchii xuee na cwita'jndyee nn'a'n na nlca'n'a' na calei'nom'yo' nawi'ñee'n. ²¹ Ee quia ljo'che'n nnquioo cwii nawi' na t'ma'tiche'n na mei'jom ndii' tyootjoom nn'a'n cantyjati xje'n na tuii tsjoom-nancue hasta je'. Ndo' xuee na cwii wjaatina', mei'n tajom cwii nluuinnda' cwiiche'n nawi' cha'na juuna'. ²² Ndo' xe'n ticats'aa Ty'oꞗts'om na tijndyete xuee na nnc'oom nawi'ñee'n quia jo' mei'ncwii ts'a'n xocalui'n'maa'nñe cantyja 'naa'n'a'na'. Saa'nc'e na wi' ts'oom nn'a'n na jndaꞗ tjeii'ñê cwentaa'n'a'n, nnts'aa'n na tijndyete xuee na nnc'oom nawi'ñee'n.

²³ 'Jo' chii xe'n nntso cwii ts'a'n ndaa'yo': "Canty'ia'yo' ljo m'aa'n nquii na cwiluiñe Cristo", oo nntso ts'a'n: "Canty'ia'yo', la'ñee'n m'aa'n", tilayu'yo' ñ'oom'ñee'n. ²⁴ Ee maxje'n nlquie'cañom nn'a'n 'o na nluena joona cwiluiindyena Cristo. Ndo' nluena na profeta joona saa' tiyuu' ñ'oom na cwiñe'quiana. Nl'ana jndyẽ nnom 'naa'n t'ma'n ñequio jndyẽ nnom ts'iaa'n t'ma'n na nncjaawee' n'om nn'a'n cha xe'n na nndaꞗ nl'ana na ññequio'nn'a'nna nn'a'n na macwji' Ty'oꞗts'om cwentaa'n'a'n. ²⁵ Matyuaa'ti matseicandiiya 'o cwii tjoꞗche'n na nluii joona' cha cal'a'yo' cwenta. ²⁶ Quia jo' xe'n nlue nn'a'n ndaa'yo':

“Queⁿyo' cwenta, la'ñeⁿ m'aaⁿ ndyuaa yuu tjaa nn'aⁿ c'oom”, tints'a'yo' jo' jo'. Ndo' xeⁿ na nluena: “Canty'ia'yo', luaa' m'aaⁿ naquii' w'aa”, tilayu'yo' na ljo'. ²⁷ Ee ja na cwiluiindyō tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee quia na nndyoōnnda'a nleitquioo'ndyō ndaa nn'aⁿ na cha'waa tsjoomnancue, cha'xjeⁿ na cwiwixuee chomtsuee yuu na macalui' ñe'quioom' hasta wjaantycwiina' ntyja na majaacue ñe'quioom'. ²⁸ Saa nawi'ñeeⁿ na jnda tsjoo na nntjom'yo', maxjeⁿ ticwinom'na' ee queⁿyo' cwenta, meiⁿyuucheⁿ na meindyuaa 'naⁿ to', jo' jo' nntjomndye cant'eiⁿ.

*Nmeiiⁿ nnts'aana' quia na nndyonnda' Jesús
(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)*

²⁹ 'Quia na jnda teinomncue nawi' t'maⁿ ncuee'ñeeⁿ, nleijaa'ñe ñe'quioom', ndo' mati chi' taxocwixueeñe. Nntquiaandye cancjuu. Ndo' cha'tso na cwila'xmaⁿ najnda na m'aⁿ tsjo'luee nntyuii'. ³⁰ Quia jo' ja na cwiluiindyō tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nleitquioo' 'naaⁿ cantyja 'naⁿya. Ndo' nntseity'ioona' cha'tsondye nn'aⁿ na m'aⁿ tsjoomnancue. Ee nnty'iaana ja, tsaⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na nluii'a jo' jo'. Nndyoꝛua naquii' nchquiu ñequio najndei na matseixmaⁿya ndo' ñequio na neiⁿncoo' nacaxuee na cwiluii'tmaⁿndyō. ³¹ Ndo' njñooⁿya ángeles 'naⁿya na jndei ntjo'na ndu na nnc'oona cha'waa tsjoomnancue, na nla'tjomna nn'aⁿ na jnda tjeii'ndyō cwentaya.

³² 'Cala'noⁿyo' 'naaⁿ na ma'moⁿna' ndaa'yo' cantyja 'naaⁿ ts'loom higuera. Quia na cwinty'ia'yo' na cwinntei' l'ona' ndo' cwicalui'

tscō 'ndaa juuna', quia jo' cwila'noⁿ'yo' na majnda jaawindyoo' ncueesua'. ³³ Ndo' majo'ti quia na cwinty'ia'yo' na cwilui cha'tso nmeiⁿ' na jnda tsjoo ndaa'yo', quia jo' cala'noⁿ'yo' na jnda teindyoo' m'aaⁿ'na'. Manncwjacaño^o'nnda'a. ³⁴ Candye'yo' nntsjoo, mayuu'cheⁿ na xocwjeñ'eⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ je' hasta xjeⁿ na jnda seicandañ'ena' cha'tso ñ'oommeiⁿ'. ³⁵ Tsjo'luee ñ'eⁿ tsjoomnancue nntycwiiñ'eⁿ'na' saa ñ'oom 'naⁿ'ya tijoom xuee nnts'aana' na xotseicandañ'ena'.

³⁶ 'Saa meiⁿ'cwii ts'aⁿ ticaljei cwaaⁿ xuee ndo' ñeeⁿ xjeⁿ na nlui cha'tso nmeiⁿ'. Meiⁿ nquiee ángeles na m'aⁿ cañoom'luee ticaliuna, meiⁿ ja na cwiluiindyō Jnda Ty'oots'om ticaljeiia. Macanda ñenquicheⁿ Tsotyaya ntyjeeⁿ.

³⁷ 'Cha'xjeⁿ na tyom'aⁿ nn'aⁿ ncuee quia ñet'oom Noé, maluaa' matseijomna' na nl'a nn'aⁿ quia na nncwjacaño^o'na na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ³⁸ Ee ncuee'ñeeⁿ cwii tjocheⁿ na seicatsuu ndaalua'nty'a tsjoomnancue tyom'aⁿ nn'aⁿ. Tyocwa'na, tyowena, tyowuncona, tyoñe'quiiana ndana na nnc'unco hasta juu xuee quia na tjaquiee' Noé w'aandaa t'maⁿ. ³⁹ Saa tiqueⁿ'na cwenta na waa na teincuu' hasta mats'ia jo' tyjee' ndaalua'nty'a. Tyjee' candaa, tjachuuna' cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Maluaa' matseijomna' na nntjoom nn'aⁿ quia na nncwjacaño^o'na ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. ⁴⁰ Ee juu xuee'ñeeⁿ nntseijomna' m'aⁿ we nn'aⁿ na cwil'a ts'iaaⁿ jo jnda. Cwii tsaⁿ'ñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na m'aaⁿ'ya ndo' cwii ma'ndiina'. ⁴¹ Nntseijomna' m'aⁿ we yolcu

na cwitua. Cwii tsaⁿñeeⁿ wjaañ'oomna' jom na m'aaⁿya ndo' cwii ma'ndiina'.

⁴² 'Jo' chii ñequii'cheⁿ c'om'c'eendyo' ee na ticaliu'yo' cwaaⁿ xuee nncwjee'cañoom nqueⁿ na matsa'ntjoom 'o. ⁴³ Ñ'oomwaa cala'noⁿ'yo': Xeⁿ ntyjii ts'aⁿ cwaaⁿ nlquie naⁿcanty'ue waⁿ'aⁿ, tixocatsom meiⁿ xonquiaaⁿ na nnc'ooquie'na na nntjeii'na 'naⁿ. ⁴⁴ Jo' chii mati 'o c'om'c'eendyo' ee juu xjeⁿ na ticala'tiuu'yo', majuuto xjeⁿñeeⁿ nncwjaⁿcañooⁿ ja na cwiluiindyoⁿ ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee.

Moso na matseicandā ñequio moso na tiñe'tseicandā
(Lc. 12:41-48)

⁴⁵ 'Cal'uu m'aaⁿ cwii moso na jndo' ts'om ndo' matseicandā, jom nlco'jndyee patrom 'naaⁿ'aⁿ na catsa'ntjoom cha'tso nt'omcheⁿ moso w'aa'ñeeⁿ na ñnequiaaⁿ nantquie ndaana quia na mawe'ntyjo xjeⁿ. ⁴⁶ Quia na nncwjee' patrom 'naaⁿ'aⁿ na tja cwii joo ndo' nljeii na jeeⁿ ya cwenta mach'eeⁿ, t'maⁿ ñnequiaana' na neiiⁿ!. ⁴⁷ Candye'yo' nntsjoⁿ, mayuu'cheⁿ na cha'tso 'naⁿ na matseixmaⁿ patrom'ñeeⁿ, nntioom cwenta l'o mosoom'm. ⁴⁸ Saa cal'uu na juu moso'ñeeⁿ cwiluiiñê na tia ts'aⁿñê ndo' nntseitoom naquii' ts'oom na taxocwjee' patrom 'naaⁿ'aⁿ na tyuaa', ⁴⁹ ndo' nntooⁿ'oⁿ na nncwjaaⁿ'aⁿ ntyjemosoñe na m'aⁿ nacje 'naaⁿ'aⁿ. Nlcwa'jndoo'ñê ndo' nntseijomñê nnc'om ñequio naⁿcandyee. ⁵⁰ Mats'ia jo' nncwjee' patrom 'naaⁿ'aⁿ cwii xuee na tic'omc'eⁿ ndo' hora na ticatseitoom na nncwjee'. ⁵¹ Cwajndii nntseisei' patrom jom, jnda nncju' tsaⁿñeeⁿ jom yuu na m'aⁿ

nn'aⁿ na cwe' cwil'aya na ya nn'aⁿndye. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndei'n'o^om.

25

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ qui yolcundyua

¹ 'Seineiⁿti Jesús ñ'oom tjañoom' cantyja na matsa'ntjom Ty'oots'om cañoom'luee. Tsoom:

—Tyom'aⁿ qui yolcundyua ty'echona xjocanti 'naaⁿna na ntyjo chom na cwico seitye. Jlu'i'na, ty'ecatjomndyena juu tsaⁿs'a na macoco. ² 'Omndye joona tijndo' n'omna ndo' 'omndye naⁿñeeⁿ majndo' n'omna. ³ Joo yolcu na tijndo' n'om quia na ty'echona xjocanti 'naaⁿna, tatic'oochotina seitye na nlco. ⁴ Saã yolcu na jndo' n'om ty'echona xjocanti 'naaⁿna na ntyjo chom ndi ñ'eeⁿ lioo na ñjomti seitye. ⁵ Ndo' yocheⁿ na meindoo'na nquii tsaⁿs'a na macoco, jnaⁿna' na ma'oondana ndo' mana jndana. ⁶ Quia tuee' xcwe tsjom, teic'uaa na matseixuaa ts'aⁿ. Matso: “C'om'c'eendyo', macwjee'cañoom ts'aⁿ na macoco. Quio'yo' na nlajomndyo' ñ'eⁿñê.” ⁷ Quia jo' tei'cantyja yolcu'ñeeⁿ. Jla'yona nmaⁿ na ntyjo chom xjocanti 'naaⁿna. ⁸ Ndo' joo yolcu na tijndo' n'om jluena ndaa nci'aana na jndo' n'om: “Jeeⁿ 'o leii, cateijndei'ya'yo' seitye na cwilei'ñ'om'yo' ee majaanduu' chom 'naaⁿyâ.” ⁹ Saã yolcu na jndo' n'om t'oona ndaa naⁿñeeⁿ: “Xondaã, ee xeⁿ nnts'aacheⁿna' na xocwijndei na nleil'uee'ndyo ncjooyâ ndo' mati 'o. Yati catsalajnda'yo' na nleil'uee'ndyo'.” ¹⁰ Ndo' yocheⁿ na ty'ela'jnda naⁿñeeⁿ seitye, tyjee'cañoom nquii tsaⁿs'a na macoco. Quia jo' joo yolcu na m'aⁿc'eendye

ty'equie'na quii' w'aa ñ'eñê yuu na nleit'maaⁿ na macocoom. Jnda jo' ta' ndyueel'a. ¹¹ Jnda chii mati tquie'cañom nt'omcheⁿ yolcundyua'ñeeⁿ. Jluena: “Aa ndi' ta, catseicanaaⁿndyu' 'ndyoots'a. Aa ndi' ta.” ¹² T'o tsaⁿñeeⁿ ndaana: “Mayuu'cheⁿ matsjoo ndaa'yo' ticwajnaⁿa 'o.”

¹³ Ndo' tso Jesús ndaayâ:

—Cala'nqⁿyo' na ñ'oommeiⁿ cwit'mooⁿna' na c'om'c'eendyo', ee ticaliu'yo' cwaaⁿ xuee ndo' cwaaⁿ hora na ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee nncwjaçañooⁿya 'o.

Ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ s'om na to'ñoom ndyee moso

¹⁴ 'Nntseinaⁿtya nndaⁿyo' cwiicheⁿ ñ'oom tjañoom' cantyja 'naaⁿ na matsa'ntjom Ty'ooots'om cañoom'luee. Tyom'aaⁿ cwii ts'aⁿ na seiⁿndaⁿñe na wjaa cwiicheⁿ tsjoomnancue na tquia. Tqueeⁿñê mosoom'm ndo' tquiaaⁿ tsjo'ñjeeⁿ 'naaⁿaⁿ ndaana na nl'ana ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona'.

¹⁵ 'Nnom cwii joo naⁿñeeⁿ tquiaaⁿ 'om meiⁿ s'om. Nnom cwiicheⁿ tquiaaⁿ ñe'we meiⁿ ndo' nnom cwiicheⁿ ñe'cwii meiⁿ cwii tquiaaⁿ. Tquiaaⁿ nnom cwii cwii joona cantyjati na sei'nooⁿoⁿ na nndaⁿ nnts'aa. Jnda jo' jlueeⁿeⁿ, tjaaⁿ cwiicheⁿ tsjoomnancue. ¹⁶ Juu ts'aⁿ na to'ñom 'om meiⁿ s'om mantyjacheⁿ tyoch'eeⁿ ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona'. Ndo' tantjomtyeeⁿ cwiicheⁿ 'om meiⁿ. ¹⁷ Mati juu ts'aⁿ na to'ñom we meiⁿ, tyoch'eeⁿ ts'iaaⁿ ñ'eⁿ joona' ndo' tantjoom cwiicheⁿ we meiⁿ. ¹⁸ Saa juu ts'aⁿ na ñecwii meiⁿ to'ñom, tjaaⁿ tjaca'ñeeⁿ quii' tyuaa, jo' jo' tanty'ioom s'om 'naaⁿ patrom 'naaⁿaⁿ.

19 'Majndye xuee tjacaana' ndo' tyjee'nnda' patrom 'naaⁿna. Seijndaa'ñê na nncwjeeⁿeⁿ cwenta ñ'eⁿndyena cwanti tue'ntyjō ta'ntjomna ñ'eⁿ s'om 'naaⁿaⁿ. 20 Tyjee'cañoomjndyee juu ts'aⁿ na to'ñom 'om meiⁿ s'om. Maleichuuñ'eeⁿ s'om'ñeeⁿ, mandi ñ'eⁿ 'om meiⁿ na tantjoom. Tquiaaⁿ joona' nnom patrom 'naaⁿaⁿ. Tsoom: "U ta, tquiaa' 'om meiⁿ s'om nōōⁿ. Canty'ia' je' luaa cwiiicheⁿ 'om meiⁿ na jnda tantjōⁿya." 21 Tso patrom nnoom: "U moso 'naⁿya, ya sa'. Tquioo' na tjoo' ts'om' ndo' na seicanda'. Meiiⁿ cwe' cwii ts'iaaⁿ na cachjoo saa 'u seicanda'. Je' nlquaaⁿya 'u na t'manti ts'iaaⁿ nntseixmaⁿ!. Ndo' na luaa' wendyō nnc'ōōⁿya na neiiⁿya." 22 Jnda chii tyjee'cañoom juu ts'aⁿ na to'ñom we meiⁿ s'om. Tsoom: "U ta, tquiaa' we meiⁿ s'om nōōⁿ. Canty'ia' je' luaa cwiiicheⁿ we meiⁿ na jnda tantjōⁿya." 23 Tso patrom nnoom: "U moso 'naⁿya, ya sa'. Tquioo' na tjoo' ts'om' ndo' na seicanda'. Meiiⁿ cwe' cwii ts'iaaⁿ na cachjoo saa 'u seicanda'. Je' nlquaaⁿya 'u na t'manti ts'iaaⁿ nntseixmaⁿ!. Ndo' na luaa' wendyō nnc'ōōⁿya na neiiⁿya." 24 Quia jo' na macanda tyjee'cañoom juu moso na ñe'cwii meiⁿ s'om to'ñom. Tsoom nnom patrom 'naaⁿaⁿ: "U ta, mantyjiiya na 'u ts'aⁿ na jeeⁿ majñoom' 'ndyo' moso 'naⁿ!. 'U cwe' matsei'we' cantyja na cwiwe' ntjom 'naⁿ!, meiⁿ na nnom', meiⁿ na nntseicueendyu'. Macanda nencjooyâ moso 'naⁿ! jeeⁿ cwilajndaayâ. 25 Cwe' na nquiaya 'u, jo' chii tjo, tjōcaty'iuya s'om 'naⁿ! quii' tyuaa. Luaa juuna', co'ñom'." 26 Ndo' t'ō patrom 'naaⁿaⁿ nnoom: "U re moso na tia ts'aⁿndyu' ndo' na nchqueⁿ!, cwa maxjeⁿ ntyji' na matseiwaya ntjom meiiⁿ nchii nncō jnōōⁿa, ndo'

mawantjōⁿya meiiⁿ nchii nncō matseicatsuundyō.
 27 Cwe' nc'e jo' yati xeⁿ 'u seiwe' s'om 'naⁿya w'aa banco yuu na cwileiweya s'om 'naaⁿ nn'aⁿ, quia jo' to'ñōⁿ s'om 'naⁿya ñequio ts'iaaⁿnnomna' quia na tyja.” 28 Ndo' tso patrom ndaa nt'omcheⁿ mosoom'm: “Catjei'yo' cwii meiⁿwaa' l'ōōⁿ ndo' quia'yo' juuna' l'ō juu ts'aⁿ na maleiñ'oom qui meiⁿ. 29 Ee cantyjati na matseixmaⁿ ticwii cwii ts'aⁿ, xeⁿ ya ts'iaaⁿ mach'eeⁿ ñ'eⁿ juuna' quia jo' nncō'ñomtyeeⁿ na nleil'uee'ñê. Saa juu ts'aⁿ na tis'a ts'iaaⁿ mach'ee, nlui' cantyjati chjoowi' na maleiñ'oomtyeeⁿ. 30 Cwe' jo' catue'yo' moso nchqueeⁿm'aaⁿ ch'eⁿ yuu na jaaⁿñe. Jo' jo' nnty'ioom ndo' nneiⁿnqueeⁿ ndei'n'oom.”

Cha'tso nn'aⁿ tsjoomnancue nntu'xeⁿndyena

31 'Ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee, nndyōōnda'a ñequio cha'tso ángeles 'naⁿya, na nntsaⁿntjōⁿya. Quia jo' nntseit'maaⁿñena' ja na nncjōcajmaⁿ ntio 'naⁿya na jeeⁿ neiⁿncoo' caxuee na nncu'xaⁿya nn'aⁿ. 32 Ndo' nn'aⁿ na cha'waa tsjoomnancue nntjomndyena jo noōⁿ. Quia jo' nntōⁿ'a joona cha'xjeⁿ na matōⁿ cwii pasto canmaⁿ ñequio canch'ioo ntsmeiiⁿ'eⁿ. 33 Nnts'aaⁿ na nncwintyjee' canmaⁿ ntyjaaⁿ'a ntyjaya ndo' canch'ioo nnts'aaⁿ na nncwintyjee' ntyjatymaaⁿ. 34 Maluaa' nnts'aa ja na cwiluiindyō na matsaⁿntjōⁿya. Nntsjoō ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a ntyjaya: “Quio'yo' 'o nn'aⁿ na jnda jnda'yo' na matio'naaⁿñe Tsotyaya 'o. Cato'ñoom'yo' naya na mañequiaaⁿ na mati 'o cwilajomndyo' ñequio na matsaⁿntjoom. Ee luaa' teiyoti seijndaa'ñê cwenta'yo' quia na tqueeⁿ

tsjoomnancue. ³⁵ Ee tyom'aaⁿya na ñejndo'a ndo' tquia'yo' na tcwaa'a. Tyom'aaⁿya na ñe'c'ua ndaa ndo' tquia'yo' na t'ua. Tyoma'nooⁿya cwii cwii tsjom'yo' yuu na ticata'jnaaⁿ nn'aⁿ ja ndo' to'ñoom'yo' ja naquii' l'a'yo'. ³⁶ Tyom'aaⁿya na ntsaandyo ndo' 'o jla'tsaaⁿndyo' ja. Tyom'aaⁿya na wii'a ndo' 'o tyotsacajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya praso ndo' tyotsantyja'yo' ja.” ³⁷ Quia jo' nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a ntyjaya na la'xmaⁿna cantyja na maty'iomyana' nnt'oona, nluena: “Ta, ¿cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na ñe'jndo' ndo' tquiaayâ na tcwa', oo nty'iaayâ 'u na ñe'c'ua' ndaa ndo' ñetquiaayâ ndaatioo na t'ua'? ³⁸ ¿Cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na tyoma'noom' yuu na ticata'jnaaⁿ nn'aⁿ 'u ndo' to'ñoonyâ 'u quii'ntaaⁿyâ, oo na nty'iaayâ 'u na ntsaandyu' ndo' jla'tsaaⁿndyô 'u? ³⁹ ¿Cwaaⁿ nty'iaayâ 'u na wi' oo na m'aaⁿ praso ndo' sacajndo'o'â 'u?” ⁴⁰ Quia jo' ja na cwiluiindyo na matsa'ntjoⁿya nntsjoo ndaa naⁿñeeⁿ: “Mayuu'cheⁿ matsjoo ndaa'yo', meiⁿquia na l'a'yo' na teijndei'yo' cwii nn'aⁿya nmeiiⁿ na tit'maⁿ cwiluiiñe, nncõ teijndei'yo'.”

⁴¹ 'Jnda chii, ja na matsa'ntjoⁿya nntsjoo ndaa nn'aⁿ na m'aⁿ ntyjaa'a ntyjatymaaⁿ: “Quindyoo'yo' nacañomya 'o nn'aⁿ na jnda tso Ty'oots'om na cat'uiiwi'na' 'o. Je' je' nntsa'yo' quii' chom na tijoom canduu' na juu jo' seijndaa'ñe Ty'oots'om cwentaa' tsaⁿjndii na nlco'wi'na' jom ñequio ángeles 'naaⁿaⁿ. ⁴² Ee tyom'aaⁿya na ñe'jndo'a saa tñquia'yo' na nlcwaa'a. Tyom'aaⁿya na ñe'c'ua ndaatioo saa tñquia'yo' na nnc'ua. ⁴³ Tyoma'nooⁿya yuu na ticata'jnaaⁿ nn'aⁿ ja

saa tîcato'ñoom'yo' ja. Tyom'aaⁿya na ntsaandyo saa tîcala'tsaaⁿndyo' ja. Tyom'aaⁿya na wii'a saa tîcatsajndo'yo' ja. Tyom'aaⁿya na praso saa tîcatsantyja'yo' ja.” ⁴⁴ Quia jo' nnt'oō naⁿñeeⁿ noōⁿ, nluena: “Ta, ¿cwaaⁿ ñenty'iaayâ 'u na ñe'jndo', oo na ñe'c'ua' ndaa, oo na ñeto'noom' yuu na ticata'jnaaⁿ nn'aⁿ 'u, oo na ñet'oom' na ntsaandyu', oo na ñeteiwi', oo na ñet'oom' praso saa tîcatei'jndeiyyâ 'u?” ⁴⁵ Quia jo' nntsjoō ndaa naⁿñeeⁿ: “Mayuu'cheⁿ matsjoō ndaa'yo', nc'e na tîcateijndei'yo' nn'aⁿya nmeiiⁿ na tit'maⁿ cwiluiindyē, maty'iomna' nncō tîcatei'jndei'yo'.” ⁴⁶ Ndo' nnc'oo naⁿñeeⁿ yuu na tijoom cantycwii na nlco'wi'na' joona. Saa nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja na maty'iomnyana' nnto'ñoomna na tijoom cantycwii na nnta'ndo'na.

26

Cwi'maⁿna na nnt'uena Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Jnda na seineiⁿ Jesús cha'tso ñ'oommeiⁿ, seineiⁿ ndaa já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê.

² Tsoom:

—O nquiu'yo' na we xuee cwii tjoo ndo' nncuee' xuee pascua. Ndo' ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee maquialjo' ññe'quia nn'aⁿ cwenta ja luee nn'aⁿ na nnty'ioomna ja ts'oom'naaⁿ.

³ Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom, mañejuu xjeⁿñeeⁿ tjomndyena tach'eeⁿ w'aa t'maⁿ, waa' tyee na cwiluiitquieñe na jndyu Caifás.

⁴ Tyo'maⁿna ñ'eⁿ nc'iaana chiuu nl'ayoona na

nñequio'nn'aⁿna Jesús cha nt'uena jom, ndo' na nla'cuee'na jom. ⁵ Jla'tiuuna, jluena ndaa nci'aana:

—Saa ticat'uaaya jom xcwe ncuee cha ticala'wendye nn'aⁿ nacjooya.

*Tu'nquio cwii yuscu ncheⁿ xqueⁿ Jesús
(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)*

⁶ Tyom'aaⁿ Jesús tsjoom Betania waa' Simón, tsaⁿ na ñechuu tycu lepra. ⁷ Wacatyeeⁿ nacañoom' meiⁿsa ndo' tuee'cañoom cwii yuscu na maleiñ'oom cwii tsioo na tuiina' ñ'eⁿ tsjo' canchii' na jndyu alabastro. Tsioo'ñeeⁿ ñjom ncheⁿ cachi na jeeⁿ jnda. Tu'nquioom joona' xqueⁿ Jesús. ⁸ Ndo' já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê, quia na nty'iaayâ na luaa', jla'líoo'ndyô, l'uuyâ:

—Jeeⁿcheⁿ ndyaa' cwe'chi tsuu ncheⁿ. ⁹ Yati xeⁿ teil'uana' ee jndye s'om nncwji'na' na nluii naya ndyeñeeⁿ.

¹⁰ Quia sei'nôⁿ Jesús na luaa' cwil'uuyâ, tsoom ndaayâ:

—¿Chiuu na cwila'líoo'ndyo' ñ'eⁿ yuscum'aaⁿ? ee jeeⁿ tjacanjoom' nayawaa' na s'aaⁿ ñ'eⁿndyo.

¹¹ Ee ja nchii ñequi'cheⁿ nnc'ooⁿya ñ'eⁿndyo' saa ndyeñeeⁿ ñequi'cheⁿ m'aⁿna quii'ntaaⁿyo'.

¹² Yuscum'aaⁿ na tu'nquioom ncheⁿ nacjoya, matseijndaa'ñena' na nncjaacanty'iuu'ndyo.

¹³ Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjoô, meiⁿyuucheⁿ na ñe'quia nn'aⁿ ñ'oom naya 'naaⁿ Ty'oots'om na cha'waa tsjoomnancue, maxjeⁿ nla'neiⁿna cantyja 'naaⁿ naya na s'aa yuscum'aaⁿ cha ticatsuu ñ'oom cantyja 'naaⁿaⁿ.

Judas mañequiaaⁿ cwenta Jesús luee ntyee
(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ndo' cwii já nn'aⁿ na canchoo'wendyô, juu tsaⁿ na jndyu Judas Iscariote, tjaaⁿ na m'aⁿ ntyee na cwiluiitquiendye. ¹⁵ Tsoom ndaana:

—¿Cwanti nncwantjoⁿ nl'a'yo', ññequia cwenta Jesús luee'yo'?

Jla'jndaa'ndyena, tquiana ntquiuu nchoo' qui s'om xuee. ¹⁶ Ndo' xjeⁿñeeⁿ tooⁿoⁿ, tyol'uee'ñê chiuu ya nnts'aaⁿ na ññequiaaⁿ cwenta Jesús lueena.

Sa'ntjom Jesús na cuaa Cena

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ Tuee' xuee na cwiwityeⁿ ncuee na cwicwa' nn'aⁿ tyoo' na tjaa ndaaljo' tjaquiee'. Já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús jla'candyoo'ndyô na m'aaⁿ, l'uuyâ:

—¿Yuu l'ue ts'om' na nntsalajndaa'ndyô cantyja 'naaⁿl' xuee pascua na nleñ'oom' na nlqui' catsmaⁿ?

¹⁸ T'ooⁿ ndaayâ, tsoom:

—Catsaquie'yo' quii' tsjoom, candu'yo' nnom juu ts'aⁿ na nliu'yo': “Ndi' matso Maestro ts'aⁿ na ma'mooⁿ ndaayâ na majnda jaawe'ntyjo xjeⁿ na nlco'wi'na' jom. L'ue ts'oom na nnteijndei' wa' na nleijndaa' na nlcwaaⁿaⁿ, nlqueeⁿ catsmaⁿ na nntseit'maaⁿñê xuee pascua ñequio já nn'aⁿ na cwilajomndyô ñ'eⁿñê.”

¹⁹ Ndo' l'aayâ cha'xjeⁿ na tsoom. Jla'jndaa'ndyô na nlcwaa'â natmaaⁿ xuee pascua.

²⁰ Jnda na teincooⁿl' ncue, tjawacatyeeⁿ Jesús nacañoom' meiⁿsa ñequio já na canchoo'wendyô.

21 Ndo' yocheⁿ na cwicwaa'â to_o'n_o, seineiiⁿ nda_{ay}â, tsoom:

—Mayuu'cheⁿ nndye'yo' nntsjo_o, cwiindyo' 'o nñequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ.

22 Ñ'loomwaa' jeeⁿ ndyaa' seichjoo'na' n'oo_nyâ. To_o'â cwii ndo' cwiindyô ta'x'a_{ay}â nnoom, l'uuyâ:

—Ta, ¿aa nnts'aacheⁿna' na ja?

23 T'o_o'n_o nda_{ay}â, tsoom:

—Cwii ts'aⁿ na jndatjoom xiowaa ñ'eⁿndyo, tsaⁿñeeⁿ nñequiaaⁿ cwenta ja. 24 Ndo' maxjeⁿ nlco'wi'na' ja na cwiluiindyô ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee cha'xjeⁿ na matso ljeii 'naaⁿ Ty'o_ots'om. Sa_{ay} jeeⁿ nty'iaa'ñe juu ts'aⁿ na nñequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ. Yati xeⁿ ticaluiñe tsaⁿñeeⁿ.

25 Quia jo' t'o Judas, tsaⁿ na nñequiaa cwenta jom. Tso:

—U Maestro, ¿aa nnts'aacheⁿna' na ja?

T'o Jesús nnoom:

—Majo'ndyo cha'xjeⁿ jndatsu'.

26 Yocheⁿ na cwicwaa'â to'ñom Jesús tyoo', seit'maaⁿñê Ty'o_ots'om cantyja 'naaⁿna'. Tyjeeⁿ juuna', tquiaaⁿ nda_{ay}â. Tsoom:

—Cato'ñoom'yo' cwa'yo' tyoo'waa, ee cwiluiñena' sei'la.

27 Mati to'ñoom cwii waso na ñjom ndaa winom, tquiaaⁿ na quianl'uaa' Ty'o_ots'om. Jndachii tquiaaⁿ juuna' nda_{ay}â, tsoom:

—Luaa cwe'yo'. Calui' cjaana'. 28 Ndaa winomwaa cwiluiñena' nioom'a na ñequio juuna' maquaⁿntyaⁿya ñ'loom xco cha nnda_{ay} ntseit'maⁿ ts'om Ty'o_ots'om jnaaⁿ jndyendye nn'aⁿ. 29 Nndye'yo' nntsjo_o, xuee na cwii wjaatina'

taxoc'uann̄da'a ndaa winom hasta quia jnda tue'ntyjō na mamatsa'ntjom Tsotyā. Quia ljo'cheⁿ nnc'uaxcō juuna' ñ'eⁿndyo' yuu na matsa'ntjoom.

Jesús matseicañeeⁿ na nncwji'ñe Pedro

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Taayâ cwii luantsa, jnda chii jluii'â jo' jo'. Saayâ ta na jndyu Olivos. ³¹ Quia jo' tso Jesús ndaayâ:

—Tsjom je' cha'tsondyo' 'o nntjei'ndyo' ñ'eⁿndyo. Ee ljeii 'naaⁿ Ty'oōts'om matsona': “Nla'cuee' nn'aⁿ juu ts'aⁿ na mach'ee cwenta canmaⁿ. Ndo' canmaⁿ ntsmeiiⁿeⁿ nnt'oom'ndyeyo'.”

³² Ndo' tsotyeeⁿ ndaayâ:

—Ja quia na jnda mawando'xcō na jnda ty'io, nncjojndyaa ts'ondaa Galilea, xeⁿ jnda nntsantjō'yo'.

³³ Ndo' t'ō Pedro nnoom, tso:

—Meiiⁿ cha'tsondye naⁿm'aⁿ nntjeii'ndyena ñ'eⁿndyu' saa ja tijoom cwji'ndyo ñ'eⁿndyu'.

³⁴ T'ō Jesús nnoom, tso:

—Mayuu'cheⁿ matsjōō njom', tsjom je', cwii tjōōcheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo, saa 'u jnda ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'eⁿndyo.

³⁵ Tso Pedro nnoom:

—Meiiⁿ na nncju'na' na c'io ñ'eⁿndyu' saa tijoom cwji'ndyo cantyja 'naⁿ.

Ndo' majuu ñ'oom t'ooyâ na cha'tsondyô na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús.

Matseineiⁿ Jesús nnon Ty'oōts'om quii' ntjom Getsemani

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

36 Ndo' squiaayâ cwii joo na jndyuna' Getsemani'. Tsoom ndaayâ:

—Cwindyuaandyo' ñjaañe yocheⁿ na jo luaa' na nntseinaⁿya nnom Ty'oots'om.

37 Quia jo' tjatyeen, tjañ'oom Pedro ñequio we ntseinda Zebedeo. Jnaⁿna' na t'maⁿ matsei'ndaa'na' ntyjeeⁿ, ndo' jeeⁿ matseichjoo'na' ts'oom. 38 Tsoom ndaana:

—Jeeⁿcheⁿ ndyaa' matseichjoo'na' ts'ooⁿ hasta jom ndyowe' ts'ooⁿ. Caljoo'ndyo' ljuo. C'om'c'eendyo', calajomndyo' ñ'eⁿndyo, nchii cwinda'yo'.

39 Quia jo' tjatjatyeen chjoowi'. Tjawanquoom na matseit'maaⁿñê Ty'oots'om. Tyoch'eeⁿ ty'oo nnom, tsoom:

—Tsotyaya, xeⁿ aa waa na nndaⁿ nluui, quiaa' na tincwinooⁿya nawi'waa na matseijomna' cwii na jeeⁿ ja. Saⁿ meiiⁿ na luaa' macaⁿ'a, caluii cha'xjeⁿ na l'ue ts'om' nncu', nchii cha'xjeⁿ na l'ue ts'ooⁿ ja.

40 Jnda jo' jndyolcweeⁿeⁿ na m'aⁿ ndyee naⁿñeeⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê. Ljeiiⁿ na cwindana. Tsoom nnom Pedro:

—U Pedro, ¿aa tîcandaⁿ nlaquui n'om'yo' meiiⁿ ñe'cwii hora na ticanda'yo' na nlajomndyo' ñ'eⁿndyo? 41 Cha'tsondyo' c'om'c'eendyo' na calaneiⁿ'yo' nnom Ty'oots'om cha ticjaachuuna' 'o xjeⁿ 'naaⁿ'na' quia wi' cwitjom'yo'. Mayuu', jeeⁿ m'aaⁿc'ee' ts'om ts'aⁿ na nnts'aa yuu na macaⁿ'na' saⁿ nc'e na ts'aⁿ tseixmaaⁿ, tileicanaⁿñê.

42 Jnda jo' tjannaaⁿ'aⁿ na jnda we ndii' na nntseineiⁿ nnom Ty'oots'om. Tsoom:

—Tsotyaya, xeⁿ xocandaa na nncwinom'na' nawi' na nntjoⁿya, ñecuaa, caluii cha'xjeⁿ na l'ue ts'om' nncu'.

⁴³ Jndyonnaaⁿaⁿ na m'aⁿ naⁿñeeⁿ. Ljeiiⁿ maxjeⁿ cwindana, ee jeeⁿ tyeⁿ maleichuu tsaⁿtsjom jooa.

⁴⁴ Quia jo' ñeeⁿ jooa, tjannaaⁿaⁿ na seineiiⁿ nnom Ty'oots'om na jnda ndyee ndii'. Mañejooti ñ'oom tyotseity'ooñê. ⁴⁵ Tyjee'cañoomnaaⁿaⁿ naⁿñeeⁿ, tsoom ndaana:

—¿Aa maxjeⁿ ndicwaⁿ cwinda'yo'? Ya na mañjom cwita'jndyee'yo'. Cwa je' c'om'c'eendyo', ee jnda tue'ntyjo xjeⁿ cantyja 'naⁿya na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee. Je' mañequiaa ts'aⁿ cwenta ja luee nn'aⁿ na wi'ndye. ⁴⁶ Quicantya'yo', cjaaya. Canty'ia'yo' luaa' mandyocwjee'cañoom juu ts'aⁿ na mañequiaa cwenta ja luee nn'aⁿ.

T'uena Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Ndicwaⁿ matseineiⁿ Jesús ndo' tyjee'cañoom Judas, cwii já nn'aⁿ na canchoo'wendyô. Jndyochom jndye nn'aⁿ na m'aⁿ cantyja 'naaⁿ ntyee na cwiluiitquiendye ndo' cantyja 'naaⁿ nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom. Cwilei'cho naⁿñeeⁿ ncjo espadas ñequio n'oom nch'io. ⁴⁸ Ndo' Judas, tsaⁿ na tquiaa cwenta Jesús, jnda t'mqōⁿ 'naaⁿ chiuu waa na nnts'aaⁿ. Tsoom:

—Ts'aⁿ na nnc'ua ntsmaⁿ maxjeⁿ juu na cwil'ue'yo'. Mana cat'ue'yo' jom.

⁴⁹ Mañoom' tyjee'cañoom nacañoom' Jesús. Tsoom nnom:

—Xmaⁿndyu' Maestro.

Ndo' t'om ntsmaⁿ Jesús. ⁵⁰ Tso Jesús nnoom:

—Xmaⁿndyu'. Ts'iaaⁿ na jndyo', mana catse-icanda^a'ndyu'.

Quia jo' tquie'cañom naⁿñeeⁿ Jesús, t'uena jom. Jla'tyeⁿna jom.

⁵¹ Ndo' cwiindyô já na ñ'aaⁿya ñ'eⁿ Jesús, tjei'ñoomñe xjoo'. Tyjee tsua'qui mosoo' tyee na cwiluiitquieñe. ⁵² Quia jo' tso Jesús nnoom:

—Cwjaa'ndyu'nnda' xjo' naquii' tjaⁿwaa'na'. Ee juu ts'aⁿ na mach'ee nata' quio xjo mañequio jo' nncueeⁿeⁿ. ⁵³ ¿Aa ticatseituu' na ndaa^a nlcaaⁿa nnom Tsotyá ndo' jom mañoom' njñoom meiⁿcheⁿ ntmaaⁿ ángeles na nntei'jndeina ja? ⁵⁴ Saa^a xeⁿ na nmeiⁿ nnts'aa, ¿chiiu nntseicanda^a'ñeyuuna' ljeii 'naaⁿaⁿ na matsona' na tseixmaⁿya na catjoⁿya na luaa?

⁵⁵ Ndo' tso Jesús ndaa^a cha'tso nn'aⁿ:

—Jnda'jom ñ'eⁿ ncjo espadas ñ'eⁿ n'oom nch'io tquiocat'ue'yo' ja cha'cwijom tquio'yo' nacjoo' cwii tsaⁿcanch'ue. 'Io ndii 'io ñeta'catyaⁿ naquii' wats'om t'maⁿ na ñet'mooⁿ ndaa'yo', saa t'icat'ue'yo' ja. ⁵⁶ Saa^a cha'tso na matjoⁿ nmeiiⁿ cwicalui'yuu' ñ'oom ndyuee profetas.

Quia jo' cha'tsondyô na cwilajomndyô ñ'eⁿ Jesús jlei'nooⁿya, 'ndyaayâ jom na ñenqueⁿ.

'Ooqueⁿna Jesús luee nn'aⁿ na cwiluiitquiendye

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Quia jo' nquiee nn'aⁿ na t'ue Jesús, ty'eñ'omna jom waa' Caifás, juu tyee na cwiluiitquieñe. Jo' jo' jnda' tjomndye nn'aⁿ na cwit'mooⁿ ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom. ⁵⁸ Ndo' Pedro tquiacheⁿ tquia tjantyoⁿ

naxeⁿ¹ Jesús. Tue^{n1eⁿ} waa' tyee na cwiluiitquieñe. Tjaque^{n1eⁿ} tach'eeⁿ¹ w'aa'ñeeⁿ. Tjacjom quii'ntaaⁿ nn'aⁿ na cwil'a cwenta wats'om, cha nnty'iaa^{n1aⁿ} chiuu nncjaaju'yuuna' cantyja 'naaⁿ¹ Jesús.

59 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom ñequio cha'tsondye nt'omcheⁿ nn'aⁿ na m'aⁿ n'iaaⁿ, tyol'ueena nn'aⁿ na calue ñ'oom cantu nacjoo' Jesús cha nndaā nleijndaa' jnaa^{n1aⁿ} na cuee^{n1eⁿ}.

60 Saā meiiⁿ na jndye nn'aⁿ jlue ñ'oom cantu nacjoom'm na waa jnaa^{n1aⁿ} maxjeⁿ ticalui'yuu' ñ'oom'ñeeⁿ. Jnda chii wendye naⁿ¹ñeeⁿ tjoom' cantu jlueⁿ:

61 —Tsa^{n1m'aaⁿ¹} ñetsoom jom nntseityuee^{n1eⁿ} wats'om t'maⁿ cwentaa' Ty'oots'om, ndo' ñendyee xuee na nnts'aaxcoom cwiicheⁿ.

62 Quia jo' nquii tyee na cwiluiitquieñe teinty-jee^{n1eⁿ}, tsoom nnom Jesús:

—¿Aa maxjeⁿ meiⁿcwii ñ'oom tic'o'? ¿Chiuu waayuu na nmeiiⁿ¹ ñ'oom cwitjei'yuu'ndye na^{n1m'aⁿ¹} nacjo'?

63 Saā Jesús meiⁿcwii ñ'oom tic'o^o. Quia jo' nquii tyee na cwiluiitquieñe tso nnoom:

—Ñequio xuee' Ty'oots'om na wando', tyeⁿ matsa'ntjoⁿya 'u, catsu' ñ'oom na mayuu'. Catsu'ndyeyu' ndyaayâ, ¿aa 'u cwiluiindyu' Cristo, Jnda Ty'oots'om?

64 T'o Jesús nnoom:

—Majo'ndyo ñ'oom na matsu'. Ndo' mati matseicandiiya 'o na 'io cha xuee na cwii wjaatina' nnty'ia'ndaā'yo' ja na cwiluiindyō ts'aⁿ na jnaⁿ cañoom'luee na m'aaⁿndyo yuu na matseit'maaⁿ¹ñena' ja ntyjaa' Ty'oots'om ntyjaya.

Jom tseixmaaⁿ cha'tso najnda. Ndo' nnty'ia'yo' ja na nnaaⁿ cañoom'luee na nndyocu^uanda'a ñequio nchquiu.

⁶⁵ Quia jo' tyee na cwiluiitquieñe jndii'ñê liaⁿ'aⁿ na lioom'm, tsoom:

—Tsaⁿm'aaⁿ jnda seineiiⁿ ñ'omntjeiⁿ nacjoo' Ty'oo^ts'om. Ticaⁿtina' 'ñeeⁿ na nncwji'yuu'ñe nacjoom'm. 'O cwindye'yo' ñ'omntjeiⁿ na tsoom.

⁶⁶ ¿Ljo' cwilatuu'yo' je' ñ'eⁿñê?

T'oo^o nn'aⁿ nnoom, jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ maxjeⁿ tseixmaaⁿ na cueeⁿ'eⁿ.

⁶⁷ Ndo' tyojñomna ndaajnaⁿ nnoom. Tyotioona nda' jom ndo' nt'om tyotmeiiⁿ nda' watmeiⁿ nnoom. ⁶⁸ Ndo' jluena nnoom:

—'U na cwiluiindy^u' Cristo na jñom Ty'oo^ts'om, cwa cjaawee' 'ndyo' 'ñeeⁿ tmeiⁿ nda' 'u.

Macwji'ñe Pedro cantya 'naaⁿ' Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Yocheⁿ na cwiluii na nmeiiⁿ, Pedro wacatyeeⁿ tach'eⁿ ndo' tyjee'cañoom cwii yuscu na mandi'ntjom jo' jo'. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ nnoom:

—'U maxjeⁿ ñeñ'eⁿ ñ'eⁿ Jesús, tsaⁿ na jnaⁿ Galilea.

⁷⁰ Sa^u Pedro tjei'ñê ñequio na ndye cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ. Tsoom:

—Meiⁿchjoo ticaljeii ñ'oom na matsu'.

⁷¹ Jnda chii tjaaⁿ na waa 'ndyoots'a t'maⁿ ndo' cwiiⁿcheⁿ yuscu na mandi'ntjom jo' jo' ljeii jom. Tso tsaⁿ'ñeeⁿ ndaa^u nn'aⁿ na m'aⁿ na nndyoo':

—Tsaⁿm'aaⁿ maxjeⁿ ñeñ'eeⁿ ñ'eⁿ Jesús, tsaⁿ na jnaⁿ Nazaret.

⁷² Cwiicheⁿ cwii ndii' tjei'ñe Pedro mana tjei'yom xuee' Ty'oo^ts'om. Tsoom:

—Ntyjii Ty'oōts'om na ticwajna^{na} tsa^maa^{na}.

⁷³ Tyoowiquiuu' ndo' nt'omcheⁿ nn'aⁿ na meintyjee' jo' jo' ty'entyjaa'na jom. Jluena nnoom:

—Mayuu'cheⁿ na 'u cwii joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ tsa^maa^{na}. Ee ñ'oom na matsei'nei^{na} ma'moⁿna' na Galilea jna^{na}.

⁷⁴ Quia jo' to' Pedro na tju' cheⁿngueⁿ ñ'omwi' nacjoom'm. Tsoom na ntyjiicheⁿ Ty'oōts'om na mayom'm. Tsoom:

—Ja maxjeⁿ ticwajna^{na} tsa^maa^{na}.

Ndo' majo'to xjeⁿñeeⁿ seixuaa caxtijndyo.

⁷⁵ Mañoom' tjañjoom' ts'om Pedro juu ñ'oom na jndā tso Jesús nnoom: “Cwii tjōcheⁿ na nntseixuaa caxtijndyo sāa 'u jndā ndyee ndii' macwji'ndyu' ñ'eⁿndyo.” Mana jlueeⁿeⁿ ch'eⁿ. Sei'ndaa'ñ'eⁿna' ntyjeeⁿ, tyoty'oom.

27

'Ooñ'omna Jesús na m'aaⁿ Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Quia na jndā teincoo cha'tso ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom ndaā nn'aⁿ judíos ñe'cwii jla'tjoom'na ñ'oom na t'maⁿna cue' Jesús. ² Jla'tyeⁿna jom, ty'eñ'omna jom. Ty'ecatioona cwenta jom l'ō nquii Poncio Pilato na juu cwiluiiñe gobiernom.

Cantyja na tue' Judas

³ Ndo' Judas, ts'aⁿ na tquiaa cwenta Jesús luee naⁿñeeⁿ, quia na nty'iaa^{na} na jndā teijndaa' na nncue' Jesús, tiao na jeeⁿ tia ntyjeeⁿ cantyja na s'aaⁿ. Tjatseilcweeⁿeⁿ ntquiuu nchoo' nqui s'om xuee ndaā ntyee na cwiluiitquiendye ñequio ndaā

nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom. ⁴ Tsoom ndaa naⁿñeeⁿ:

—T'maⁿ jnaⁿya waa na sei^uo^oya cwii ts'aⁿ luee'yo' na tjaa'naⁿ jnaⁿ tseixmaⁿ.

T'o^o naⁿñeeⁿ nnoom, jluena:

—¿Ljo' mach'eena' jâ na ljo'? Cando' nncu'.

⁵ Quia jo' Judas tyeⁿn^ueeⁿeⁿ s'om xuee'ñeeⁿ naquii' wats'om t'maⁿ. Jnda jo' jlueeⁿeⁿ, tjaaⁿ. Tjatseintyañê, seicuee'ñe cheⁿn^ueeⁿ.

⁶ Ntyee na cwiluiitquiendye jla'xcwiina s'om'ñeeⁿ. Jluena:

—S'ommeiiⁿ jnda njoml'ua na nncue' ts'aⁿ. Jo' chii ticaty'iomyana' na nlatjooⁿa joona' ñequio s'om na cwiquioo cwentaa' Ty'o^ots'om.

⁷ Jnda na jla'tjoom'na ñ'oom ñ'eⁿ ncl'iaana, jla'catsuuna s'om'ñeeⁿ. Tioml'uana cwii taⁿ tyuaa na jnda^u ts'aⁿ na mach'ee ncuua. Jo' jo' l'ana wats'om tyue' yuu na nnc'oocaty'iuuna l'oo, nn'aⁿ na cwe' cwiquieya tsjoomna. ⁸ Cwe' jo' hasta xuee je' jndyu tyuaa'ñeeⁿ Tyuaa Niom'. ⁹ Ndo' na luaa' tuii seicanda^uñena' ñ'oom 'ndyoo profeta Jeremías, tsoom: “Nn'aⁿ Israel jla'jndaa'ndyena na njoml'uañe ts'aⁿ ntquiuu nchoo' nqui s'om xuee. Jnda chii to'ñoomlcwe'na s'om'ñeeⁿ. ¹⁰ Ñequio joona' jla'jndana cwii taⁿ tyuaa' ts'aⁿ na mach'ee ncuua cha'xeⁿ na t'moⁿ Ty'o^ots'om nooⁿ na maxjeⁿ nluui.”

Tyomeintyjee' Jesús jo nnom Pilato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ty'eñ'omna Jesús, tyomeintyjeeⁿeⁿ jo nnom gobiernom Pilato. Tax'ee tsaⁿñeeⁿ nnoom:

—¿Aa 'u cwiluiindyuu' Rey cwentaa nn'aⁿ judíos?

T'õ Jesús, tsoom:

—Maxjeⁿ jo' ja, cha'na matsu'.

¹² Ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom tquiiana jnaaⁿaⁿ nnom Pilato. Ndo' meiiⁿ na cwiqueⁿna ñ'oom nacjoom'm saa jom meiⁿcwii ñ'oom tîc'õõⁿ. ¹³ Jo' chii tso Pilato nnoom:

—¿Aa maxjeⁿ ticandi' ñ'oommeiiⁿ na cwitjei'yuu'ndyena nacjo'?

¹⁴ Saa meiⁿcwii 'ndyoo ñ'oom tîc'õõⁿ cantyja ñ'oom na tuee'na nacjoom'm. Jo' chii s'aana' na jeeⁿ tjawee' ts'om Pilato na tîc'õ Jesús.

Cwiwijndaa'tyeⁿ na nncue' Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

¹⁵ Ndo' ticwii chu na nncuee' xuee pascua tyowaa costumbre na nquii gobiernom nntseicandyaañê meiⁿcwi'ñeeⁿcheⁿ praso na nntaⁿ nn'aⁿ. ¹⁶ Ndo' quia jo' tyom'aaⁿ cwii praso na jndyu Barrabás w'aancjo na t'maⁿ ñ'oom waa nacjoom'm. ¹⁷ Ndo' quia na tjomndye nn'aⁿ, tax'ee Pilato ndaana, tsoom:

—Je' candu'yo', ¿'ñeeⁿ juu l'ue n'om'yo' na nntseicandyandyõ? ¿Aa juu Barrabás, oo ¿aa Jesús na cwilue nn'aⁿ na cwiluiiñe Cristo?

¹⁸ Ee sei'noⁿl Pilato na cwe' na jndoona Jesús jo' chii jla'quioona juu l'õõⁿ nchii ee na waa jnaaⁿ tsaⁿñeeⁿ.

¹⁹ Ndo' yocheⁿ na wacatyeeⁿ na nncu'xeeⁿ ñ'oom'ñeeⁿ seicwanom scoom'm cwii ñ'oom na m'aaⁿ. Tso: “Ticatii'ndyu' ñ'oomwaa' ee tsaⁿm'aaⁿl matseixmaaⁿ cantyja na maty'iomyana'. Ee tsjom teincooquiuu' jeeⁿ ñeseicachjuu tsaⁿtsjom ja cantyja 'naaⁿaⁿ.”

20 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye quii' tsjoom tyola'jndo'na n'om nn'aⁿ na cataⁿ naⁿñeeⁿ na candyaañe juu Barrabás ndo' Jesús cueeⁿeⁿ. 21 Jo' chii tax'eennda' Pilato ndaa nn'aⁿ na jndyendye, tsoom:

—Cwa candu'yo', ¿cwaaⁿ cwii na wendye joona l'ue n'om'yo' na catseicandyaandyo?

Joona t'oona, jluena:

—Juu Barrabás.

22 Tax'eennda' Pilato ndaana. Tsoom:

—Xeⁿ juu Barrabás ndyaañê quia jo' ¿chiuu nnts'aayo ñequio Jesús na cwindu'yo' na cwiluiiñe Cristo?

Cha'tsondye naⁿñeeⁿ t'oona nnoom, jluena:

—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.

23 Quia jo' tax'ee Pilato ndaana, tsoom:

—¿Ljo' jnaⁿ tseixmaaⁿ nquiu'yo'?

Saa majndeiti jla'xuaa naⁿñeeⁿ, jluena:

—Caty'ioom' jom ts'oom'naaⁿ.

24 Jnda na nty'iaa' Pilato na tîcanaⁿñê ñ'oom'ñeeⁿ hasta manndyo na nla'wendyena nacjoom'm, quia jo' tcaaⁿ ndaatoo, jñoom'm na jndoo' cha'tsondye naⁿñeeⁿ. Tsoom:

—Je' mandyuu'a cha calui'yuu'na' na ticachoo jnaⁿ xeⁿ nlacue'yo' tsaⁿm'aaⁿ na tjaa jnaaⁿ. Jo' chii, cajndo' ncjo'yo'.

25 Saa t'oo cha'tsondye naⁿñeeⁿ, jluena:

—Ljo' ch'eenajâ. Ncjooyâ nnchoonquaanyâ jnaⁿ ñequio ndaayâ na nncue' tsaⁿm'aaⁿ.

26 Jo' chii Pilato seicandyaañê Barrabás cha'xjeⁿ na taⁿ nn'aⁿ. Ndo' sa'ntjoom na cala'sei' sondaro 'naaⁿlaⁿ Jesús. Jnda jo' tquiaaⁿ juu lueena na caty'ioomna juu ts'oom'naaⁿ.

27 Jnda jo' ty'eñ'om sondaro'ñeeⁿ Jesús naquii'cheⁿ wats'iaaⁿ. Jo' jo' jla'tjomndye cha'tso ntmaaⁿ sondaro nacañom'm. 28 Tjeii'na liaⁿ'aⁿ ndo' jla'cweena cwiicheⁿ liaa jom, liaatco colo wee juuna'. 29 Ndo' jla'tyjoondyena n'oomnioom cwii tsei. Tiomna juuna' xqueeⁿ cha'cwijom corona. Ndo' tjaa'ndyena cwii tsmaaⁿ ts'ooⁿ ntyjaya cha'cwijom ts'oomleii' tsaⁿmats'iaaⁿ t'maⁿ. Jnda chii tyota'na cantyena jo nnoom na cwe' cwincona jom. Tyoluena:

—Cwila't'maaⁿndyô 'u Rey cwentaa nn'aⁿjudíos.

30 Mati tyotuee'na ndaajnaⁿ cjoom'm. Tjeii'ndyena tsmaaⁿ na ndii' ts'ooⁿ, tyotmeii'na juuna' xqueeⁿ. 31 Jnda tjacjoona na cwincona jom, quia jo' tjeii'na liaatco'ñeeⁿ, jla'cweennda'na liaⁿ'aⁿ jom. Jnda chii ty'eñ'omna jom na nnty'ioomna jom ts'oom'naaⁿ.

Cwity'ioomna Jesús ts'oom'naaⁿ

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

32 Xjeⁿ na ma'oocalui'na quii' tsjoom, tjomndyena cwii ts'aⁿ tsjoom Cirene na jndyu Simón. L'ana na jndei'na' na cjaañ'oom ts'oom'naaⁿ na nñoom Jesús.

33 Tquiena cwii joo na jndyu Gólgota. Ñ'oomwaa' ñecatsona' Ta Tsei'xqueⁿ Ts'oo. 34 Tquiiana winom na nnc'om na tjoom'na' ñequio cwii nasei na ja. Saa tatic'om quia ljeiiⁿ na tjoom' nasei'ñeeⁿ.

35 Ndo' quia jnda ty'ioom sondaro jom ts'oom'naaⁿ, tyo'oona x'iaa na nnty'iaana 'ñeeⁿ nleijnoom' cwii cwii liaⁿ'aⁿ. Ndo' na luaa' tuii seicandaⁿ'ñena' ñ'oom na seiljeii profeta. Tso: “Tyo'oona x'iaa na nnty'iaana

'ñeeⁿ joona nleijnoom' cwii cwii liaya.” 36 Jnda chii ty'ecwindyuaandye sondaro'tñeeⁿ na cwil'ana cwenta Jesús. 37 Ndo' jo ndyeyu ts'om xqueeⁿ ty'ioomna ljeii na t'moⁿna' jnaaⁿaⁿ. Tsona': “Luaañe juu Jesús na cwiluiñe Rey cwentaa nn'aⁿ judíos.”

38 Mati jo' jo' ty'ioomna we naⁿcanty'ue n'oom'naaⁿ, cwii tsaⁿ'ñeeⁿ ñoom ts'oom'naaⁿ na meintyjee' ntyjaa' Jesús ntyjaya. Ndo' cwiiicheⁿ tsaⁿ'ñeeⁿ ñoom ts'oom'naaⁿ na meintyjee' ntyjatymaaⁿ. 39 Ndo' nn'aⁿ na tyowinom jo' jo' tyoluena ñ'omwi' nacjoo' Jesús. Tyola'caandyena nqueⁿna. 40 Tyoluena:

—'U ts'aⁿ na matsu' na nntseyui' wats'om t'maⁿ ndo' ñendyee xuee nntseye'nnda' juuna', cwa je' cwji'n'maaⁿndyu' cheⁿncu'. Xeⁿ mayuu' na cwiluiindyu' Jnda Ty'o^ots'om, cwa candyo'cue' ts'oom'naaⁿwaa'.

41 Ndo' ntyee na cwiluiitquiendye ñequio nn'aⁿ na cwit'mo^o ljeii na tqueⁿ Moisés, ñequio nn'aⁿ tmaaⁿ fariseos, ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom cha'tsondye naⁿ'ñeeⁿ mati maluaa' tyola'jnaaⁿna Jesús. Tyoluena:

42 —Jeeⁿ ya ñetjei'n'maaⁿñê nt'omcheⁿ saa tileicanda^a nncwji'n'maaⁿñe cheⁿnqueⁿ. Xeⁿ mayuu' na cwiluiñê Rey cwentaa jaa nn'aⁿ Israel, cwa candyocueeⁿ na nñoom ts'oom'naaⁿ quia jo' nlayuu'a ñ'eⁿñê. 43 Jom matseicantyyaa' ts'oom ñequio Ty'o^ots'om ee tsoom nda^ayaa na jom cwiluiñê Jnda Ty'o^ots'om. Jo' chii xeⁿ na mayuu' na jnda ntyjii Ty'o^ots'om ñ'eⁿñe, cwji'n'maaⁿñê juu.

44 Ndo' mati naⁿcanty'ue na ñom n'oom'naaⁿ ñ'eⁿ Jesús, tyotuee'na ñ'omwi' nacjoom'm.

Tquiaañe Jesús na tueeⁿeⁿ

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Quia na tuee' na quiajmeiⁿ!, teijaaⁿ cha'waa tsjoomnancue hasta na ndyee na matmaaⁿ. 46 Juu xjeⁿñeeⁿ jndeiⁱ seixuaa Jesús, tsoom:

—Elí, Elí, lama sabactani.

(Ñ'oomwaa' matsona': Tsotyaya Ty'o^oots'om, ¿chiiu na ma'ndii' ja?)

47 Cwantindye joo nn'aⁿ na m'aⁿ nndyoo' quia na jndyena ñ'oommeiⁿ!, jluena:

—Tsaⁿm'aaⁿ! macwaaⁿ profeta Elías.

48 Ndo' mantya jleinom cwii ts'aⁿ, tjac'oom cwii 'naⁿ na ya maw'ana' ndaa. Nchjeeñê juuna' naquii' winom na ta, tioom juuna' nnom tsmaaⁿ cha nnda^a nncue'cañoomna' 'ndyoo Jesús na nnc'uu. 49 Sa^a nt'omcheⁿ nn'aⁿ tyoluena:

—Ca'ndii' jom. Ñe'canty'iaayâ aa nncwje'cañoom Elías na nncwji'n'maaⁿñe jom.

50 Quia jo' seixuaannda' Jesús jndeiⁱ, mana tueeⁿeⁿ. 51 Ndo' xjeⁿñeeⁿ liaatco na ntyjaty'io wats'om t'maⁿ jndii'tcona' hasta xjeⁿ nomtyuaacheⁿ. Jndeiⁱ s'eii tyuaa ndo' tiuu ljo'.

52 Mati jnaaⁿ ndei'luaa ndo' jndye nn'aⁿ na jnda tja na tyola'yu' ñequio Ty'o^oots'om tando'nnda'na xjeⁿñeeⁿ. 53 Quia na jnda tando'nnda' Jesús, mati naⁿñeeⁿ jlui'na naquii' ndei'luaana, ty'equie'na quii' tsjoom Jerusalén. Jo' jo' teitquioo'ndyena ndaa jndye nn'aⁿ.

54 Ndo' juu capeitaⁿ ñequio sondaro 'naaⁿaⁿ na cwil'a cwenta Jesús quia na nty'iaana na s'eii ndo'

tqueⁿna cwenta cha'tso na tuii, jeeⁿ ndya' tyuena.
Jluena:

—Mayuu'cheⁿ tsaⁿm'aaⁿ tyoluiiñê Jnda
Ty'oots'om.

⁵⁵ Ndo' jo' jo' m'aⁿ jndye yolcu na cwe'
cwinty'iaatquiiana ljo' cwiluii. Jnaⁿ naⁿñeeⁿ
ts'ondaa Galilea, tquiontyjona naxeⁿ! Jesús na
cwindye'ntjomna nnoom. ⁵⁶ Quii'ntaaⁿ yolcu'ñeeⁿ
ñ'eⁿ María Magdalena ñequio María tsondyee
Jacobo ñ'eⁿ José, ndo' ñequio tsondyee ntseinda
Zebedeo.

'Oocaty'iuuna Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Quia tuee' na tmaaⁿ, cwii tsaⁿtya na jndyu
José na jnaⁿ tsjoom Arimatea, cwiluiiñê ts'aⁿ na
matseijomñê ñ'oom na t'moⁿ Jesús, ⁵⁸ tjaaⁿ na
m'aaⁿ Pilato, tjacaaⁿ ts'oo Jesús. Ndo' tquiaa Pi-
lato ñ'oom'm na ññe'quia sondaro sei'ts'o 'naaⁿ
Jesús nnom José. ⁵⁹ Quia jo' tjaco'ñom José
Jesús, seityjooñê liaa sávana na lju' juu ts'oo'ñeeⁿ.
⁶⁰ Jnda chii tjaa'ñê ts'oo'ñeeⁿ naquii' tsue'tsj'o' xco
na jnda tuiiya na tseixmaⁿna' tsei'tsuua 'naaⁿaⁿ.
Jnda jo' seicuu'ñê 'ndyoo tsei'tsuua ñequio cwii
tsjo' t'maⁿ, mana tjaaⁿ. ⁶¹ Ndo' María Mag-
dalena ñequio cwiicheⁿ María nty'iaacheⁿna na
luaa' s'aaⁿ. Ty'ewindyuaandyena ndyeyu 'ndyoo
tsei'tsuua'ñeeⁿ.

Cwil'a sondaro cwenta tsei'tsuua

⁶² Xuee na tuii na luaa', maxuee na
cwila'jndaa'ndye nn'aⁿ 'naⁿ na nlcaⁿna' joona
ee na 'io xuee na nnta'jndyeena. Quia na teincoo
cwiicheⁿ xuee, ntyee na cwiluiitquiendye ñequio

nn'aⁿ fariseos, ñecwii tmaaⁿ ty'ena na m'aaⁿ Pilato.
⁶³ Jluena nnoom:

—'U ta gobiernom, cwijaañjoom' n'ooⁿyâ ñ'oom na tyotso tsaⁿcantu'ñeeⁿ quia ndi wanoom'm. Tsoom na xuee jndaⁿ ndyee nncwando'xcoom jndaⁿ na tueeⁿeⁿ. ⁶⁴ Cwe' jo' l'ue n'ooⁿyâ na catsaⁿntjom' sondaro 'naⁿ, na c'oocal'ana cwenta tsei'tsuaⁿ'aⁿ hasta xeⁿjndaⁿ teinom ndyee xuee cha nntseicu'na' na joo nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê nlquie'cañomna ndo' nnty'ueena sei'ts'o 'naaⁿ'aⁿ, jndaⁿ jo' nluena ndaaⁿ nn'aⁿ na jom jndaⁿ mawando'xcoom na tueeⁿeⁿ. Ndo' juu cantuwaa' t'maⁿti ñnequiu'nn'aⁿna' nn'aⁿ nchiiti ñ'oom na ñeseineiⁿ xjeⁿ na ñetanoom'm.

⁶⁵ T'o Pilato ndaana, tsoom:

—Nmeiⁿ sondaro na mañequia luee'yo'. Cwa catsa'yo' ñ'eⁿndyena. Ya ya cwenta cal'a'yo' tsei'tsuaa'ñeeⁿ.

⁶⁶ Quia jo' ty'e naⁿñeeⁿ. Ty'ela'cu'tyeⁿna tsei'tsuaa. Ty'ioomna sayo yuu na ntjom 'ndyoo tsue'tsjō' quio tsjō' t'maⁿ cha nnooⁿ xeⁿ nntseicanaaⁿñe ts'aⁿ. Jndaⁿ chii 'ndyena sondaro na nl'a cwenta tsei'tsuaa.

28

Tando'xco Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Jndaⁿ teinom xuee na cwita'jndyee nn'aⁿ judíos ndo' jndaⁿ jaawixuee xuee najndyee smanaⁿ, quia jo' tja María Magdalena ñequio cwiicheⁿ María, ty'ecajndoo'na tsei'tsuaa. ² Mats'ia jo' jndeiⁿ s'eii. Ee cwii ángel cwentaa' Ty'ooots'om jnaaⁿ cañoom'luee, jndyocueeⁿ na waa tsei'tsuaa.

Teiñooⁿ tsjo' na ta' l'ndyoo tsei'tsuua'ñeeⁿ, tjacjom nacjoo'na'. ³ Cha'waañê caxueeñê cha'cwijom chomtsuee. Ndo' canchii' liaⁿaⁿ cha'na canchii' tsaaⁿ. ⁴ Ndo' sondaro na cwil'a cwenta tsei'tsuua, quia na nty'iaana ángel'ñeeⁿ tyoteindyena, tquiaandyena nomtyuaa, cha'cwijom l'oo joona. ⁵ Quia jo' seineiⁿ ángel ndaa yolcu'ñeeⁿ, tsoom:

—Tilacatyundyoy'. Ee mantyjiiya na Jesús cwil'ue'yo', nquii tsaⁿ na ty'ioom nn'aⁿ ts'oom'naaⁿ. ⁶ Je' tac'oomñê ñjaaⁿ, ee na jnda mawando'xcoom na tueeⁿeⁿ cha'xjeⁿ ñ'oom ñetsoom. Quiocanty'ia'yo' yuu ñetacatyeeⁿ. ⁷ Jnda jo' calatyua'yo', catsalacandii'yo' nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na jnda mawando'xcoom. Ndo' candu'yo' na mawjaañetyeeⁿ ts'ondaa Galilea, jnda jo' catsantjo'yo'. Jo' jo' nleicwindyoy' ñ'eⁿñê. Ñ'oommeiiⁿ jndyocatsjooya ndaa'yo'.

⁸ Ndo' yolcu'ñeeⁿ, jndeiⁿ jlui'na tsei'tsuua, jeeⁿ tyuena ndo' neiiⁿna. Jla'tyuua'na na nla'candiina nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿñê na luaa'jndyena. ⁹ Ndo' mats'ia jo' tjomndyena Jesús. Tquiaaⁿ na xmaⁿndyena. Ndo' ta'na cantyena, ta'xcweendyena nc'eeⁿ na tyola't'maaⁿndyena jom. ¹⁰ Ndo' tso Jesús ndaana:

—Tilacatyundyoy'. Catsa'yo', tsalacandii'yo' nn'aaⁿya na c'oona ts'ondaa Galilea. Jo' jo' nnty'iaana ja.

Ñ'oom na tyolue sondaro

¹¹ Yocheⁿ na 'oo yolcu'ñeeⁿ, nt'om sondaro na tyol'a cwenta tsei'tsuua ty'equie'na quii' tsjoom Jerusalén, ty'ela'candiina ntyee na cwiluitquiendye cha'tso na tuii. ¹² Ndo'

ntyee'ñeeⁿ jla'tjoom'na ñ'oom ñequio nn'aⁿ na cwiluiitquiendye naquii' tsjoom, mat'maaⁿ tsjo'ñjeeⁿ tquiiana ndaa sondaro'ñeeⁿ. ¹³ Ndo' jluena ndaa naⁿñeeⁿ:

—Candu'yo' ndaa nn'aⁿ na cwe' natsjom tquie'cañom nn'aⁿ na cwila'jomndye ñ'eⁿ Jesús. Tquiocanty'ueena sei'ts'o 'naaⁿaⁿ xjeⁿ na cwindayo'. ¹⁴ Tinc'om'yo' ñ'omtiuu tjaa ljo' nntjom'yo', ee xeⁿ nndii gobiernom ñ'oomwaa', já manquiuyâ chiuu nlui'ljuu' ñ'oom 'naⁿyo' luua'.

¹⁵ Ndo' to'ñoom sondaro tsjo'ñjeeⁿñeeⁿ. To'na, tyot'oomna ñ'oom cha'xjeⁿ na jnda jndyena na caluena. Cwe' jo' hasta je'cheⁿ ndicwaⁿ cwila'neiⁿ nn'aⁿ judíos na ty'ecanty'uee nn'aⁿ sei'ts'o 'naaⁿ Jesús.

*Jesús majñoom nn'aⁿ na c'oonquiiana ñ'oom'm
(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)*

¹⁶ Quia jo' já na canchoo'cwiindyô saayâ ts'ondaa Galilea. Saawaayâ cwii ta yuu na jnda seicandii Jesús na catsaayâ. ¹⁷ Xjeⁿ na nty'iaayâ jom tyolat'maaⁿndyô jom. Saa ñ'eeⁿ cwantindyô na tijndaa' nquiuyâ aa mayuu' na jom. ¹⁸ Quia jo' seicandyoo'ñê nacañoomyâ. Tsoom ndaayâ:

—Nandye cañoom'luee ñequio tsjoomnancue, cha'waa matseixmaⁿya najndo, ¹⁹ jo' chii catsa'yo' na m'aⁿ nn'aⁿ ticwii cwii ndyuaa. Nñe'quia'yo' ñ'oom naya ndaana cha nla'yu'na ñ'eⁿndyô. Calats'oomndyo' joona ñequio xuee' Tsotyaya, ñequio xuee Ja na Jnaaⁿ, ndo' ñequio xuee' Espíritu Santo. ²⁰ Cat'moⁿyo' na cala'candana cha'tso ñ'oom na jnda tquiaya ndaa'yo'. Ndo' cjaañjoom'

n'om'yo' na m'aaⁿya ñ'eⁿndyo' ticwii xuee, hasta
na nntycwii tsjoomnancue. Amén.

Ñ'oⁿ xco na tq^en ty'o^ots'om cantxja 'naa'
Jesucristo
New Testament in Amuzgo, Guerrero
(MX:amu:Amuzgo, Guerrero)

copyright © 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Guerrero Amuzgo (Amuzgo, Guerrero)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amuzgo, Guerrero

amu

Mexico

Copyright Information

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amuzgo, Guerrero

© 1999, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

3a693cf5-26ad-5db1-89e8-29e6d3f52b61